

**T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**İSTANBUL'DA YENİDEN İŞLEV VERİLEN 16. YÜZYIL ÇARŞI
HAMAMLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA:
AĞA HAMAMI-SAMATYA, ORTAKÖY HAMAMI-BEŞİKTAŞ,
BÜYÜK YEŞİL DİREKLİ HAMAM-ÜSKÜDAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşah Cebioğlu

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Nadide SEÇKİN**

İSTANBUL – 2013

Bu tez çalışması, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 21/09/2012 tarih ve 2012/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **İç Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

Nadide

Prof.Dr. Nadide SEÇKİN

Üye

(Danışman)

D. İrklı Eryıldız

Prof. Dr. Demet İRKLİ ERYILDIZ

Üye

Hicran Özalp

Yrd. Doç. Dr. Hicran ÖZALP

Üye

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi, İstanbul'da Yeniden İşlev Verilen 16. Yüzyıl Hamamlarına Yönelik Bir Araştırma: Ağa Hamamı-Samatya, Ortaköy Hamamı-Beşiktaş, Büyük Yeşil Direkli Hamam-Üsküdar, T.C. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı.

Bu tez çalışmasında İstanbul'da işlevi değişmiş 16. yüzyıl çarşı hamamlarından mevcut olan 3 yapı incelenmiştir. Yapılan incelemeler kapsamında bu yapıların özgün niteliklerini ne ölçüde korudukları, yeni işlev gereği mekana özgü olmayan değişimlerin belirlenmesi; yapılan değişimlerin ne ölçüde özgün yapı ile uyum içinde olduğunun saptanması amaçlanmıştır.

Tez 4 bölümden oluşmaktadır. Tezin Birinci Bölümü'nü oluşturan Giriş Bölümü, tezin amacı, kapsamı ve yönteminden bahsetmektedir. İkinci Bölüm'de hamam yapılarının genel olarak tanımı yapılarak; mekansal özellikleri ve plan tipolojisinden bahsedilmektedir. Hamamlara yeni işlev verilmesini gerektiren nedenlere tarihsel-kültürel ve sosyo-ekonomik açılarından değinilmektedir. Üçüncü Bölüm'de, 16. yüzyıl İstanbul çarşı hamamlarından işlev değişikliğine uğrayan 3 hamam yapısı incelenmektedir. Tespit edilen yapıların konumu, tarihçesi, geçirdiği değişimler ile mekânsal özellikleri; gözlemlere, ulaşılan belgelere, fotoğraflara ve yazılı belgelere dayanılarak anlatılmıştır. Yeni kullanım sonrasında iç mekan oluşumunu etkileyen estetik faktörler analiz edilmiş ve yapının özgün mekânsal algısının ne ölçüde korunduğu saptanmaya çalışılmıştır. Dördüncü Bölüm'de yer alan Sonuç'ta ise yapılan çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda bir değerlendirme yapılmaktadır.

Bu tez 2013 yılında tamamlanmıştır ve 118 sayfadan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağa Hamamı-Samatya, Ortaköy Hamamı-Beşiktaş, Büyük Yeşil Direkli Hamam-Üsküdar, Yeniden İşlevlendirme

ABSTRACT

Master Thesis, A Study on The Re-Use of 16Th Century Turkish Baths: Aga Hamami-Samatya, Ortakoy Hamami-Besiktas, Buyuk Yesil Direkli Hamam-Uskudar, T.C. Maltepe University, Institute of Science, Department of Interior Architecture.

In this study, the three examples of Istanbul Turkish baths of the 16th Century which have changed their functions, examined according to re-use. The research tries to find out the changes that have been made to these baths throughout the centuries due to re-use and how suitable these changes were when compared to the original characteristics of the baths and how much their authentic characteristics could be retained.

The thesis has four parts. The first part is the Introduction part. The Introduction part explains the aim, the extent and the methodology of this study. The second part defines the structure of the Turkish Baths in general and makes locational and typological analyses. Additionally it deals with the historical-cultural and socio-economic reasons that imputed new roles to the Turkish Baths. The third part analyses three İstanbul Turkish Baths of the 16th Century, which have undergone functional changes. This study reveals the locational, historical and functional backgrounds and the functional changes of these constructions through observations, photographs and written documents. It analyses the esthetical factors that affects the interior design of the Turkish baths after their new usage and tried to determine how much the authentic characteristics and spatial perceptions of these buildings were preserved. The Conclusion part makes an evaluation of the information gained through this research and study.

This thesis is completed in 2013 and consists of 118 pages.

Keywords: Aga Hamami-Samatya, Ortakoy Hamami-Besiktas, Buyuk Yesil Direkli Hamam-Uskudar, Re-Use

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin her aşamasında yardımını benden esirgemeyen her konuda benimle ilgilenen, bilgisi, tecrübesi, değerli fikir ve katkılarıyla çalışmamı yönlendiren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Nadide Seçkin’e göstermiş olduğu ilgi ve sabır için sonsuz teşekkürlerimi dilerim.

İç Mimarlık Yüksek Lisans programında aldığım eğitim süresince çalıştığım hocalarıma katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Bu süreçte beni her zaman destekleyen arkadaşlarıma, her türlü fedakarlıkta bulunan anneme ve babama teşekkürü borç bilirim.

Bu çalışmamın sektöre, uygulamacılara, bilim dünyasına ve tüm ilgilenenlere katkı sağlayacağını umarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	xii
1.GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsam ve Yöntemi	2
2. HAMAM YAPILARINDA MİMARİ TANIMLAMA	3
2.1. Genel Tanım, Tarihsel Gelişim.....	3
2.2. Hamam Yapılarında Mekan Düzenlemeleri.....	6
2.2.1. Soğukluk (Soyunmalık)	7
2.2.2. Ilıklık	11
2.2.3. Sıcaklık.....	13
2.2.4. Külhan	21
2.3. Hamamlara Yeni İşlev Verilmesini Gerektiren Nedenler	22
2.4. Bölüm Sonucu.....	24
3. İŞLEVİNİ DEĞİŞTİREN 16. YÜZYIL İSTANBUL ÇARŞI HAMAMLARI	25
3.1. Ağa Hamamı, Samatya.....	26
3.1.1. Konumu, Tarihçesi	26
3.1.2. Mimari Özellikleri.....	29
3.1.2.1. Özgün Plan Özellikleri	29
3.1.2.2. Günümüzdeki Mekan Kullanımı	31
3.1.2.3. Mimari Elemanlar	44
3.1.3. İç Mekan Oluşumunu Etkileyen Estetik Faktörler Analizi ve Hamam Algısı.....	46

3.2. Ortaköy Hamamı (Hüsrev Kethüda Hamamı), Beşiktaş	48
3.2.1. Konumu, Tarihçesi	48
3.2.2. Mimari Özellikleri.....	50
3.2.2.1. Özgün Plan Özellikleri	50
3.2.2.2. Günümüzdeki Mekan Kullanımı	52
3.2.2.3. Mimari Elemanlar	74
3.2.3. İç Mekan Oluşumunu Etkileyen Estetik Faktörler Analizi ve Hamam Algısı.....	77
3.3. Büyük Yeşil Direkli Hamam, Üsküdar	80
3.3.1. Konumu, Tarihçesi	80
3.3.2. Mimari Özellikleri.....	82
3.3.2.1. Özgün Plan Özellikleri	82
3.3.2.2. Günümüzdeki Mekan Kullanımı	83
3.3.2.3. Mimari Elemanlar	90
3.3.3. İç Mekan Oluşumunu Etkileyen Estetik Faktörler Analizi ve Hamam Algısı.....	92
3.4. Bölüm Sonucu.....	94
4. SONUÇ	98
KAYNAKLAR.....	100
EK-A SAMATYA AĞA HAMAMI	103
EK-B SAMATYA AĞA HAMAMI CEPHE ÖNERİSİ.....	106
EK-C ÜSKÜDAR BÜYÜK YEŞİL DİREKLİ HAMAM	107
EK-D ÜSKÜDAR İSKELE HAMAMI	113
ÖZGEÇMİŞ.....	118

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Bursa Çiftehan Kaplıcası Plan ve Kesiti [8].....	4
Şekil 2.2. Topkapı Sarayı Hünkar Hamamı [10]	4
Şekil 2.3. İstanbul Beyazıt Hamamı (Çifte Hamam) [8]	5
Şekil 2.4. İstanbul Süleymaniye Hamamı (Tek Hamam) [8]	5
Şekil 2.5. Türk Hamamlarında Genel Plan Şeması, İstanbul Cerrah Mehmed Paşa Hamamı Örneği (Çifte hamam) [13].....	6
Şekil 2.6. Havlu Kurutma Ocağı [8].....	7
Şekil 2.7. Ayasofya Haseki Hürrem Sultan Hamamı, Soğuklukta Sedir ve Sekiler [16] ...	7
Şekil 2.8. Çemberlitaş Hamamı, Erkekler Soğukluk Bölümü [16].....	8
Şekil 2.9. Üsküdar Valide-i Atik Hamamı Soğukluğu, Şirvan Katı (15.03.2012)	8
Şekil 2.10. Sultanahmet Haseki Hürrem Sultan Hamamı, Soğukluk Bölümü [17].....	9
Şekil 2.11. Çinili Hamam, Fıskiyeli Havuz [18]	9
Şekil 2.12. Tahtakale Hamamı, Aydınlık Feneri [20].....	10
Şekil 2.13. Beyazıt Hamamı Pencereleeri (13.05.2012).....	10
Şekil 2.14. Galatasaray Hamamı, Ilıklık Mekanı (06.09.2011).....	11
Şekil 2.15. Galatasaray Hamamı, Buhar Yaşmağı (06.09.2011).....	12
Şekil 2.16. Beyazıt Hamamı, Buhar Yaşmağı (06.09.2011).....	12
Şekil 2.17. Fil Gözü Kesit ve Perspektif [8]	12
Şekil 2.18. Beyazıt Hamamı, Fil Gözleri (13.05.2012)	13
Şekil 2.19. Beyazıt Hamamı, Fil Gözleri (13.05.2012)	13
Şekil 2.20. Cağaloğlu Hamamı, Erkekler Bölümü Sıcaklığı [16].....	14
Şekil 2.21. Cağaloğlu Hamamı, Sıcaklık Eyvanı [16]	14
Şekil 2.22. Mahmut Paşa Hamamı, Sıcaklık Bölümü, Göbek Taşı [25]	15
Şekil 2.23. Beyazıt Hamamı, Sıcaklık Bölümü Göbek Taşı (13.05.2012)	16

Şekil 2.24. Galatasaray Hamamı, Sıcaklık Bölümü [17]	16
Şekil 2.25. Türk hamamlarının sıcaklıklarına göre ayrıldığı tiplerin karakteristik örneklerine ait planlar. [2]	17
Şekil 2.26. Gedik Paşa Hamamı Planı [27]	18
Şekil 2.27. Haseki Hürrem Sultan Hamamı Planı [28]	18
Şekil 2.28. Hoca Paşa Hamamı Planı [29]	19
Şekil 2.29. Haseki Hamamı Planı [29]	19
Şekil 2.30. İbrahim Paşa Hamamı Planı [30]	20
Şekil 2.31. Davutpaşa İskelesi Hamamı Planı [31]	20
Şekil 2.32. Dolmabahçe Sarayı, Çinili Hamam Külhanı [16]	22
Şekil 2.33. Külhan Isıtma Sistemi [8]	22
Şekil 3.1. Samatya Ağa Hamamı'nın Konumu	26
Şekil 3.2. Thomas Allom Tarafından Yapılan Samatya Ağa Hamamı Gravürü [17]	26
Şekil 3.3. Thomas Allom Tarafından Yapılan Samatya Ağa Hamamı Gravürü [17]	27
Şekil 3.4. Heinrich Glück Tarafından Çizilen Samatya Ağa Hamamı Planı [29]	28
Şekil 3.5. Heinrich Glück Tarafından Çizilen Samatya Ağa Hamamı Kesiti [29]	28
Şekil 3.6. Samatya Ağa Hamamı, Atölye Olarak Kullanımındaki Planı [38]	28
Şekil 3.7. Samatya Ağa Hamamı, Atölye Olarak Kullanımındaki Kesiti [38]	28
Şekil 3.8. Samatya Ağa Hamamı (2012)	29
Şekil 3.9. Samatya Ağa Hamamı Özgün Planı	30
Şekil 3.10. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Projesi [38]	31
Şekil 3.11. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Projesi [38]	31
Şekil 3.12. Soğukluk Mekanı [39] (2012)	32
Şekil 3.13. Soğukluk Mekanı [39] (2012)	33
Şekil 3.14. Soğukluk Mekanı [39] (2012)	33
Şekil 3.15. Soğukluk Mekanı [39] (2012)	34

Şekil 3.16. Soğukluk Mekanı [39] (2012)	34
Şekil 3.17. Ilıklık Mekanı [39] (2012).....	35
Şekil 3.18. Cehennemlik [39] (2012)	35
Şekil 3.19. Ilıklık Mekanı [39] (2012).....	36
Şekil 3.20. Sıcaklık Mekanı [39] (2012)	36
Şekil 3.21. Sıcaklık Mekanı [39] (2012)	37
Şekil 3.22. Sıcaklık Mekanı, Kubbesi [39] (2012)	37
Şekil 3.23. Sıcaklık Bölümü, Eyvan [39] (2012)	38
Şekil 3.24. Sıcaklık Mekanında Bulunan Kurna [39] (2012)	38
Şekil 3.25. Sıcaklık Mekanı Işıklıkları [39] (2012)	39
Şekil 3.26. Sıcaklık Mekanı Işıklıkları [39] (2012)	39
Şekil 3.27. Bodrum Katta Bulunan Pvc Kaplama Panel ve Moloz Taş Ayak (13.05.2012) .	40
Şekil 3.28. Bodrum Katta Bulunan Kemerli Duvar Boşluğu (13.05.2012)	41
Şekil 3.29. Bodrum Kat (13.05.2012)	41
Şekil 3.30. Bodrum Katta Bulunan Donatı Elemanları (13.05.2012)	42
Şekil 3.31. Bodrum Katta Bulunan Donatı Elemanları (13.05.2012)	42
Şekil 3.32. Bodrum Katta Bulunan Pvc Panel Bilgi Tabelaları (13.05.2012)	43
Şekil 3.33. Bodrum Katta Bulunan Floresan Lambalar (13.05.2012)	43
Şekil 3.34. Ortaköy Hamamı'nın Konumu	48
Şekil 3.35. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Öncesi Görünümü [29] (Tarih bilinmiyor)	49
Şekil 3.36. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Sonrası Görünümü (2011).....	49
Şekil 3.37. Ortaköy Hamamı Planı [Delta Ofis Arşivinden Alınmıştır.]	50
Şekil 3.38. Ortaköy Hamamı, Kesit [38]	51
Şekil 3.39. Ortaköy Hamamı'nın Yeni Kullanımındaki Kat Planı [Delta Ofis Arşivi'nden alınan çizimden geliştirilerek hazırlanmıştır.]	52

Şekil 3.40. Ortaköy Hamamı'nın Yeni Kullanımında Kadınlar Bölümü Soğukluğu'nda Yer Alan Asma Kat Planı [Delta Ofis Arşivi'nden Geliştirilerek Çizilmiştir.]	52
Şekil 3.41. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Nişler (15.03.2012).....	53
Şekil 3.42. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Seramik Çerçevesi Pano (15.03.2012).....	54
Şekil 3.43. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Donatı Elemanları (15.03.2012).....	54
Şekil 3.44. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Asma Kata Çıkan Merdiven (15.03.2012).....	55
Şekil 3.45. Bekleme Salonu (K. Soğukluğu) ve Asma Kat (15.03.2012)	55
Şekil 3.46. Asma Katta Bulunan Donatı Elemanları (15.03.2012)	56
Şekil 3.47. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Öncesi Aydınlik Feneri [38]	57
Şekil 3.48. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Sonrası Aydınlik Feneri (15.03.2012).....	57
Şekil 3.49. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Merkezi Aydınlatma [Delta Ofis Arşivi'nden Alınmıştır.].....	58
Şekil 3.50. Bekleme Salonu (K. Soğukluğu) Mekanında Bulunan Spot Aydınlatma (15.03.2012).....	58
Şekil 3.51. Seminer Salonu (E. Soğukluğu) (15.03.2012).....	59
Şekil 3.52. Seminer Salonu (E. Soğukluğu), Güney Duvarı (15.03.2012).....	60
Şekil 3.53. Seminer Salonu (E. Soğukluğu), Doğu Duvarı (15.03.2012).....	60
Şekil 3.54. Seminer Salonu (E. Soğukluğu) (15.03.2012)	61
Şekil 3.55. Seminer Salonu (E. Soğukluğu), Donatı Elemanları (15.03.2012).....	61
Şekil 3.56. Tuvalet Bölümlerine Giriş (E. Ilıklığı) (15.03.2012).....	62
Şekil 3.57. Tuvalet Bölümü, Erkekler Kısmı (15.03.2012)	63
Şekil 3.58. Tuvalet Bölümü, Kadınlar Kısmı (15.03.2012).....	63
Şekil 3.59. Tuvalet Bölümü, Kadınlar Kısmı (15.03.2012).....	64
Şekil 3.60. Tuvalet Bölümleri Işıklıkları (15.03.2012)	64
Şekil 3.61. Tuvalet Bölümleri Işıklıkları (15.03.2012)	65

Şekil 3.62. Sergi Holü (E. Ilıklığı) (15.03.2012)	65
Şekil 3.63. Sergi Holü (K. Ilıklığı) (15.03.2012).....	66
Şekil 3.64. Sergi Mekanı (E. Sıcaklığı) Işıklıkları (15.03.2012)	67
Şekil 3.65. Sergi Mekanında (K. Sıcaklığı) Bulunan Kurna (15.03.2012).....	68
Şekil 3.66. Sergi Mekanında (K. Sıcaklığı) Bulunan Kurna (15.03.2012).....	69
Şekil 3.67. Sergi Mekanında (K. Sıcaklığı) Bulunan Kurnalar (15.03.2012)	69
Şekil 3.68. Sergi Mekanı (K. Sıcaklığı), Işıklıklar (15.03.2012)	70
Şekil 3.69. Sergi Mekanı (K. Sıcaklığı), Penceresi (15.03.2012).....	70
Şekil 3.70. Toplantı Odası (Külhan) (15.03.2012)	71
Şekil 3.71. Toplantı Odası (Külhan) Penceresi (15.03.2012)	72
Şekil 3.72. Toplantı Odası (Külhan), Asma Tavan (15.03.2012)	72
Şekil 3.73. Ofis 3 Mekanı (15.03.2012).....	73
Şekil 3.74. Yapının Doğu Cephesinde Bulunan Kapatılmış Pencerele [29]	74
Şekil 3.75. Yapının Doğu Cephesinde Yeniden Açılmış Olan Pencerele (15.03.2012)	74
Şekil 3.76. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın Konumu.....	80
Şekil 3.77. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın Restorasyon Sonrası Görünümü (Tarih bilinmiyor).....	81
Şekil 3.78. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın Restorasyon Sonrası Görünümü (2011).....	81
Şekil 3.79. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Planı [38]	82
Şekil 3.80. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Planı [29]	83
Şekil 3.81. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam'ının Yeni Kullanımındaki Plan Şeması ...	84
Şekil 3.82. Geçiş Holü (E. Ilıklığı) (15.03.2012).....	85
Şekil 3.83. Geçiş Holü (K. Ilıklığı) (15.03.2012)	85
Şekil 3.84. Geçiş Hollerinde (Erkekler-Kadınlar Ilıklığı) Bulunan Işıklıklar (15.03.2012) ...	86
Şekil 3.85. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam, Çarşı Mekanı (Sıcaklık) (15.03.2012)....	87

Şekil 3.86. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam, Çarşı Mekanı (Sıcaklık) (15.03.2012)....	87
Şekil 3.87. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam, Çarşı Mekanı (Sıcaklık) (15.03.2012)....	88
Şekil 3.88. Çarşı Holünde Bulunan Dükkan (Eyvan) (15.03.2012)	88
Şekil 3.89. Çarşı Holünde Bulunan Dükkan (Eyvan) (15.03.2012)	88
Şekil 3.90. Çarşı Bölümü (Kadınlar-Erkekler Sıcaklığı) Işıklıkları (15.03.2012).....	89
Şekil 3.91. Dükkanlarda (Eyvanlar) Bulunan Işıklıklar (15.03.2012)	90
Şekil 3.92. Hamama Sonradan Eklenen Dükkan Yapısı (15.03.2012)	92

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 3.1. Yeniden İşlevlendirilen 16.Yüzyıl İstanbul Çarşı Hamamlarının Konumu.....	25
Çizelge 3.2. Ağa Hamamı, Özgün Mekan Analizi.....	30
Çizelge 3.3. Ağa Hamamı, Pencere Analizi.....	44
Çizelge 3.4. Ağa Hamamı, Kapı Analizi.....	45
Çizelge 3.5. Ortaköy Hamamı, Özgün Mekan Analizi.....	51
Çizelge 3.6. Ortaköy Hamamı, Pencere Analizi.....	75
Çizelge 3.7. Ortaköy Hamamı, Kapı Analizi.....	76
Çizelge 3.8. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı, Özgün Mekan Analizi	83
Çizelge 3.9. Büyük Yeşil Direkli Hamamı, Pencere Analizi	90
Çizelge 3.10. Büyük Yeşil Direkli Hamamı, Kapı Analizi	91
Çizelge 3.11. Yeniden İşlevlendirilen 16.Yüzyıl İstanbul Çarşı Hamamları	95
Çizelge 3.12. Hamamların Yeni Kullanımındaki Kullanıcı Faktörleri Analizi	97
Çizelge 3.13. Hamamların Yeni Kullanımındaki Estetik Faktörleri Analizi	97

1.GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Hamamlar, tarih boyunca Türklere ait yerleşim alanlarının değişmeyen elemanı olmuştur. Hamam yapıları, evlerden konaklara, saraylara ve çarşılarla kadar ihtiyaç duyulan her yerde ve çok sayıda inşa edilmiştir. Bu yapılar temizlenme ihtiyacının karşılanması ve iyi gelir getirmesinin yanı sıra bir sosyalleşme alanı olmaları nedeni ile toplumsal bir ihtiyaca da cevap veren yapılardır. Günümüzde ise sosyal açılardan hamamlara artık ihtiyaç duyulmaması, banyoların evlerdeki yerini almaları hamamların gelirlerinin büyük oranda azalmasına sebep olmuş bu da yapıların kullanılmamalarından dolayı tahrip olmasının önünü açmıştır. Söz konusu yapıların özgün işlevinin günden güne önemini yitirmesi, bu yapıların bulunduğu bölgelerin kullanımlarının değişimine bağlı olarak rant değerlerinin yükselmesi gibi nedenler hamamlardaki işlev değişikliğini kaçınılmaz hale getirmiştir.

Günümüze ulaşan 16. yüzyıl hamam yapıları koruma ve gelir getirici amaçlı yeni işlevleri ile donatılıp yaşama kazandırılmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmada İstanbul'da işlevini değiştiren mevcut çarşı hamamları incelenmiş ve dönem olarak 16. yüzyıl sınırı getirilmiştir. Bu kapsama giren Ağa Hamamı, Ortaköy Hamamı ve Büyük Yeşil Direkli Hamam incelenmiş; dönemsel yapı öğeleri, mekan elemanları, plan tipleri, yapı malzemeleri, dekoratif unsurları, eski ve yeni işlevlerine bağlı olarak mekan analizi kapsamında inceleme yapılmıştır. Bu doğrultuda, sözü edilen hamamlar hakkında yeniden işlevlendirme kapsamında uğradıkları değişimlerin ne ölçüde özgün yapı ile uyum içinde olduğunun saptanması ve hamam olgusunun sürekliliğini ne ölçüde koruduğu saptanmaya çalışılmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsam ve Yöntemi

Çalışma gerçekleştirilirken yöntem olarak öncelikle hamam kültürünün tarihçesi ve hamam mimarisi kısaca incelenmiştir. Tez kapsamında bulunan hamamların tespiti için M. Nermi Haskan'ın "İstanbul Hamamları" kitabı önemli bir kaynak olmuştur. Tespit edilen hamamlar hakkında daha detaylı bilgiler ise kütüphane araştırmaları, konuyla ilgili yapılmış olan tezler, makaleler, yayınlanmış kitaplar, internet ortamındaki konuyla ilgili güvenilir belge ve bilgiler ile kaynaklarda bulunan çizimler, fotoğraf ve gravürlerden elde edilmiştir.

Araştırma konusuyla ilgili olarak; mülk sahipleri, işletmeciler, çalışanlar ile yapılan görüşmeler, kişisel gözlemler, eski tarihlerde konuyla ilgili yapılan çalışmaların değerlendirilmesi şeklinde bir yöntem izlenmiş ve güncel fotoğraflar ile görsel belgeleme yapılarak tez araştırması desteklenmiştir. Çalışmanın içinde yer alan kaynağı belirtilmeyen şekiller araştırmacıya aittir.

2. HAMAM YAPILARINDA MİMARİ TANIMLAMA

2.1. Genel Tanım, Tarihsel Gelişim

Arapça banyo [1]; sıcak olmak anlamındaki hamm (hamem) kökünden türeyen hamam kelimesinin sözlük anlamı “ısıtan yer” demek olup “yılanma yeri” manasında kullanılmaktadır. [2] Türkçe’ de ise hamam karşılığı olarak kullanılan en eski kelime “munça” veya munçaktır. [3]

Yaşamsal gereksinimlerden biri olan suyun kullanımı, farklı su yapılarının inşasına yol açmıştır. Bu yapı türlerinden biri olan hamamlar, yıkanma ve temizlenme ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Bunun yanı sıra hamamlar toplumun dini inançları doğrultusunda mimari biçimlenmeleri ile sosyal yaşantının bir bileşeni olmuştur. Halk hamamlarının yanı sıra askerler için de seyyar çadır hamamlarının bulunduğu bilinmektedir. Bu çadır hamamlara “çerge” denilmektedir.¹ [4]

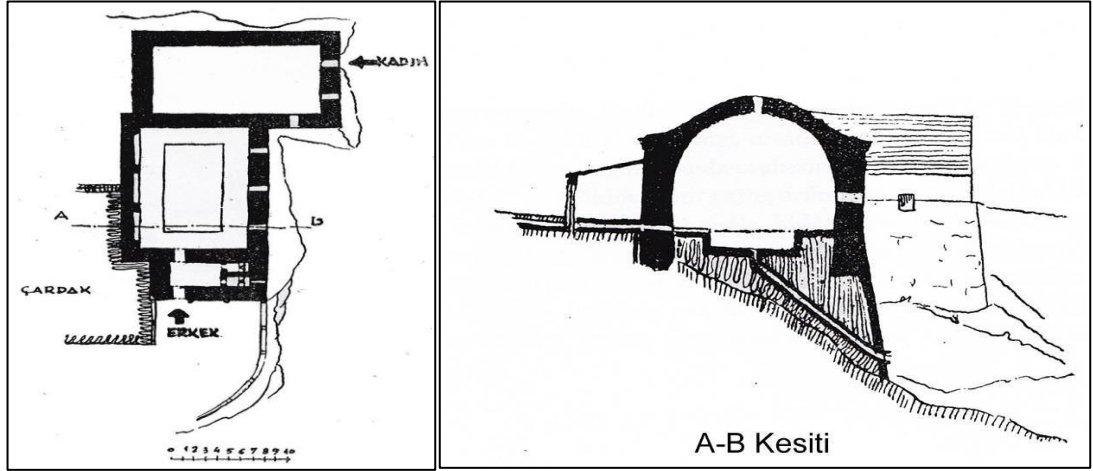
Yıkanma ve temizliğin önemli bir yer tuttuğu Türk yaşantısı içinde hamam yapılarını aşağıda verildiği üzere sınıflamak mümkündür:

- 1- Kaplıcalar
- 2- Özel hamamlar
- 3- Çarşı hamamları

Kaplıcalar:

Doğal sıcak su kaynağı üzerine inşa edilmiş yapılar “kaplıca” olarak adlandırılır. Bu yapılar sağlık amacıyla kullanılan yapılardır. [5] Önceleri “kaynarca” da denilen bu kaynak sularının açık havada biriktikleri yerlerde insanlar bu birikintilerin içine girmişler, sonraları kaynarcanın üstünü örterek buralara kapalı tesisler, hamamlar yapmışlardır. [6] Kaplıcalar, doğal su kaynağı üzerine kurulduğu için ısıtma sistemi bulunmamaktadır. [7] [Şekil 2.1]

¹ Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaaddin Keykubad’ın “Hamam-ı Seferi” denilen bir çadır hamamı ile sefere çıktığı çeşitli kaynaklardan bilinmektedir. [Turan, O., Selçuklular Zamanında Türkiye, Turan Neşriyat Yurdu, s.130, İstanbul, 1971]

Şekil 2.1. Bursa Çiftehane Kaplıcası Plan ve Kesiti [8]

Özel Hamamlar:

Ev, konak, saray, kervansaray, tekke ve kışla gibi yapıların içinde yer alan hamamlardır. Ev, konak ve han gibi yapılarda hamamlar bahçede bağımsız olarak inşa edilmiştir. Genellikle kubbe ile örtülü bu hamamlara “limonluk” da denilen bir geçit ile girilmektedir. Günümüzde ise bu hamamların çoğu yok olmuş veya başka işlevlerde kullanılarak özgünlüğünü kaybetmişlerdir. [6]

Saraylar gerek devlet yönetiminin merkezi olması, gerekse sultanın ikamet ettiği yer olması sebebiyle ayrıcalıklı yapılar olmuştur. Saray içerisinde bulunan hamamlarda kullanılan malzemeler ve bezemeler ise özenle seçilmiştir. [9] [Şekil 2.2]

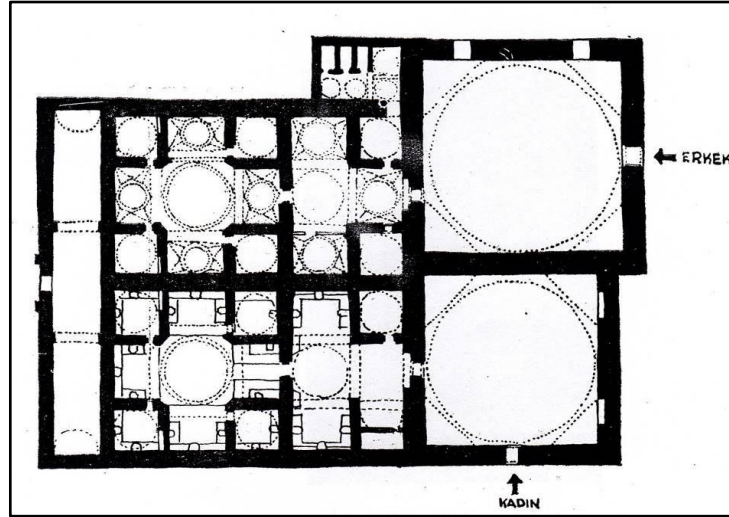

Şekil 2.2. Topkapı Sarayı Hünkar Hamamı [10]

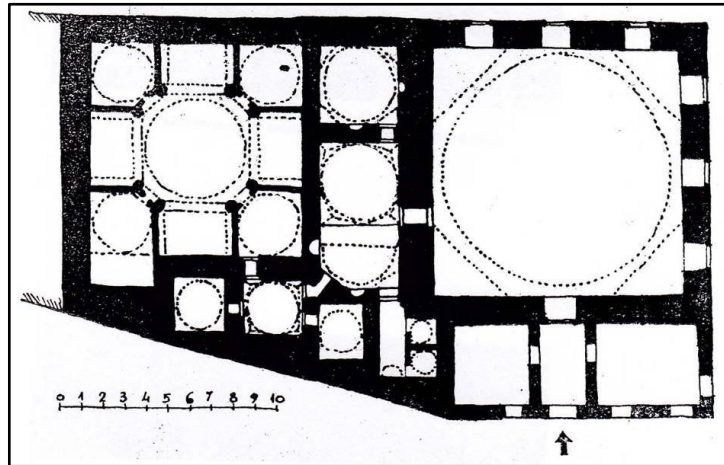
Çarşı Hamamları:

Semt içinde bulunan ve herkesin kullanımına açık olan hamamlara çarşı hamamı denir. Bu hamamlar, vakıf sistemi içerisinde gelir getirici işlevi de bulunan sosyal içerikli yapılardır.

Çarşı hamamları tek veya çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Çifte hamamların erkekler kısmının girişi ana caddeye açılırken, kadınlar kısmının girişi mahremiyet düşüncesi sebebiyle tali bir yola açılacak şekilde planlanmıştır. [11] [Şekil 2.3] Tek hamamlar ise, günün belli saatlerinde kadınlara belli saatlerinde erkeklere dönüşümlü olarak hizmet veren yapılardır. Öğleden önce erkeklerin, öğleden sonra da kadınların kullandıkları hamamlara “kuşluk hamamı” denir. [12] [Şekil 2.4]

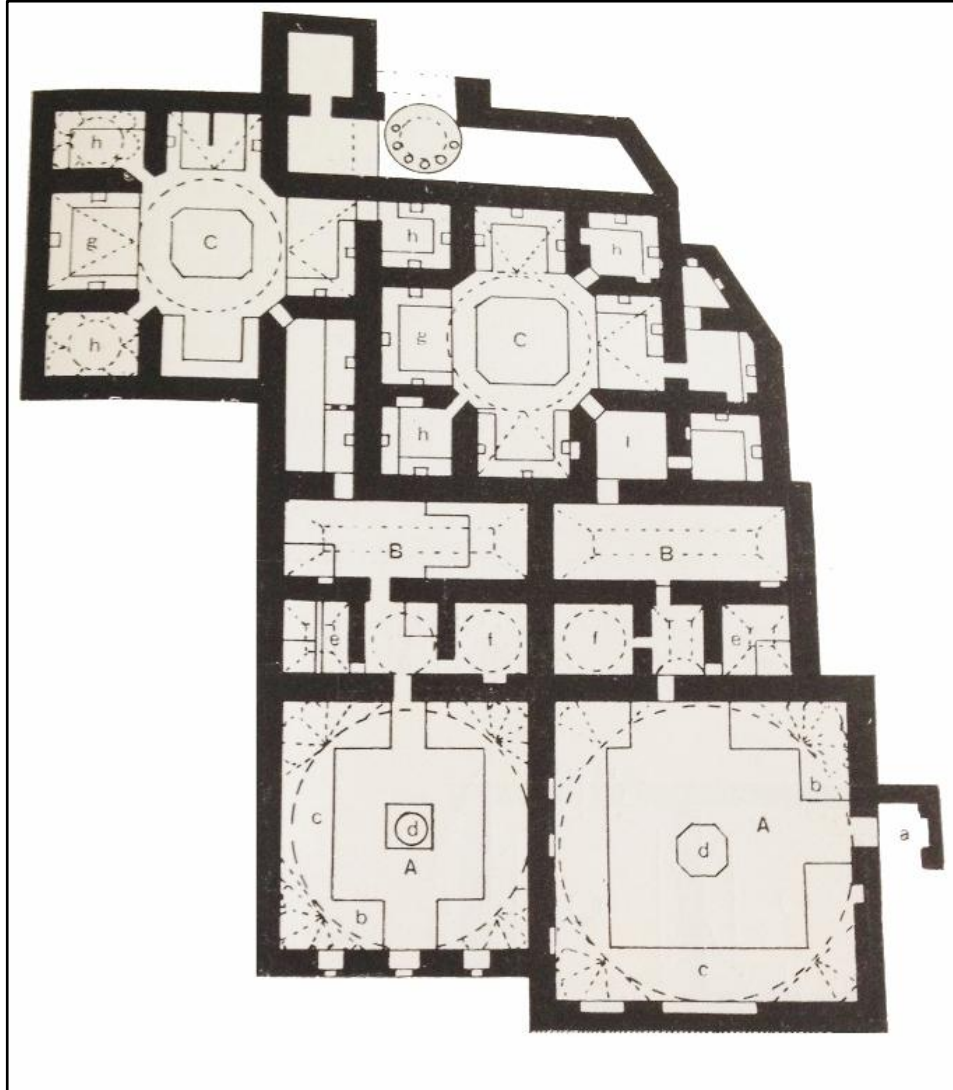
Şekil 2.3. İstanbul Beyazıt Hamamı (Çifte Hamam) [8]

Şekil 2.4. İstanbul Süleymaniye Hamamı (Tek Hamam) [8]

2.2. Hamam Yapılarında Mekan Düzenlemeleri

Hamamlar soğukluk, ılıkılık, sıcaklık ve külhan bölümlerinden meydana gelir. Hamamlarda ardı ardına sıralanmış bu bölümlerin sıcaklıkları da kademeli bir şekilde artar. Böylece kişi, hamamın en sıcak mekanı olan sıcaklığa vücudu ısıya alışmış olarak ulaşır. Hamamda bulunan bu mekanların her birinin işlevi ve mekansal özellikleri birbirinden farklılık gösterir. [Şekil 2.5]

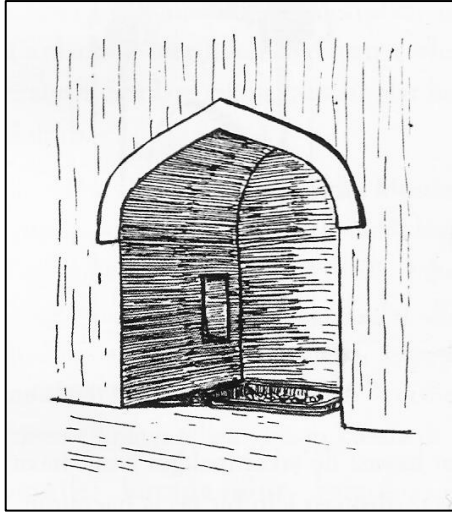

Şekil 2.5. Türk Hamamlarında Genel Plan Şeması, İstanbul Cerrah Mehmed Paşa Hamamı Örneği (Çifte hamam) [13]

A.Soğukluk B.Ilklık C.Sıcaklık a.Kadınlar kısmı girişi b.Emanet mahalli c.Seki
d.Fıskiyeli havuz e.Hela f.Traşlık g.Halvet e.Eyvan

2.2.1. Soğukluk (Soyunmalık)

Hamamın ilk, aynı zamanda da en büyük hacmi olan bölümdür. Hamama gelenlerin soyunup giyindiği ve dinlendiği bir hazırlık mekanıdır. Bu mekana ayrıca camekan da denir. [14] Soğukluk mekanları genellikle ısıtılmaz. Bazı hamam yapılarında ise mekan da bir miktar ölçüde ısıtan, kemerli hücre içinde havluları kurutmak amacıyla yere gömülü olarak yerleştirilmiş bir ocak bulunur. [Şekil 2.6]

Şekil 2.6. Havlu Kurutma Ocağı [8]

Soğukluğun duvarlarına bitişik konumda, taştan ya da ahşaptan yapılmış seki ve üzerinde sedir yer alır. Sekinin altına ayakkabı ve nalınları koymak üzere küçük nişler yerleştirilmiştir. [15] [Şekil 2.7]

Şekil 2.7. Ayasofya Haseki Hürrem Sultan Hamamı, Soğuklukta Sedir ve Sekiler [16]

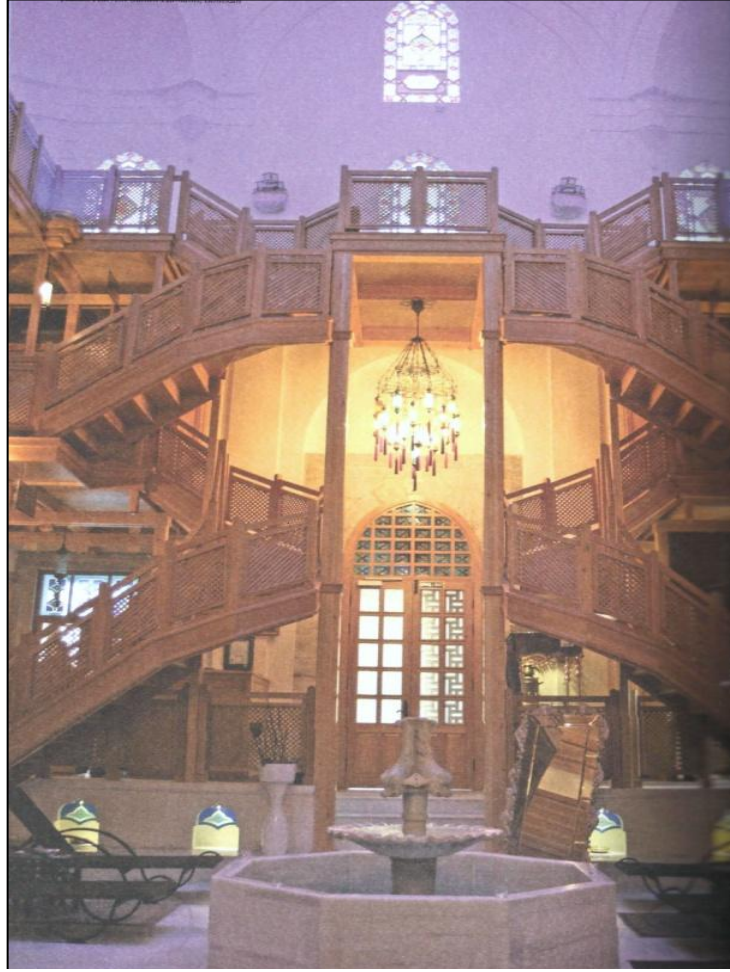
Bazı hamamların soğukluk bölümünde ahşap dikmelerin taşıdığı, soyunma ve dinlenme için ayrılmış “Şirvan” adı verilen galeri katı bulunur. [8] [Şekil 2.8, 2.9] Soğukluk mekanı kubbeye örtülüdür. Mekanın ortasında genellikle mermerden fiskiyeli bir havuz bulunur. [Şekil 2.10, 2.11]

Şekil 2.8. Çemberlitaş Hamamı, Erkekler Soğukluk Bölümü [16]

Şekil 2.9. Üsküdar Valide-i Atik Hamamı Soğukluğu, Şirvan Katı (15.03.2012)

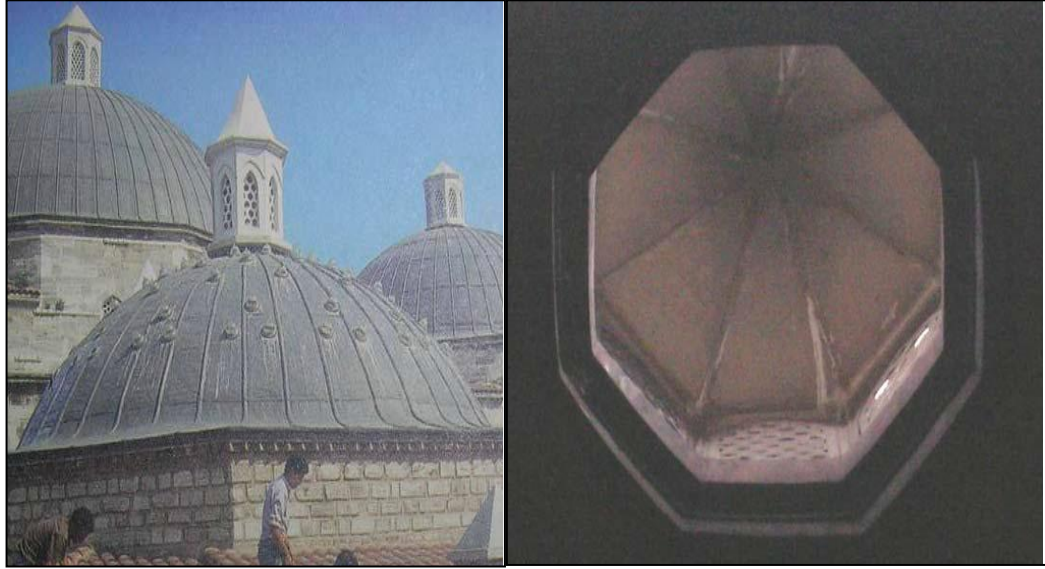

Şekil 2.10. Sultanahmet Haseki Hürrem Sultan Hamamı, Soğukluk Bölümü [17]

Şekil 2.11. Çinili Hamam, Fıskiyeli Havuz [18]

Bu mekanın aydınlatılması, duvarların üst kısmındaki küçük mazgal pencerelerle ve kubbesinde yer alan aydınlık feneri ile sağlanır. [Şekil 2.12] 15. yüzyıldan sonra soyunma mahallerine daha fazla ışık sağlamak amacıyla, zemin seviyesine yakın demir parmaklıklı ve ahşap kafesli alt; kubbe etek seviyesine yakın, renkli camlı, alçı üst pencereler yer almaktadır. [19] [Şekil 2.13]

Şekil 2.12. Tahtakale Hamamı, Aydınlık Feneri [20]

Şekil 2.13. Beyazıt Hamamı Pencereleeri (13.05.2012)

2.2.2. ılıkık

ılıkık, hamamda ana yıkanma mekanı olan sıcaklığa geçmeden önceki bölümdür. Bu bölümde sıcaklığa dayanamayan kişilerin yıkanması için mermer seki ve kurnalar bulunur. Isı genelde 20°-30°C civarındadır. [21] [Şekil 2.14]

Şekil 2.14. Galatasaray Hamamı, ılıkık Mekanı (06.09.2011)

Hela ve tıraşlık bölümleri de ılıkık mekanına bağlıdır. Ot odası da denilen tıraşlık bölümü, hamam müşterilerine mahremiyeti sağlayan ahşap kapısı daima kapalı tutulan, bir kurnalık yıkanma yeridir. [22]

ılıkıktan sıcaklık bölümüne geçiş genellikle dar ve kemerli bir kapıdan sağlanır. Ayrıca kapının üzerinde, ılıkık tarafında yarım koni biçiminde kagir bir külah bulunur. “Buhar yaşmağı” denilen bu külah, sıcaklıktan çıkan buharı ılıkıkta buğu yapmaması için toplayıp dışarı atmak üzere yapılmıştır. [6] [Şekil 2.15, 2.16]

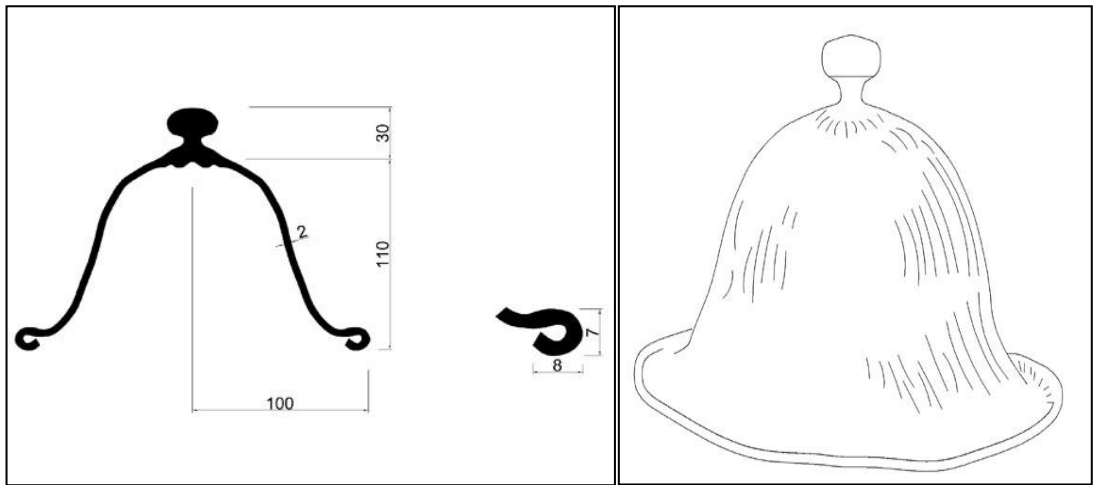

Şekil 2.15. Galatasaray Hamamı,
Buhar Yaşmağı (06.09.2011)

Şekil 2.16. Beyazıt Hamamı,
Buhar Yaşmağı (13.05.2012)

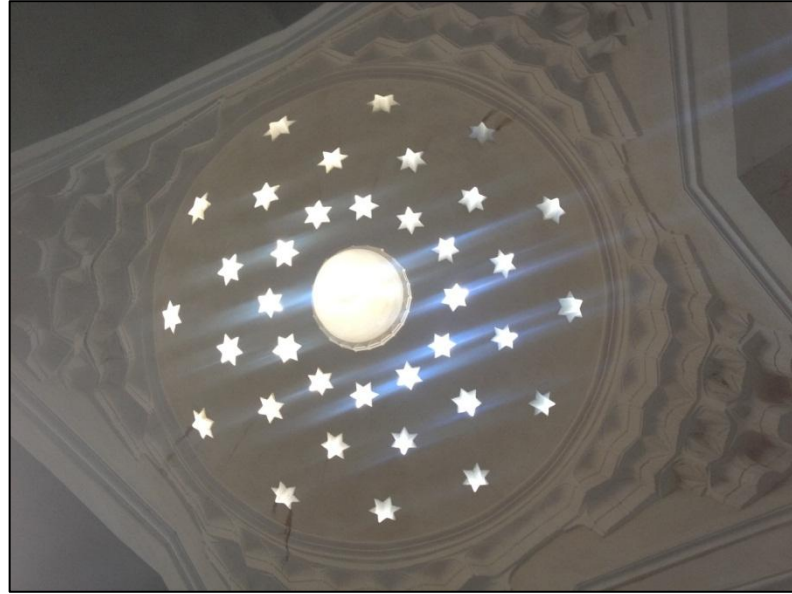
Ilıklık mekanının aydınlatılması kubbe veya tonozun üzerlerine yerleştirilen fil gözleriyle sağlanır. Fil gözleri, çan şeklinde 15-40 cm çapında cam fanuslardır. [8]
[Şekil 2.17, 2.18, 2.19]

Şekil 2.17. Fil Gözü Kesit ve Perspektif [8]

Şekil 2.18. Beyazıt Hamamı, Fil Gözleri (13.05.2012)

Şekil 2.19. Beyazıt Hamamı, Fil Gözleri (13.05.2012)

2.2.3. Sıcaklık

Sıcaklık mekanı hamamda yıkanma eyleminin gerçekleştiği yerdir. “Halvet” ve “eyvan” adı verilen özel yıkanma bölümlerinden oluşur. Halvetler, özel yıkanma hücreleridir. Bu hücrelerin kapıları yoktur. [Şekil 2.20] Eyvanlar ise halvetler arasında kalan döşemesi hamam zemininden bir, iki kademe yüksek, kemerli ya da tonozlu niş şeklinde olan yıkanma bölümleridir. [23] [Şekil 2.21] Hamamın en sıcak bölümü olan sıcaklıkta ısı 30°C - 35°C civarındadır. Halvetlerde ise 40°C ‘ye kadar yükselir. [24]

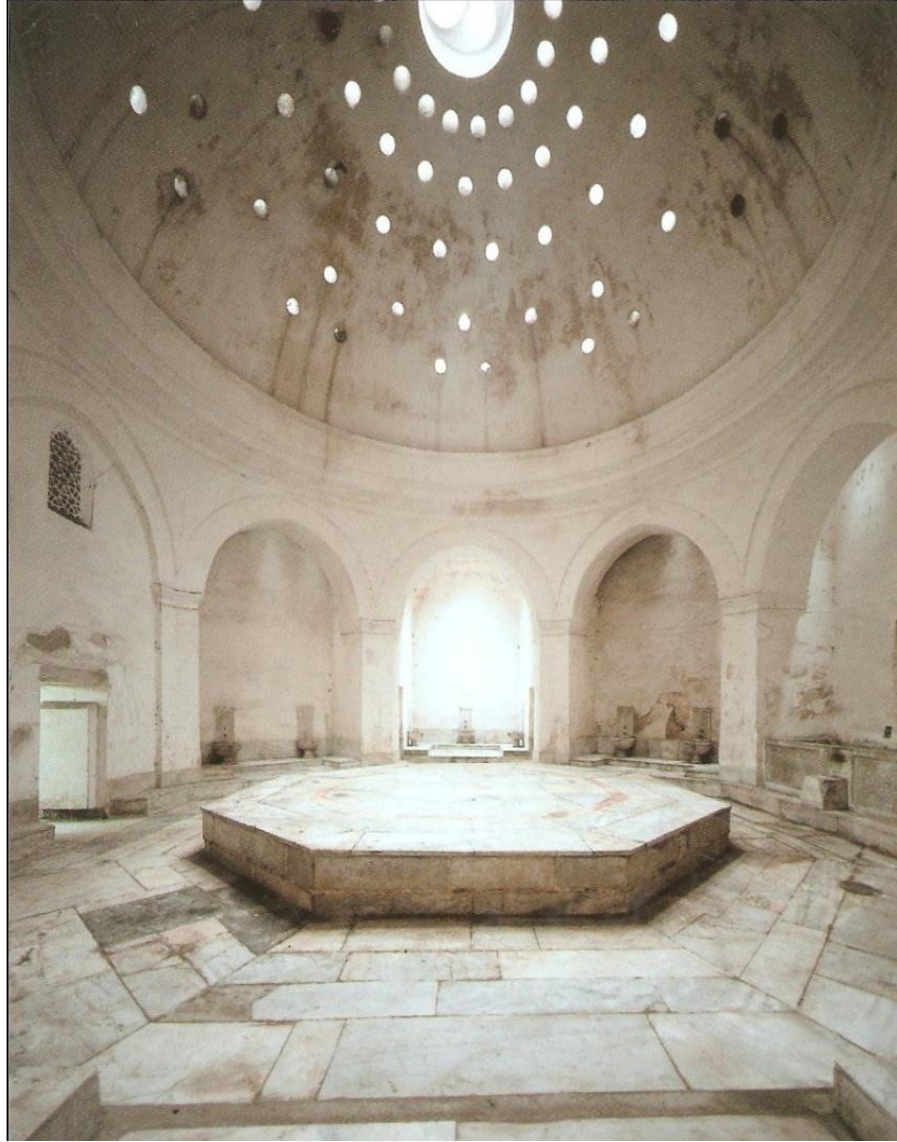
Şekil 2.20. Cağaloğlu Hamamı, Erkekler Bölümü Sıcaklığı [16]

Şekil 2.21. Cağaloğlu Hamamı, Sıcaklık Eyvanı [16]

Halvetlerde ve eyvanlarda mermer sekiler vardır. Bu sekilerin üzerinde belirli aralıklarla konulmuş kurnalar bulunur. Sekilerin kenarı boyunca döşemede hafif eğimli olarak yapılmış dereler aracılığıyla kirli su ılıklığın tuvaletine akıtılır.

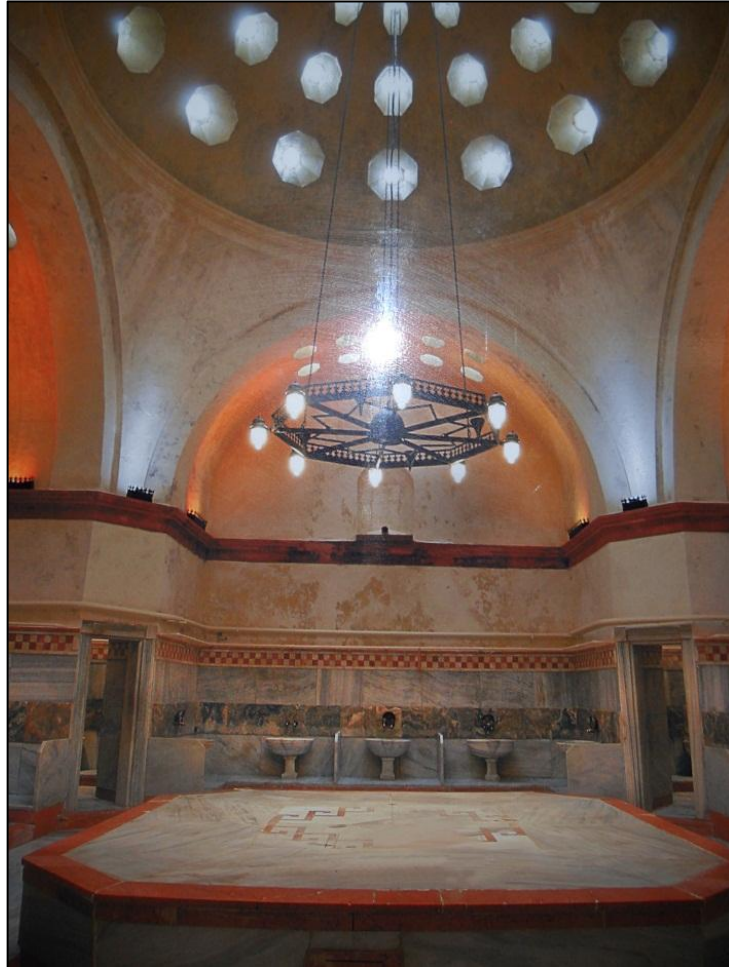
Sıcaklık mekanının ortasında dinlenme, terleme, masaj, keselenme amacıyla kullanılan yerden 40-50 cm yükseklikte, çokgen şeklinde ve mermer kaplı göbek taşı bulunur. [Şekil 2.22, 2.23, 2.24] Sıcaklık bölümünün zemini mermer kaplıdır. Duvarlar ise hamamın önemine göre kısmen ya da tamamen mermer kaplı olabileceği gibi sadece sıvalı da olabilir. Sıcaklık mekanının aydınlatılması, ılıklik mekanında olduğu gibi kubbe üzerinde bulunan fil gözleriyle sağlanır. [8]

Şekil 2.22. Mahmut Paşa Hamamı, Sıcaklık Bölümü, Göbek Taşı [25]

Şekil 2.23. Beyazıt Hamamı, Sıcaklık Bölümü Göbek Taşı (13.05.2012)

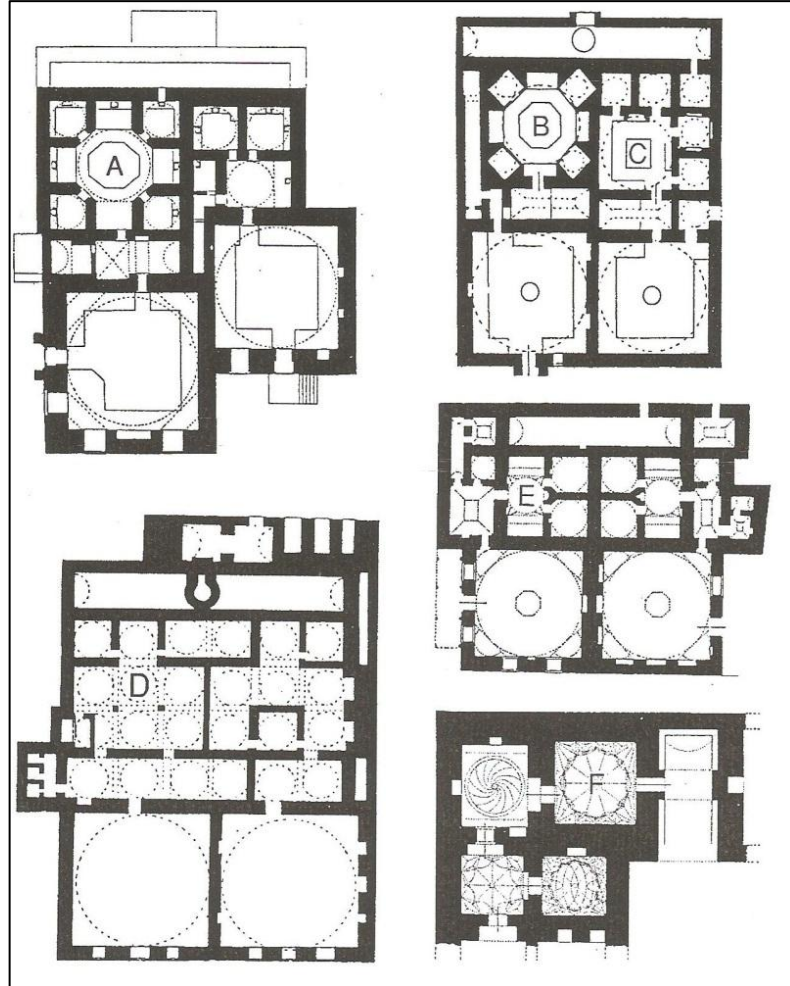

Şekil 2.24. Galatasaray Hamamı, Sıcaklık Bölümü [17]

Hamamlarda Sıcaklık Tipleri:

Prof. Dr. Semavi Eyice tarafından yapılan Türk hamamı sıcaklık plan şemasına göre 6 mimari tip mevcuttur. [Şekil 2.25]

- A) Haçvari, 4 eyvanlı ve köşe halvetli tip
- B) Yıldızvari sıcaklıklı tip
- C) Kare sıcaklık çevresinde sıralanan halvet hücreli tip
- D) Çok kubbeli, sıcaklıklı tip
- E) Ortası kubbeli, enine sıcaklıklı ve çift halvetli tip
- F) Soğukluk, sıcaklık ve halveti eş odalar halinde olan tip [26]

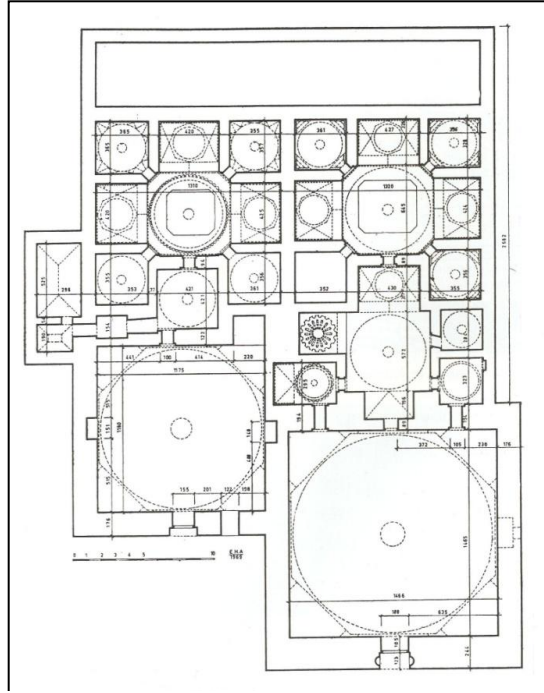

Şekil 2.25. Türk hamamlarının sıcaklıklarına göre ayrıldığı tiplerin karakteristik örneklerine ait planlar. [2]

A tipi: İznik Hacı Hamza Hamamı erkekler kısmı, B tipi: Sapanca Rüstem Paşa Hamamı erkekler kısmı, C tipi Sapanca Rüstem Paşa Hamamı kadınlar kısmı, D tipi: İstanbul Haseki Hamamı, E tipi: İznik Büyük Hamam, F tipi: İznik İsmail Bey Hamamı

A) Haçvari, 4 eyvanlı ve köşe halvetli tip

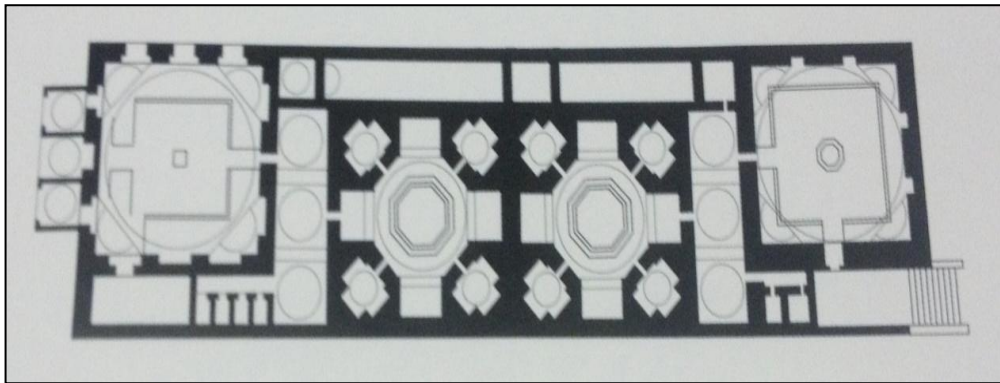
Merkezi bir kubbe etrafında, yatay ve dikey eksenler üzerinde sıralanan tek, iki, üç ya da dört eyvan ve köşe halvetlerden oluşan sıcaklık tipidir. Eyvanlardan bir tanesi giriş kısmını oluşturur. Hamamın boyutlarına göre halvet hücrelerinin sayısı da değişebilir. [Şekil 2.26]

Şekil 2.26. Gedik Paşa Hamamı Planı [27]

B) Yıldızvari sıcaklıklı tip

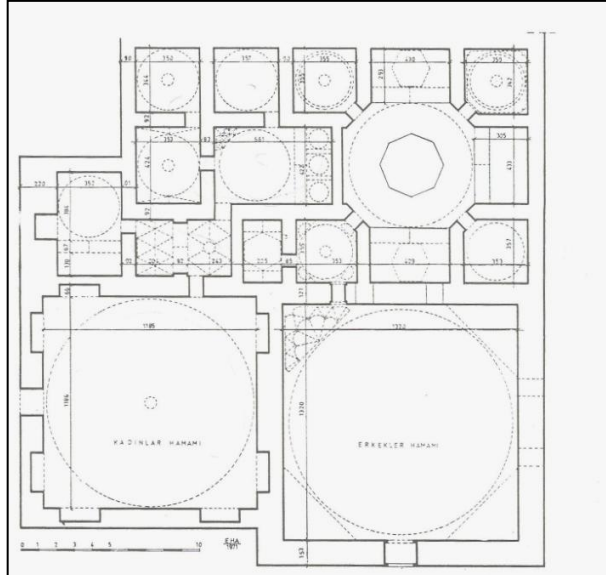
Kenar sayısı değişkenlik gösteren çokgen bir plana sahiptir. Çokgen sıcaklığın etrafında duvar kalınlığının içinde tonozlu eyvan ve halvetler bulunur. [Şekil 2.27]

Şekil 2.27. Haseki Hürrem Sultan Hamamı Planı [28]

C) Kare sıcaklık çevresinde sıralanan halvet hücreli tip

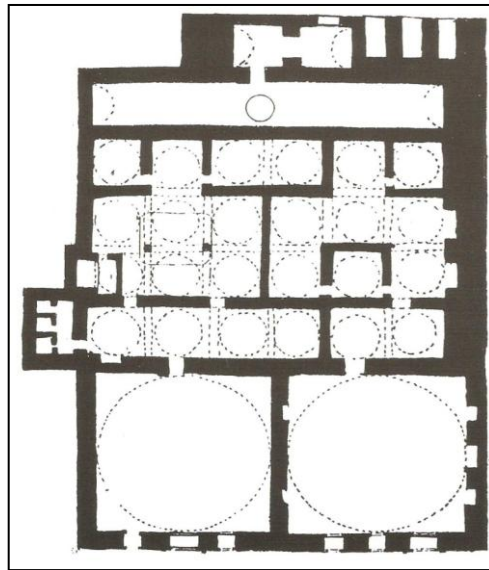
Kare veya dikdörtgen planlı sıcaklığın bir, iki ya da üç kenarında halvet hücreleri bulunur. [12] [Şekil 2.28]

Şekil 2.28. Hoca Paşa Hamamı Planı [29]

D) Çok kubbeli, sıcaklıklı tip

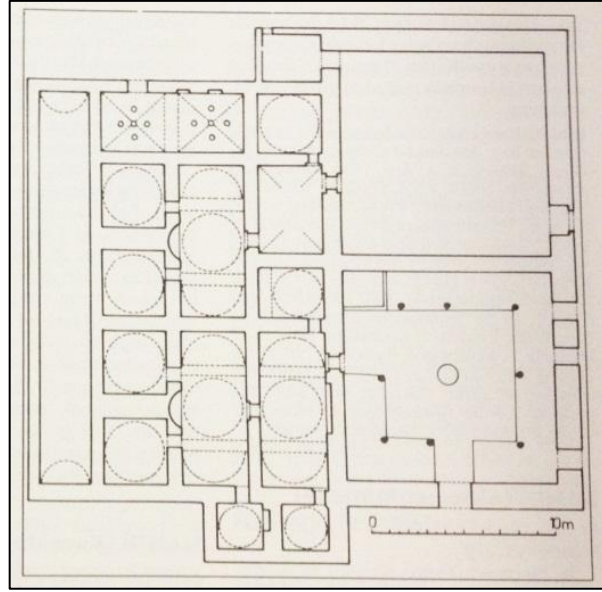
Bu plan tipinde sıcaklık, kemerler ile birbirine eş büyüklükte mekanlara ayrılmıştır. Orta kemerler genellikle iki sütuna oturur. Her birimin üzeri birer kubbe ile örtülmüştür. [Şekil 2.29]

Şekil 2.29. Haseki Hamamı Planı [29]

E) Ortası kubbeli, enine sıcaklıklı ve çift halvetli tip

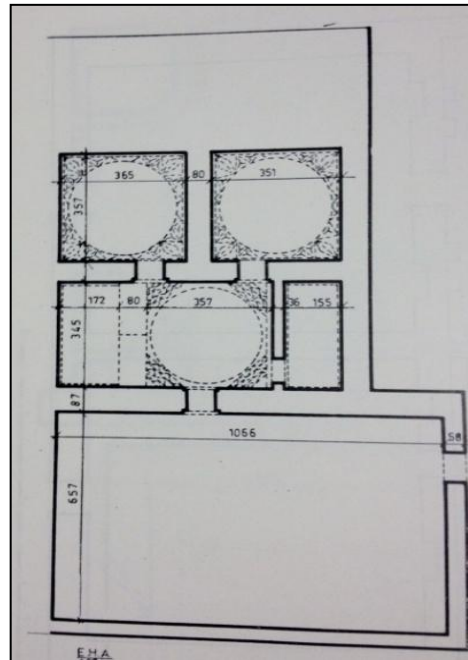
Bu plan tipindeki sıcaklık genellikle dikdörtgen biçimindedir. Sıcaklığa açılan kubbeli 2 halvet bulunur. [Şekil 2.30]

Şekil 2.30. İbrahim Paşa Hamamı Planı [30]

F) Soğukluk, sıcaklık ve halveti eş odalar halinde olan tip

Bu plan tipinde ılıkılık, sıcaklık ve halvet mekanları eş ölçülerde kubbeye örtülü ve birbirleriyle bağlantılıdır. [Şekil 2.31]

Şekil 2.31. Davutpaşa İskelesi Hamamı Planı [31]

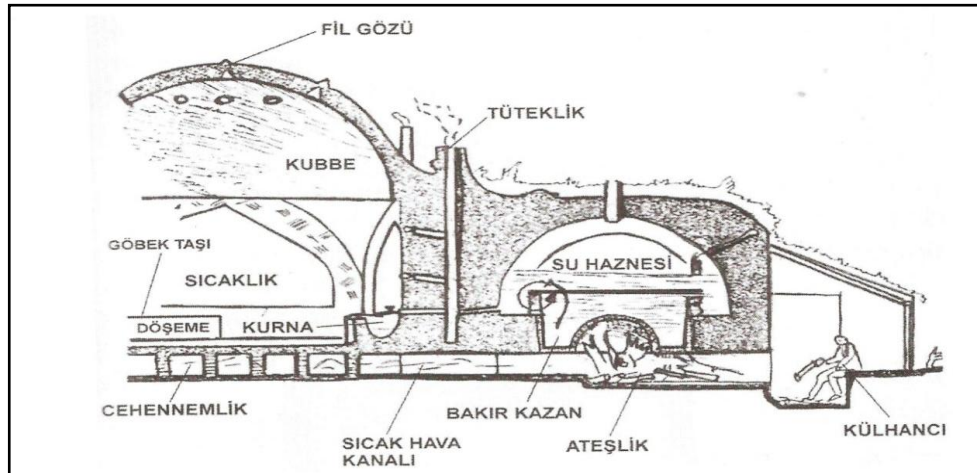
Osmanlı hamamlarında bu 6 tip dışında daha yalın plan şemasına sahip hamamlar da bulunur. Dikdörtgen biçimindeki ılıkliktan, kare biçimli ve kubbeli sıcaklığa geçilen hamamların sıcaklık bölümünde halvet hücreleri bulunmayan tipler de vardır. [32]

2.2.4. Külhan

Külhan, hem hamam mekanlarının hem de suyun odun yakılarak ısıtıldığı, hamamın arka kısmında bulunan bölümdür. [Şekil 2.32] Bu bölümün hamamın içinden bir bağlantısı yoktur ve dışarıdan ayrı bir girişi bulunmaktadır. [33] Külhan ocağı su deposunun altında yer almaktadır. Hamam döşemesinin altında bulunan ve sıcak hava dumanının dolaşarak döşemeyi ısıttığı bölüme “cehennemlik” denir. [34] Ayrıca, bu sıcak hava hamam duvarlarının içlerine yerleştirilmiş ve yatayda da birbirine bağlanan “tüteklik” denilen düşey kanallar yardımı ile dışarı atılırken aynı zamanda duvarların ısıtılmasını sağlar. [Şekil 2.33]

Şekil 2.32. Dolmabahçe Sarayı, Çinili Hamamı Külhanı [16]

Suyun ısıtılmasında kullanılan bakır kazan sıcak su deposunun zemininde ocak üzerine oturtulmuştur. Burası, yanında bulunan soğuk su deposundan daha yüksekte bulunmaktadır. Böylece sıcak ve soğuk sular arasında devamlı bir akış sağlanarak su deposunun her yerinde aynı sıcaklıkta su bulunması sağlanır. [35]

Su deposu ve hamam sıcaklığı arasındaki duvarda sıcaklık döşemesinin 2.00-2.50 m üzerinde bırakılan bir pencereden su deposunun kontrolü sağlanır. Sıcak suyun buharının sıcaklığa geçmesini sağlayan bu pencereye “buhar penceresi” denir. Bu pencere dışında su deposunun hamam ile bir bağlantısı yoktur. [8]

2.3. Hamamlara Yeni İşlev Verilmesini Gerektiren Nedenler

Modern hayat koşulları ve ona bağlı istekler sebebiyle tarihi yapıların bir kısmı özgün işlevini yitirmekte, terk edilmekte ve bu nedenle gün geçtikçe harap olmaktadır. Hamam yapıları da özgün işlevini nadiren sürdüren ve çoğunlukla kullanım dışı kaldığı için tahrip olan bir yapı türüdür.

1964 tarihli Venedik Tüzüğü’nün 5. Maddesinde “Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanım arzu edilir fakat bu nedenle yapının planı ya da süslemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir” denilerek yeniden işlevlendirmeyle ilgili yaklaşım açıkça belirtilmiştir. [36]

Korunması gerekli yapıların yeniden işlevlendirilmesinde, anıtın bütünlüğünün, tipolojik özelliklerinin, mekansal özelliklerinin zedelenmemesi, değiştirilmemesi istenir. Bu araştırmada İstanbul’da 16. yüzyıl hamamlarından yeni işlev verilmiş olan seçilmiş örnekler üzerindeki mevcut uygulamaların ele alınarak incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Hamamlara yeni işlev verilmesini gerektiren nedenler aşağıda kısaca verilmiştir.

Tarihsel-Kültürel ve Sosyo-Ekonomik Nedenler:

Hamam yapıları, kimi zaman fiziksel nedenlerden kimi zaman da değişen sosyal ve ekonomik koşulların yarattığı nedenlerle yıpranmaktadır. Bir yapının eskimesi, yapısal, işlevsel, çevresel ve ekonomik açıdan yorumlanabilmektedir.

Türklerde hamam kültürü öncelikle temizlenme özellikle de Müslümanlığın gereği olan “gusül” eylemini gerçekleştirmek için bir yol olarak tercih edilmiş zamanla da sosyal açıdan anlamlar kazanarak toplumsal alışkanlık haline gelmiştir. Asıl işlevinin yanı sıra Osmanlı döneminde bazı ayaklanmalar hamamlarda hazırlanmış, şehir eşkiyalarının saldırılarının yine bazı hamamlarda gerçekleştiği bilgisi yazılı kaynaklarda mevcuttur. [37]

Zamanla değişen koşullar ve değer yargılarına bağlı olarak ortaya çıkan yeni gereksinimler yeni yapılanmalara gidilmeyi zorunlu kılmıştır. Modern yaşamda özel banyoların eve girmesi üzerine kullanılmayan çarşı hamamları boş kalmış ve giderek tahrip olmuştur. Bu yapıların bulundukları yerlerin şehrin önemli merkezleri olması, bu hamamları bir yapı potansiyeli olarak önemli kılmaktadır.

Yeniden işlevlendirilen yapı, mimari, tarihi ve koruma ölçütleriyle sınıflandırılmış ya da tescil edilmiş bir yapı olduğu zaman onarım koşulları, yapının tarihi verilerinin korunması ile tanımlanmaktadır. Önerilecek değişiklikler ve yapılacak müdahalelerin bu tarihsel verilere uygun olması zorunludur. Bu açıdan tez kapsamındaki çarşı hamamlarına verilen yeni işlevlerin uygunluğu, yapıların özgün niteliklerini ne ölçüde koruduğuna ilişkin yapılan tespitler sonucunda değerlendirmeye çalışılmıştır.

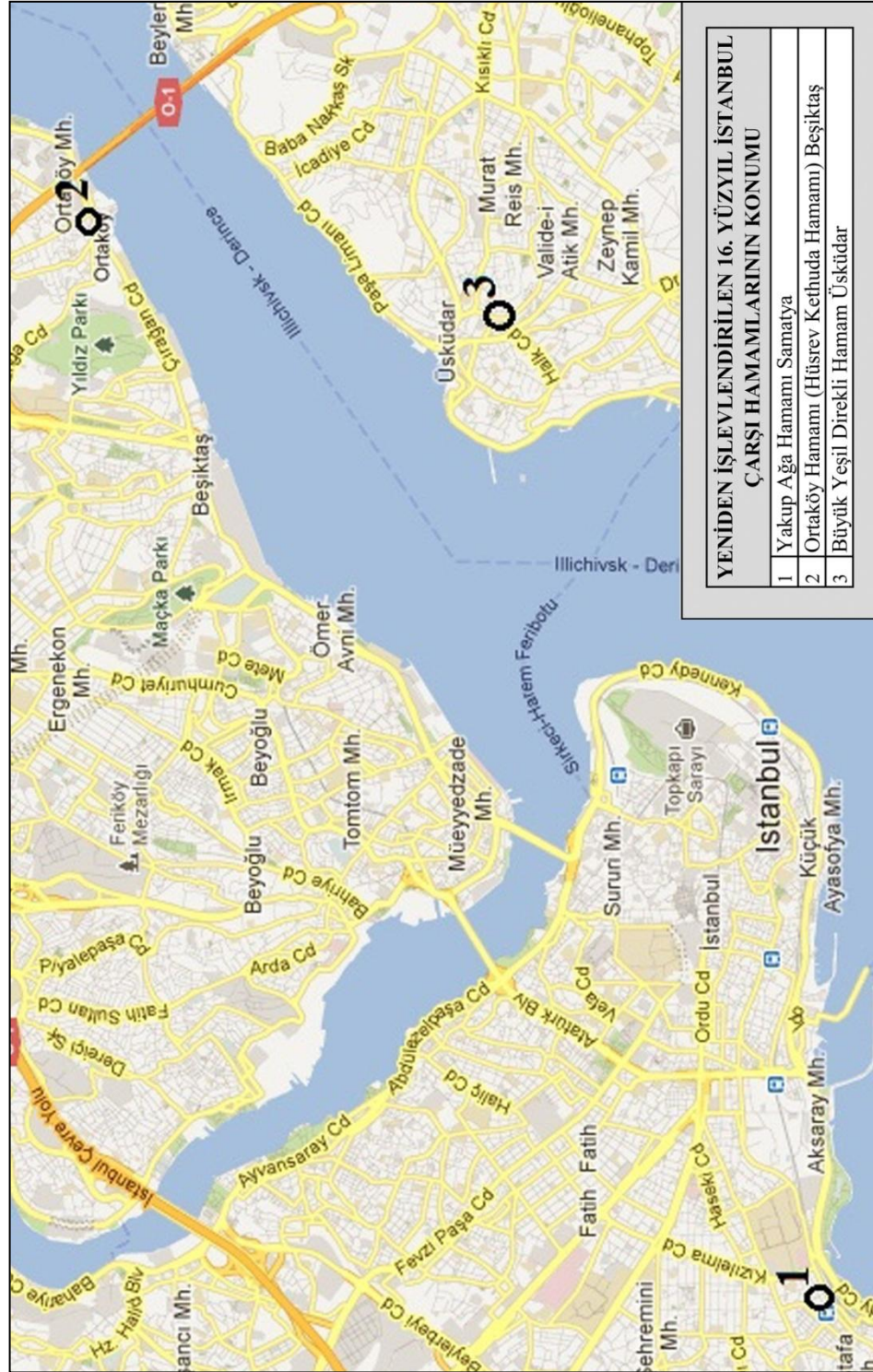
2.4. Bölüm Sonucu

Hamamlar, yıkanma eyleminin dini ve sağlık açısından gerekliliğinin yanı sıra sosyal amaçlarla kullanılmak için inşa edilen yapılardır. Hamam yapıları kaplıcalar, özel hamamlar ve çarşı hamamları olmak üzere 3 grupta incelenebilmektedir. Hamamların mekan düzenlemesi ise genel olarak soğukluk, ılıkılık, sıcaklık ve külhan-su deposu olmak üzere 4 ana bölümden oluşur. Hamam yapılarının plan tipolojisinde, hamamın asıl yıkanma mekanı olan sıcaklığın biçimlenişi esas alınmaktadır. Hamamın yıkanma mekanlarında sıcaklık ise kademeli bir şekilde artar. Buna göre kişi hamamın en sıcak bölümüne, vücudu ısıya alışmış olarak ulaşmaktadır.

Zamanla değişen yaşam koşulları ve bununla birlikte ortaya çıkan yeni gereksinimler hamamların özgün işlevini yitirmelerine neden olmaktadır. Bu yapıların modern yaşamda yer almaları, yeniden işlevlendirilmeleri ile mümkün olmaktadır. Yeniden işlevlendirme gereksinimi tarihsel-kültürel, sosyo-ekonomik açıdan yorumlanabilmektedir.

3. İŞLEVİNİ DEĞİŞTİREN 16. YÜZYIL İSTANBUL ÇARŞI HAMAMLARI

Çizelge 3.1. Yeniden İşlevlendirilen 16.Yüzyıl İstanbul Çarşı Hamamlarının Konumu

3.1. Ağa Hamamı, Samatya

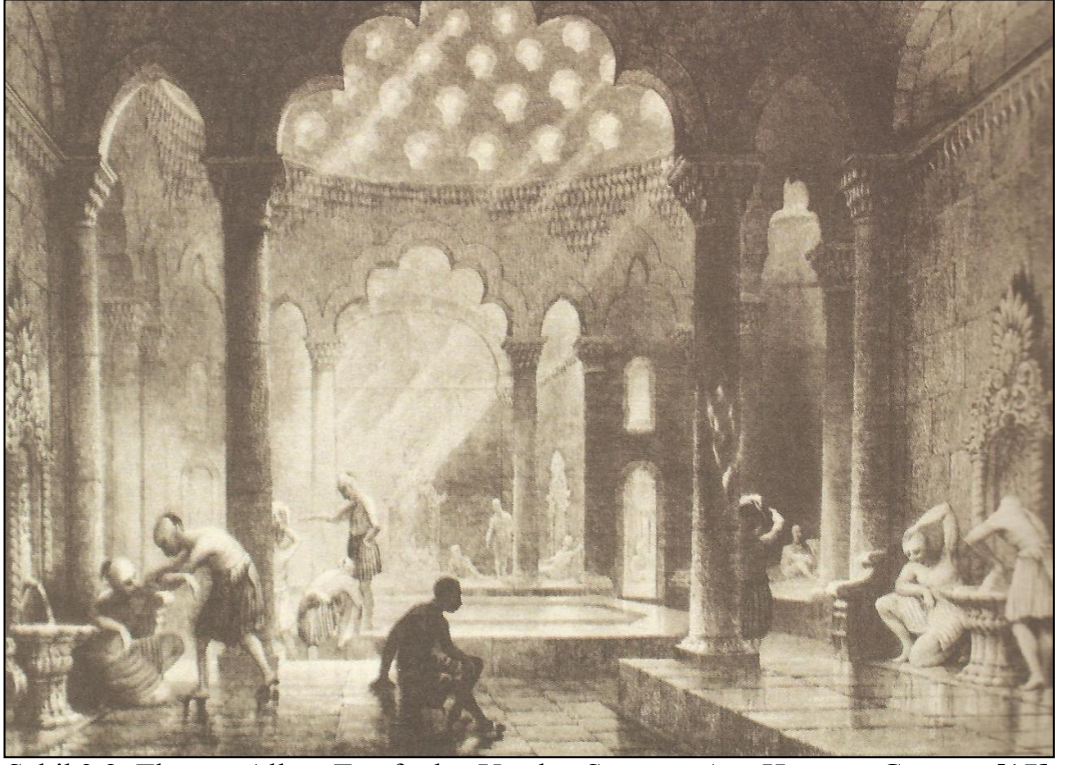
3.1.1. Konumu, Tarihçesi

Ağa Hamamı, Samatya’da Orgeneral Nafiz Gürman Caddesi ile Müşir Süleyman Paşa Sokağı arasında yer almaktadır. [Şekil 3.1] Yakup Ağa tarafından yaklaşık 1545 yılında Mimar Sinan’a yaptırılan hamamın geliri, ağanın Kadıköy’deki deniz fenerine ve Eyüp’teki mektebine vakfedilmiştir. [29]

Şekil 3.1. Samatya Ağa Hamamı’nın Konumu

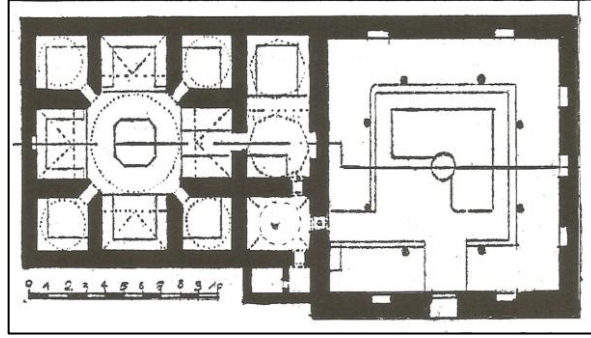
Hamam birçok çalışmaya konu olmuştur. Ressam Thomas Allom (1804-1872), hamamın soyunma yerinin bir gravürünü yapmıştır. [Şekil 3.2, 3.3] Alman mimar Heinrich Glück ise 1916-1917 yıllarında İstanbul hamamlarını inceleme kapsamında, hamamın harap olan erkekler kısmına girememiş, ancak kullanılmayan kadınlar kısmının plan ve kesitini çizebilmiştir. [Şekil 3.4, 3.5] Hamam bu tarihten sonra yeniden kullanılmaya başlanmış, 1940 yılında ise tekrar kapatılmıştır. [29] [Bkz. EK-A] Hamam, daha sonra atölye, imalathane, dükkan olarak kullanılmış [Şekil 3.6, 3.7] son olarak 1990 yılında, çarşı-lokanta olarak yeniden kullanım projesi hazırlanmış ancak özel nedenlerle restorasyon projesi tanımlanamamıştır. [Şekil 3.8]

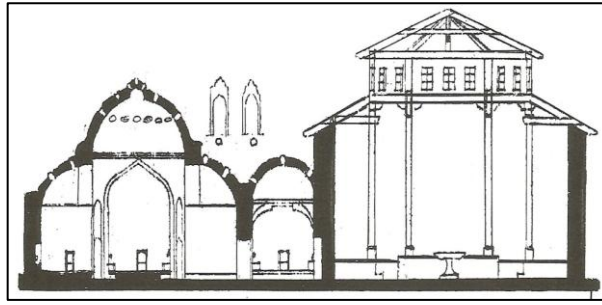
Şekil 3.2. Thomas Allom Tarafından Yapılan Samatya Ağa Hamamı Gravürü [17]

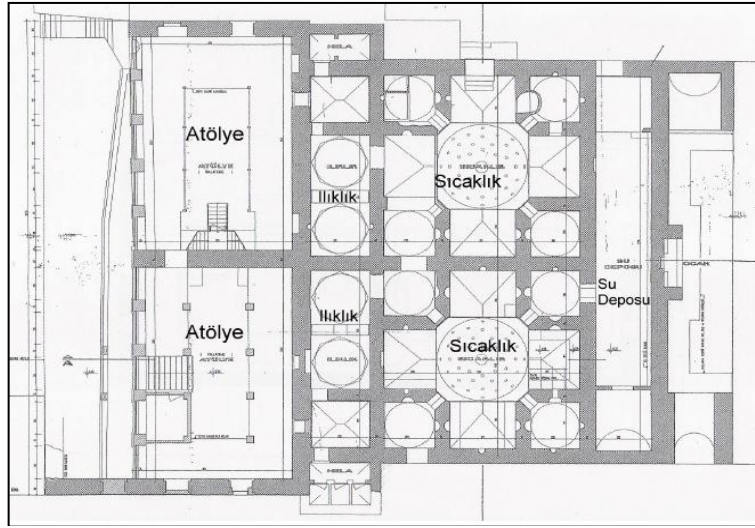
Şekil 3.3. Thomas Allom Tarafından Yapılan Samatya Ağa Hamamı Gravürü [17]

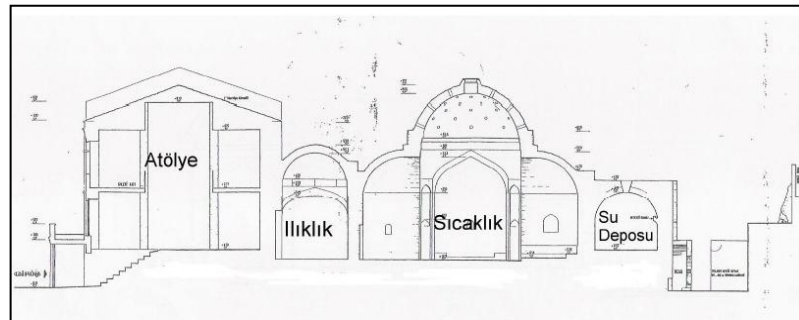
Şekil 3.4. Heinrich Glück Tarafından Çizilen Samatya Ağa Hamamı Planı [29]

Şekil 3.5. Heinrich Glück Tarafından Çizilen Samatya Ağa Hamamı Kesiti [29]

Şekil 3.6. Samatya Ağa Hamamı, Atölye Olarak Kullanımındaki Planı [38]

Şekil 3.7. Samatya Ağa Hamamı, Atölye Olarak Kullanımındaki Kesiti [38]

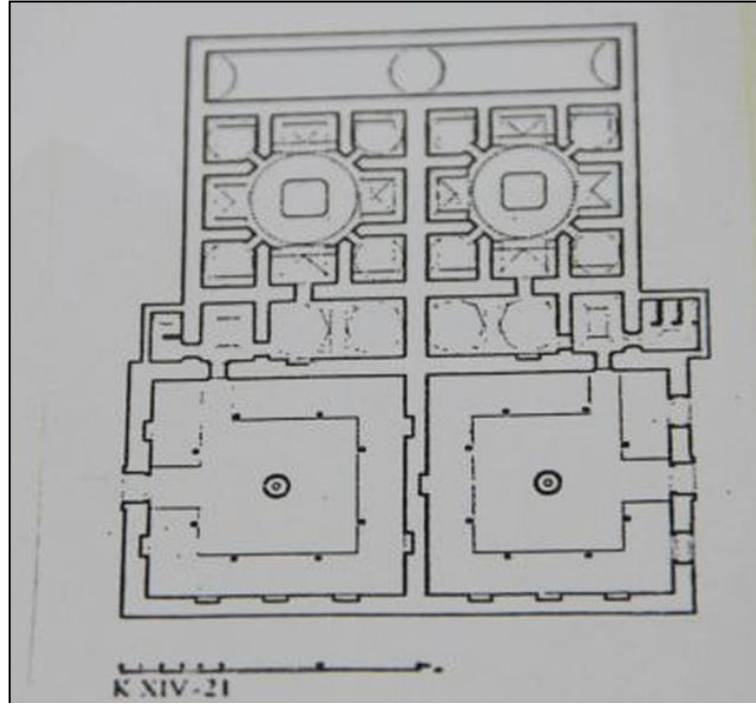

Şekil 3.8. Samatya Ağa Hamamı (2012)

3.1.2. Mimari Özellikleri

3.1.2.1. Özgün Plan Özellikleri

Hamam, çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Kadınlar ve erkekler bölümünde aynı plan şemasında olup, haçvari, 4 eyvanlı köşe halvetli sıcaklık plan tipi kullanılmıştır. Kadınlar bölümünün mekanları hamamın batısında, erkekler bölümünün mekanları ise hamamın doğusunda sıralanır. Kadınlar ve erkekler bölümü birbirine bitişik konumdadır. İki bölümün boyutları birbirine yakındır. Kadınlar soğukluğuna giriş hamamın doğu cephesinden, erkekler soğukluğuna giriş ise hamamın batı cephesinden sağlanmaktadır. Kadınlar ve erkekler bölümünün ılıklığında hela ve traşlık mekanı bulunur. Her iki bölümün sıcaklığında 4 eyvan ve 4 halvet vardır. Hamamın külhan-su deposu kadınlar-erkekler sıcaklığının doğu duvarına bitişik konumdadır. [Şekil 3.9]

Şekil 3.9. Samatya Ağa Hamamı Özgün Planı [38]

Çizelge 3.2. Ağa Hamamı, Özgün Mekan Analizi

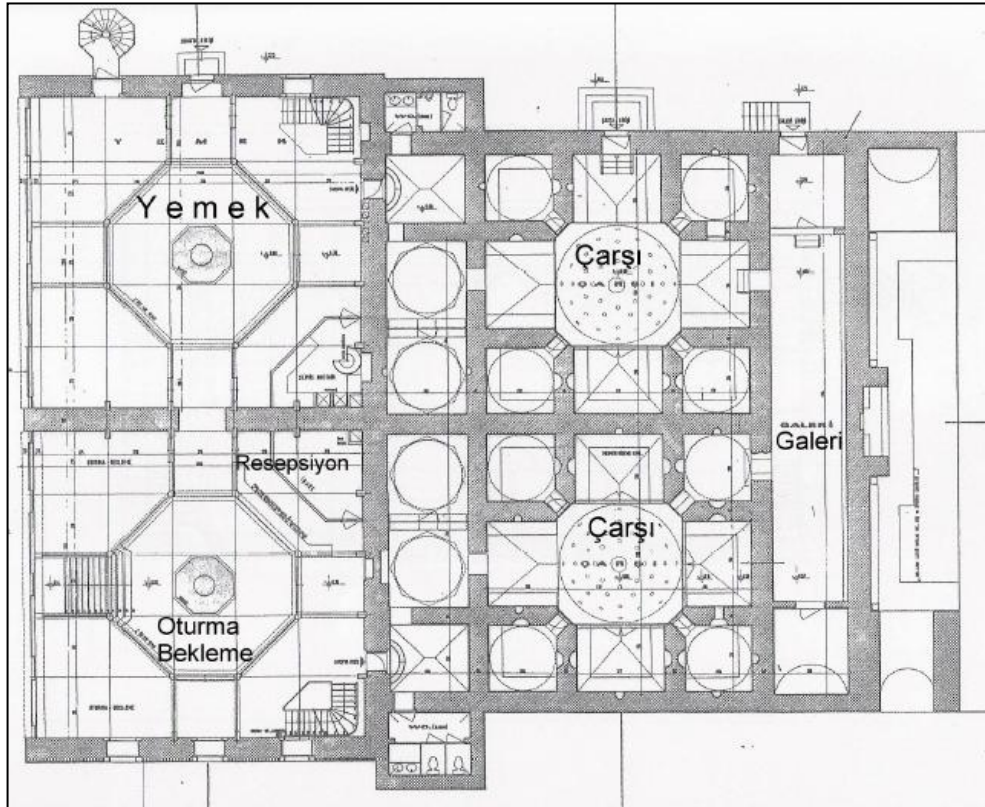
AĞA HAMAMI SAMATYA							
Kadınlar Bölümü Mekan İncelemesi							
	Soğukluk (Soyunmalık)	Ilıklık			Sıcaklık		
		Ana mekan	Hela	Temizlik	Ana mekan	Eyvan	Halvet
Mekan Sayısı	1	2	2	1	1	4	4
Döşeme	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer
Örtü	Kubbe	Kubbe	Kubbe	Kubbe	Kubbe	Kubbe (1/2)	Kubbe
Duvar Örgüsü	Almaşık Taş Duvar						
Aydınlatma	Aydınlık Feneri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri
Erkekler Bölümü Mekan İncelemesi							
	Soğukluk (Soyunmalık)	Ilıklık			Sıcaklık		
		Ana mekan	Hela	Tıraşlık	Ana mekan	Eyvan	Halvet
Mekan Sayısı	1	2	2	1	1	4	4
Döşeme	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer
Örtü	Kubbe	Kubbe	Kubbe	Kubbe	Kubbe	Kubbe (1/2)	Kubbe
Duvar Örgüsü	Almaşık Taş Duvar						
Aydınlatma	Aydınlık Feneri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri

3.1.2.2. Günümüzdeki Mekan Kullanımı

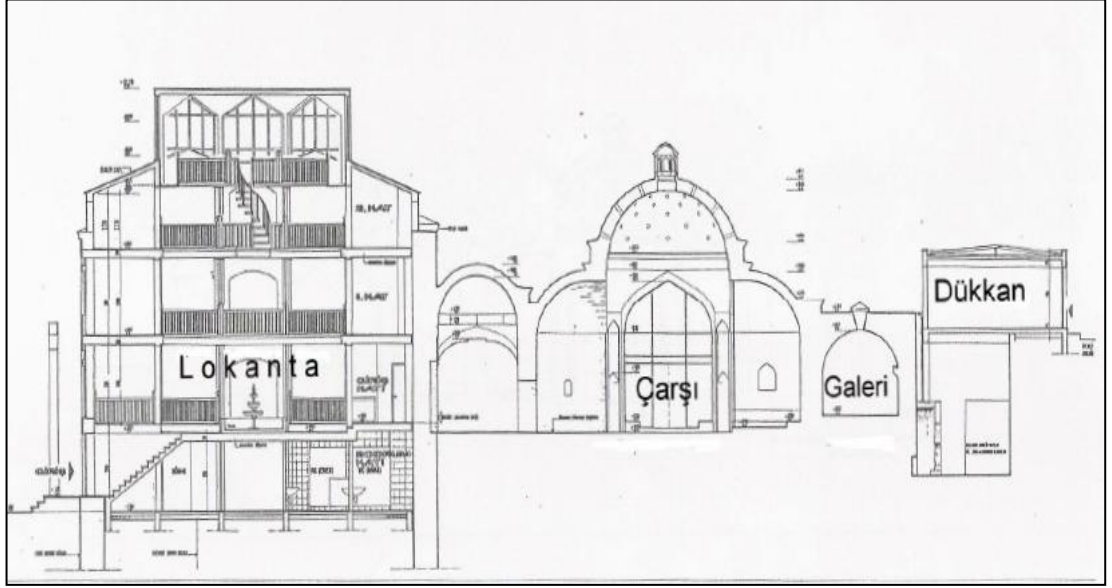
Günümüzde restorasyon projesi onaylı olmasına karşın uygulama yapılmamış olduğu için söz konusu hamama ilişkin projedeki öneri mekan düzenlenmesi aşağıda verilmiştir.

- Kadınlar ve erkekler soğukluk bölümlerine betonarme üç kat döşemesi yapılmıştır. Kadınlar soğukluğu giriş katı resepsiyon ve oturma bölümü, erkekler soğukluğu giriş katı ise lokanta olarak işlevlendirilmiştir. Soğukluk üst katları lokantanın yemek bölümleri olarak işlevlendirilmiştir. [Şekil 3.14, 3.15, 3.16]
- Kadınlar ve erkekler ılıkılığı çarşı, [Şekil 3.17, 3.18, 3.19]
- Kadınlar ve erkekler sıcaklığı çarşı, [Şekil 3.20, 3.21, 3.22, 3.23, 3.24]
- Külhan bölümü ise galeri olarak işlevlendirilmiştir.

Yükseltilmiş yol kotundan dolayı kazanılmış olan bodrum katı ise market olarak işlevlendirilmiştir. Günümüzde yapının sadece bodrum katında bulunan market işlevini sürdürmektedir.

Şekil 3.10. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Projesi [38]

Şekil 3.11. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Projesi [38]

Şekil 3.12. Soğukluk Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.13. Soğukluk Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.14. Soğukluk Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.15. Soğukluk Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.16. Soğukluk Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.17. Ilıklık Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.18. Cehennemlik [39] (2012)

Şekil 3.19. İlkılık Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.20. Sıcaklık Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.21. Sıcaklık Mekanı [39] (2012)

Şekil 3.22. Sıcaklık Mekanı, Kubbesi [39] (2012)

Şekil 3.23. Sıcaklık Bölümü, Eyvan [39] (2012)

Şekil 3.24. Sıcaklık Mekanında Bulunan Kurna [39] (2012)

Şekil 3.25. Sıcaklık Mekanı Işıklıkları [39] (2012)

Şekil 3.26. Sıcaklık Mekanı Işıklıkları [39] (2012)

Market / Bodrum Kat

Mekana yapının güney cephesinde bulunan giriş kapısından girilmektedir. Mekan, dikdörtgene yakın boyutlarda olup pvc kaplama panellerle iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm marketin kasa bölümü, ikinci bölüm ise markette satılan ürünlerin bulunduğu bölümdür.

İlk bölümün güney, doğu ve batı duvarlarında sıva üstü boya kullanılmıştır. Mekanın kuzey duvarı ise pvc malzemeli panellerle kaplanmıştır. Mekanın kuzeyinde bulunan paneller moloz taş duvar ayağın iki yanına yerleştirilmiştir. [Şekil 3.27] Bu bölümde 2 kasa bulunmaktadır. Kuzey duvarına tv ünitesi ve diğer duvarlara bilgi amaçlı afişler asılmıştır. İlk bölümün kuzeyinde bulunan pvc malzemeli kapıdan girilerek mekanın diğer bölümüyle bağlantılı olan hole ulaşılır. Holün doğu duvarında yer alan pvc doğramalı çift kanatlı bir kapı ile depolama alanına girilmektedir. Holün batı duvarında bulunan tuğla kemerli bir duvar boşluğu ile market mekanın asıl bölümüne geçilmektedir. [Şekil 3.28]

Şekil 3.27. Bodrum Katta Bulunan Pvc Kaplama Panel ve Moloz Taş Ayak
(13.05.2012)

Şekil 3.28. Bodrum Katta Bulunan Kemerli Duvar Boşluğu (13.05.2012)

Asıl satış bölümünün duvarları pvc malzemeli panellerle kaplanmış olup, mekanda raf sistemi de pvc malzemeden yapılmıştır. Bu raf sistemi duvarlara sabitlenmiştir. Mekanın orta kısmında bulunan ürünlerin sergilenmesinde ise ahşap paletler kullanılmıştır. [Şekil 3.29] Mekanın kuzey ve kuzeydoğu duvarında soğutucu özelliği olan raf sistemi vardır. Ayrıca bu mekanda soğutucu dolap teşhir standı gibi donatı elemanları bulunmaktadır. [Şekil 3.30, 3.31] Mekanın tavanından ürünlerle ilgili dikdörtgen biçiminde pvc panel bilgi tabelaları sarkıtılmaktadır. [Şekil 3.32]

Şekil 3.29. Bodrum Kat (13.05.2012)

Şekil 3.30. Bodrum Katta Bulunan Donatı Elemanları (13.05.2012)

Şekil 3.31. Bodrum Katta Bulunan Donatı Elemanları (13.05.2012)

Şekil 3.32. Bodrum Katta Bulunan Pvc Panel Bilgi Tabelaları (13.05.2012)

Market (Bodrum Kat) Mekanında Aydınlatma

Bodrum katta yer alan markette sadece yapay aydınlatma olarak tavandan sarkıtılan floresan lambalar kullanılmaktadır. [Şekil 3.33]

Şekil 3.33. Bodrum Katta Bulunan Floresan Lambalar (13.05.2012)

3.1.2.3. Mimari Elemanlar

1910 yılında Aksaray-Samatya yolunun açılması sırasında yapının ön cephesi yıkılmıştır. Koruma Kurulu'na cephe için 3 öneri sunulmuştur. [Bkz. EK-B] Kabul edilen 3. cephe önerisiyle birlikte yapının güney cephesinde bulunan pencereler de değişmiştir. [40]

Pencereler:

Çizelge 3.3. Ağa Hamamı, Pencere Analizi

P1		•Bu tip pencere güneydoğu (3) ve güneybatı cephesinde (1) bulunmaktadır. •Tuğla kemerli duvar boşluğu içerisinde bulunan dikdörtgen biçimli, ahşap doğramalı, çift kanat açılan pencerelerdir. •Pencerelerin önünde siyah renk boyalı lokmalı parmaklık bulunur. •Pencerelerde herhangi bir malzeme bozulması gözlenmemiştir.
P2		•Bu tip pencere güneydoğu (3) ve güneybatı cephesinde (1) bulunmaktadır. •Kemerli duvar boşluğu içerisinde ahşap doğramalı tek kanat açılan pencerelerdir. •Bu pencerelerin mermer denizliği bulunur. •Pencerelerin dış yüzeyinde beyaz renkli alçı beton dışlık bulunmaktadır. •Pencerelerde herhangi bir malzeme bozulması gözlenmemiştir.
P3		•Bu tip pencere güney cephesinde (12) bulunmaktadır. •Dikdörtgen biçimli, tek kanat açılan pvc doğramalı pencerelerdir. •Üzerinde dikdörtgen biçiminde, pvc çerçeveli sabit cam bulunmaktadır. •Bu pencerelerin mermer denizliği vardır. •Pencerelerde kullanılan malzemeler yapının özgün malzemeleri değildir.

Kapılar:

Çizelge 3.4. Ağa Hamamı, Kapı Analizi

K1		•Bu tip kapı yapının batı cephesinde bulunmaktadır. •Kemerli, ahşap doğramalı çift kanat açılan kapıdır. •Kullanılan malzemeler yapının özgün malzemeleri değildir. •Kapının iç pervazında nemden kaynaklanan malzeme bozulması gözlenmiştir.
K2		•Bu tip kapı yapının batı cephesinde (1) bulunmaktadır. •Demir malzemeli, tek kanat açılan bir kapıdır. •Siyah renkli olan kapıda herhangi bir malzeme bozulması gözlenmemiştir. •Kullanılan malzemeler yapının özgün malzemeleri değildir.
K3		•Bu tip kapılar yapının güney cephesinde bulunmaktadır. •Mavi renkli pvc doğramalı, camlı, tek kanat açılan kapılardır. •Kapının üzerinde dikdörtgen biçiminde sabit pvc cam bulunmaktadır. •Kapılarda kullanılan malzemeler yapının özgün malzemeleri değildir.

3.1.3. İç Mekan Oluşumunu Etkileyen Estetik Faktörler Analizi ve Hamam Algısı

Renk, Biçim, Doku, Işık, Malzeme:

Yapının genelinde renk, biçim, doku ve malzeme bütünlük oluşturamamaktadır. Duvarların sıva üstü beyaz renk boyalı olması teşhir edilen ürünlerin algılanmasını kolaylaştırarak işleve cevap vermesini sağlamaktadır. Fakat mekanın içinde bulunan malzemeler birbiriyle oldukça uyumsuzdur. Yapının özgünüyle yeni kullanımı arasında doku ve renk olarak sert geçişler bulunmaktadır. Duvarlarda sıva üstü boya kullanılması bunun yanında bazı duvarların pvc malzemeyle kaplanması ve mekanın içinde kullanılan moloz taş duvar ayağı-kemerli duvar boşluğu kendi içinde çelişmekte dil birliği oluşturamamaktadır. Özgün mekanın kahverengi renkli girintili çıkıntılı taş duvar olması, yeni malzemelerle yapılan mekanın ise beyaz renkli düz pürüzsüz yüzey olması doku uyumsuzluğunu göstermektedir.

Mekanın zemini ise kesme taş mermerdir. Mermerin sıcak ve çok renkli olması duvarların beyaz olması dikkati zemine yönlendirmektedir. Taş kolon ve kemerli taş duvar boşluğuyla zemin yarışmaktadır. Renkli pvc malzeme özgün malzemelerle zıtlık yaratmakta ve bütünlük sağlayamamakta ve tarihi dokuyu gölgede bırakmaktadır. Marketteki bu etki yapının cephesinde de görülmektedir. Yapının güney cephesinde sıva üstü boyalı cephe duvarının modern anlayış içinde tasarlanması, yapının diğer cephelerindeki özgün taş duvarlarla tezat oluşturan bir etki yaratmıştır. Marketin ürünlerinin teşhir edildiği yerde yoğunlukla mavi çerçeveli beyaz renkli pvc malzemeden raf sistemi kullanılmıştır. Bu bölümde genel olarak beyaz renk hakimdir. Beyaz renk ve aydınlatmanın verdiği beyaz ışık ışığı oldukça yansıtmaktadır.

Yapının özgün mekanlarının restorasyonu tamamlanamadığı için söz konusu geçen mekanlar hakkında net olarak estetik faktörleri analiz edilememektedir. Fakat tamamlanan kısımda özgün malzemeyle uyuşmayan betonarmeden döşeme yapıldığı görülmektedir. Bazı duvarlarda sıva üstü boya kullanıldığı görülmektedir. Yapının özgününde girintili çıkıntılı yüzeyi olan taş duvar ve düz yüzey sıvalı betonarmeden yapılan duvar kendi içinde çelişmektedir. Yeni yapılacak olan duvar örgüsü özgüne uyum sağlaması gerekmektedir bu şekilde bütünlük sağlanamamaktadır.

Yapının sıcaklık mekanları özgüne yakın şekilde restore edildiği hissedilmektedir. Burada bulunan fil gözlerinde kullanılan renkli camlar iç mekana renkli ışık sağlamaktadır.

Aydınlatma, Isısal Konfor:

Yapının özgün mekanlarının restorasyonu tamamlanamadığı için aydınlatma ihtiyacı aydınlık feneri, ışıklıklar ve pencereler sayesinde sağlanmaktadır. Yapının bodrum katında bulunan markette ise aydınlatma ihtiyacı tamamen yapay yollarla sağlanmaktadır. Tavandan sarkıtılan dikdörtgen biçimindeki floresan lambalar aydınlatma ihtiyacını gidermektedir. Yapının özgün mekanlarının restorasyonu tamamlanamadığı için henüz ısıtma söz konusu değildir. Bodrum katta bulunan markette ise ısıtma hareketli radyatörlerle sağlanmaktadır.

Mekan Gereksinimleri Analizi:

Yapının bodrum katında bulunan market işlevsel olarak kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamaktadır fakat marketin içinde kullanılan malzemeler yapının özgün mimari kimliğiyle örtüşmemektedir bu da estetik açıdan kullanıcıların psikolojik ihtiyaçlarını karşılamayan bir hacim olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapının özgün mekanlarının restorasyonu tamamlanamadığı için bu mekanların işlevsel olarak gereksinimlerini belirlenememektedir.

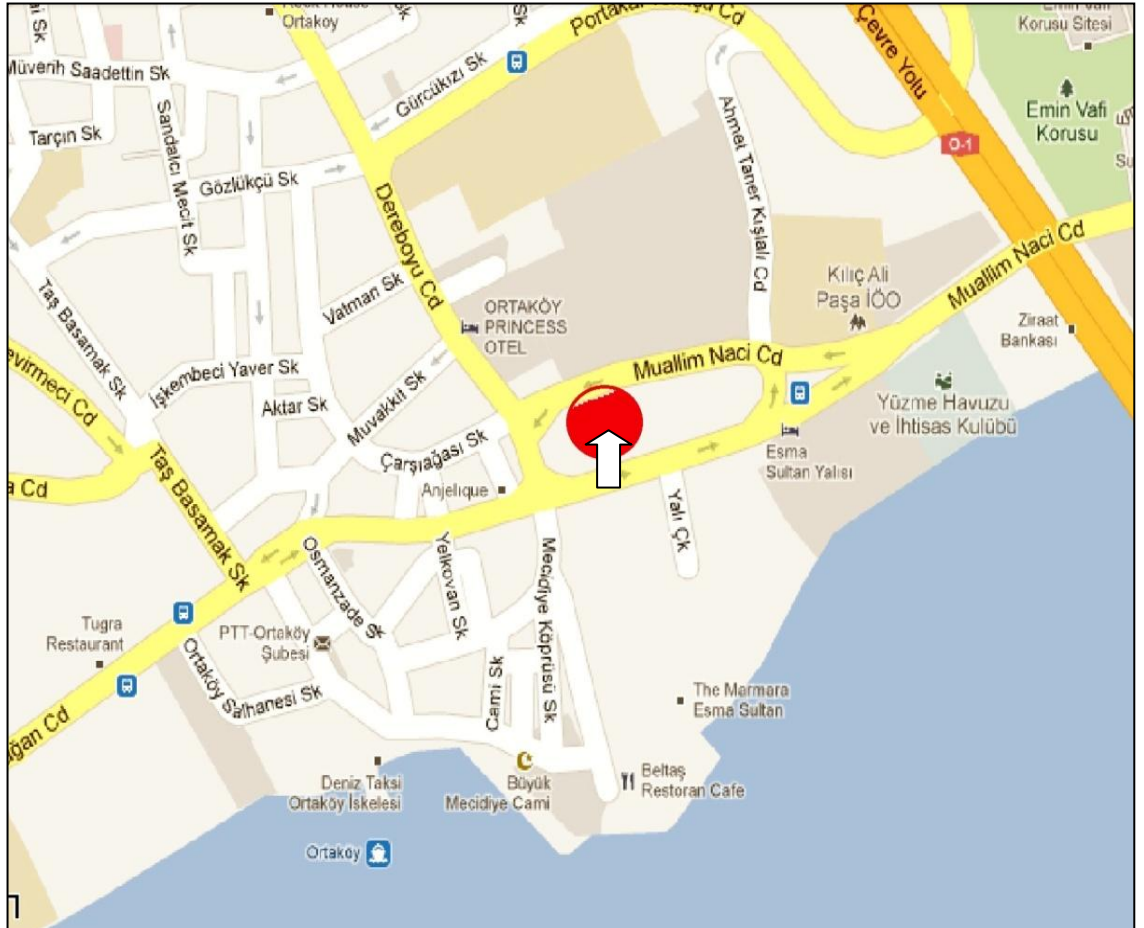
Hamam Algısı:

Günümüze bir bölümü yıkılmış yerine betonarme ekler yapılmış, mevcut bölümlerde ise restorasyon projesindeki yeni işlevi olan lokanta gereği düzenlemeler yapılan hamamın özgün malzeme ve mimari nitelikleri büyük ölçüde yok olmuştur. Yapının bodrum katında ise yeni kullanım sonrası yapılan müdahalelerde gerek malzemenin yanlış kullanımı gerek donatı elemanlarının değişmesi ile hamamın özgün mekânsal algısı tamamen yok olmuştur.

3.2. Ortaköy Hamamı (Hüsrev Kethüda Hamamı), Be ikta 

3.2.1. Konumu, Tarihçesi

Hamam, Ortaköy meydanında, Muallim Naci Caddesi ile Dereboyu Caddesi'nin kesi ti i yerde bulunmaktadır. [ ekil 3.34] Asıl adı Hüsrev Kethüda olan hamamın, Tezkiretü'l-Mimarın ve Tezkiretü'l Ebniye'de Mimar Sinan tarafından 1565 yılında inşa edilmiş olduğu belirtilmiştir. [29]

Şekil 3.34. Ortaköy Hamamı'nın Konumu

1990'lı yıllara kadar hamam olarak kullanılan yapı, [ ekil 3.35] daha sonraki yıllarda geçirdiği restorasyon çalışmaları sonucunda özgün işlevini kaybetmiştir. Hamam, son olarak 2011'de geçirdiği restorasyon sonrası günümüzde özel bir firma tarafından tasarım atölyesi olarak kullanılmaktadır. [ ekil 3.36]

Şekil 3.35. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Öncesi Görünümü [29]
(Tarih bilinmiyor)

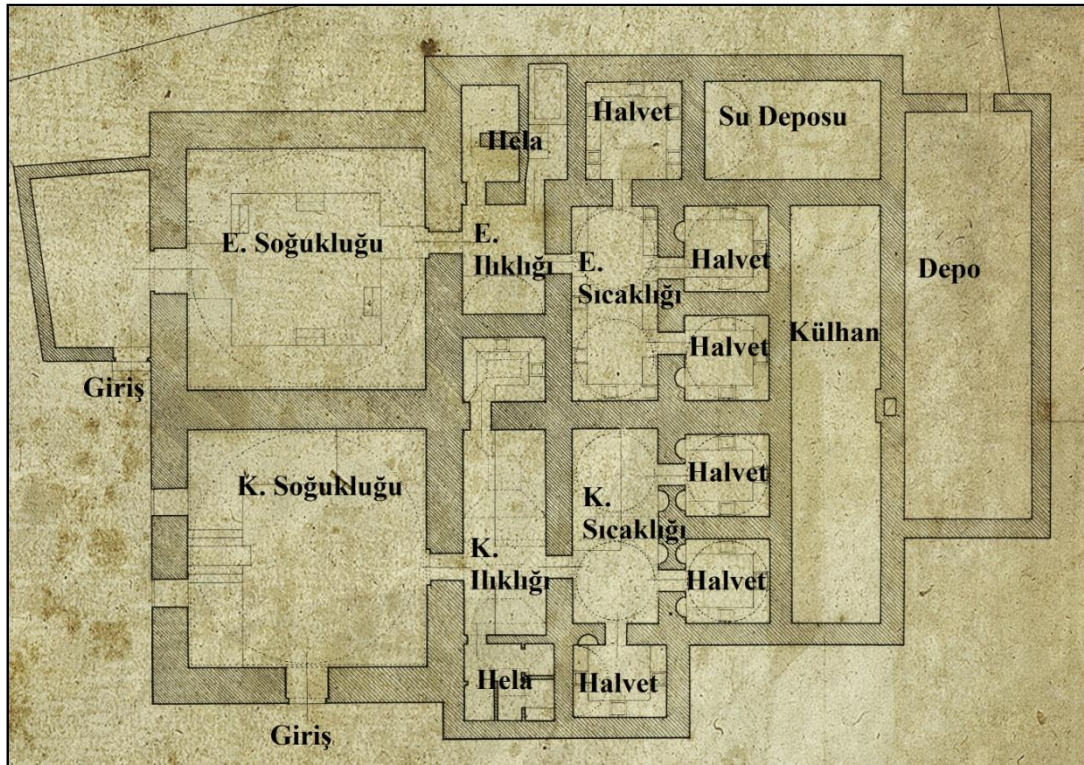

Şekil 3.36. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Sonrası Görünümü (2011)

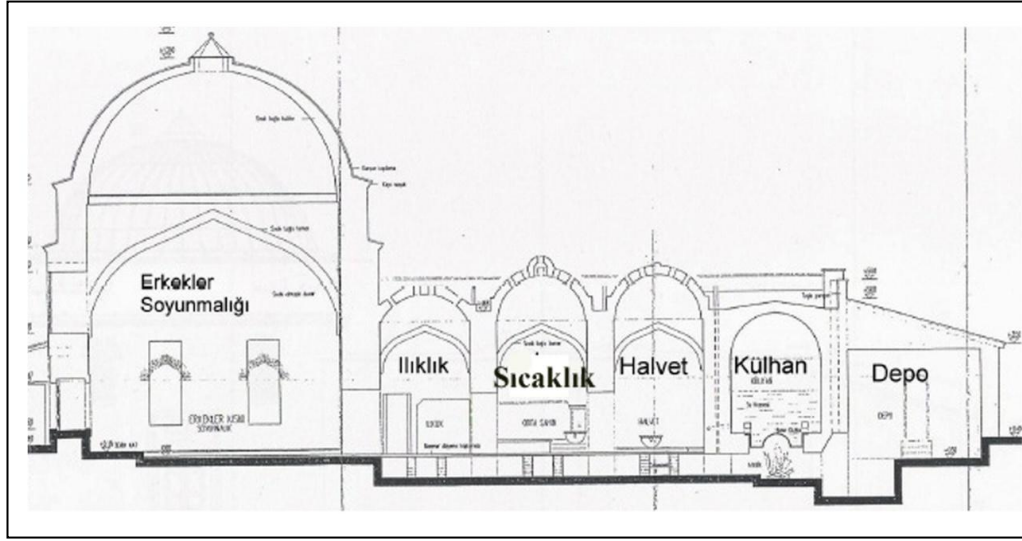
3.2.2. Mimari Özellikleri

3.2.2.1. Özgün Plan Özellikleri

Hamam, çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Kadınlar ve erkekler bölümü aynı plan şemasında olup, ortası kubbeli, enine sıcaklıklı ve üç halvetli plan tipi kullanılmıştır. Soğukluktan başlayarak birbiri ardına eklenmiş mekanlardan oluşan kadınlar bölümü ile erkekler bölümü birbirine bitişik konumdadır. İki bölümün boyutları birbirine yakındır. Kadınlar bölümünün mekanları hamamın güneyinde, erkekler bölümünün mekanları ise hamamın kuzeyinde sıralanır. Kadınlar soğukluğuna giriş hamamın güney cephesinden, erkekler soğukluğuna giriş ise hamamın batı cephesinden sağlanmaktadır. Kadınlar ve erkekler bölümü ılıklığında, hela ve traşlık bölümü bulunur. Her iki bölümün sıcaklığında da 3 halvet vardır. Hamamın külhanı, kadınlar ve erkekler sıcaklığının ortak doğu duvarına bitişik konumdadır. Külhan mekanının doğusunda depo bulunmaktadır. Bu mekanın hamamın iç mekanlarıyla bir bağlantısı yoktur. Depo girişi hamamın kuzey cephesindedir. [Şekil 3.37, Şekil 3.38]

Şekil 3.37. Ortaköy Hamamı Planı [Delta Ofis Arşivinden Alınmıştır.]

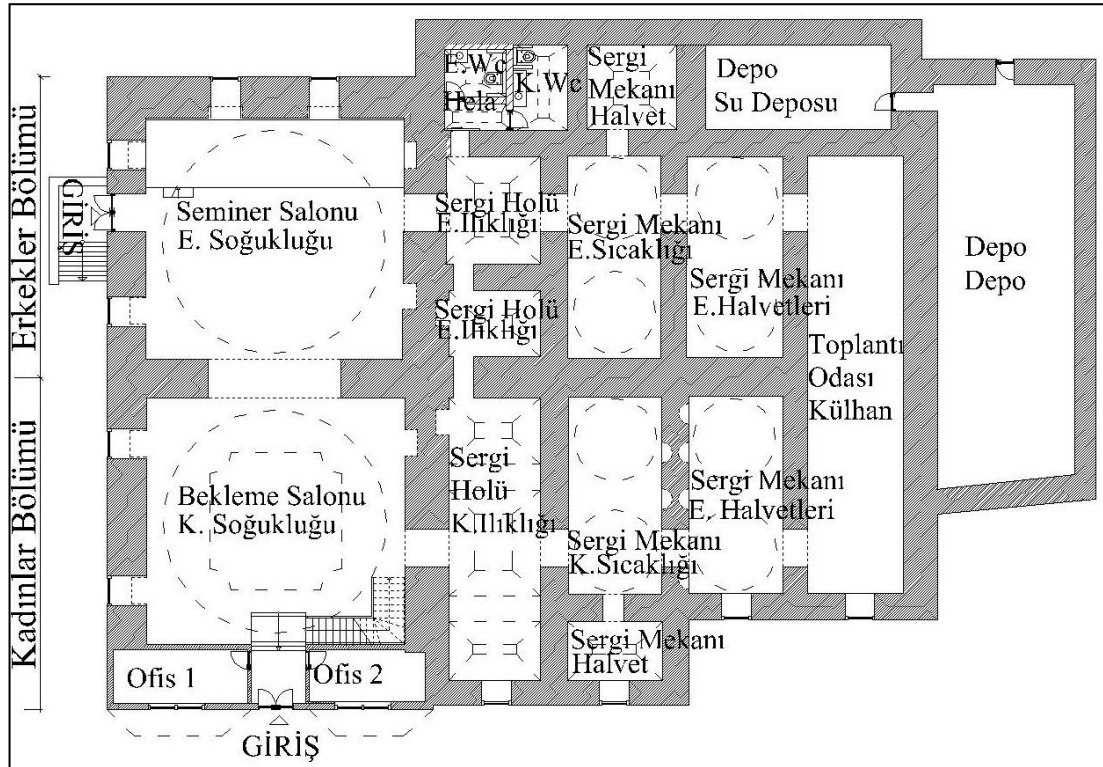
Şekil 3.38. Ortaköy Hamamı, Kesit [38]

Çizelge 3.5. Ortaköy Hamamı, Özgün Mekan Analizi

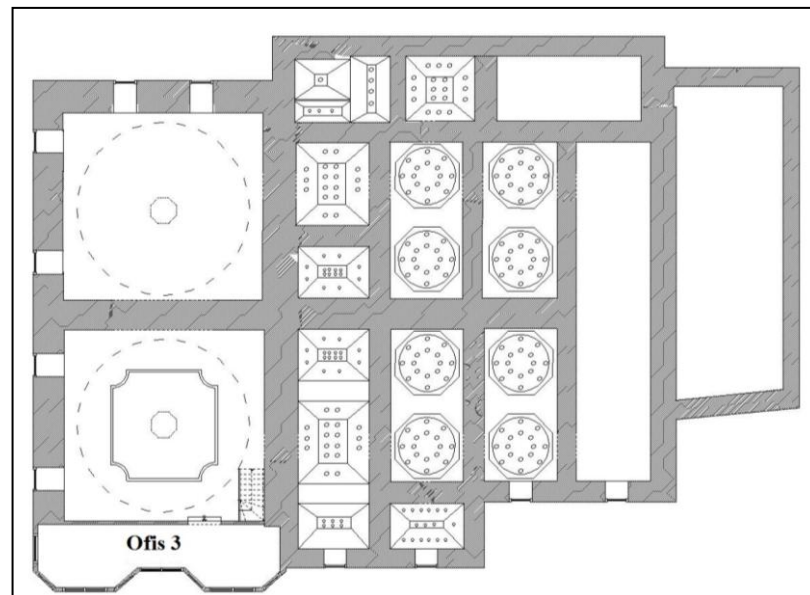
ORTAKÖY HAMAMI BEŞİKTAŞ							
Kadınlar Bölümü Mekan İncelemesi							
	Soğukluk (Soyunmalık)	Ilıklık			Sıcaklık		
		Ana mekan	Hela	Temizlik	Ana mekan	Eyvan	Halvet
Mekan Sayısı	1	2	2	1	2	–	3
Döşeme	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer
Örtü	Kubbe	A.Tonoz	A.Tonoz	A.Tonoz	Kubbe (2)	B.Tonoz	A.Tonoz(1) Kubbe (2)
Duvar Örgüsü	Almaşık Duvar						
Aydınlatma	Aydınlık Feneri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri
Erkekler Bölümü Mekan İncelemesi							
	Soğukluk (Soyunmalık)	Ilıklık			Sıcaklık		
		Ana mekan	Hela	Tıraşlık	Ana mekan	Eyvan	Halvet
Mekan Sayısı	1	2	2	1	–	2	3
Döşeme	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer
Örtü	Kubbe	B.Tonoz	A.Tonoz	A.Tonoz	Kubbe (2)	–	A.Tonoz(1) Kubbe (2)
Duvar Örgüsü	Almaşık Duvar						
Aydınlatma	Aydınlık Feneri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri

A.Tonoz= Aynalı Tonoz

3.2.2.2. Günümüzdeki Mekan Kullanımı

Şekil 3.39. Ortaköy Hamamı'nın Yeni Kullanımındaki Kat Planı
[Delta Ofis Arşivi'nden alınan çizimden geliştirilerek hazırlanmıştır.]

Şekil 3.40. Ortaköy Hamamı'nın Yeni Kullanımında Kadınlar Bölümü
Soğukluğu'nda Yer Alan Asma Kat Planı [Delta Ofis Arşivi'nden Geliştirilerek
Çizilmiştir.]

Bekleme Salonu / Kadınlar Soğukluğu

Özgün işlevi kadınlar soğukluğu olan mekan yeni kullanımında “bekleme salonu” olarak işlevlendirilmiştir. Yapının doğu-batı doğrultusunda konumlandırılmış mekanlarından ilkidir. [Şekil 3.39, 3.40] Mekana yapının güney cephesinde bulunan holden girilmektedir. Mekan, kareye yakın boyutlardadır. Mekan girişinin kuzeydoğu duvarında (1), kuzeybatı duvarında (2) adet olmak üzere toplam 3 niş vardır. Bu nişler özgün konumlarında bulunup, derz onarımı yapılarak da sergileme için kullanılmaktadır. Mekanın kuzeybatı duvarındaki 2 niş, dikdörtgen biçiminde taş söveli pencere nişi olup, olup içi seramik kaplıdır. Mekanın kuzeydoğu duvarındaki nişin içi mermer kaplıdır. [Şekil 3.41]

Şekil 3.41. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Nişler (15.03.2012)

Mekanın doğu, batı ve kuzey duvarı almalı taş duvardır. Güney duvarında ise sıva üstü boya kullanılmıştır. Mekanın güney duvarında dikdörtgen biçiminde etrafı seramikle kaplanmış bir pano bulunmaktadır. [Şekil 3.42] Zemin Marmara mermeriyle kaplıdır. Bu kaplamanın altına ısıtma sistemi, su ve elektrik tesisatı yerleştirilmiştir. Döşemede mermer kaplama beden duvarına 20 cm açıklıkta bitirilerek bu açıklık dekoratif amaçlı küçük beyaz taşlarla doldurulmuştur.

Mekan bekleme salonu olarak işlevlendirildiği için kullanıcı gereksinimlerine bağlı olarak koltuk, 1 kişilik ahşap çalışma masası, sandalye, gibi donatı elemanları bulunur. Ayrıca mekanda dekoratif olarak kullanılan vazolar bulunmaktadır. [Şekil 3.43] Bu mekanın asma katı bulunmaktadır. Mekana giriş yapıldığında, doğu duvarına bitişik konumda L planlı ahşap kaplı metal taşıyıcılı bir merdiven bulunur. 20 basamaklı ve ahşap korkuluklu bu merdivenle asma kata ulaşılmaktadır. [Şekil 3.44, 3.45] Asma kat zemini ahşap parkeyle kaplanmıştır. Mekanın galeri boşluğu tarafında siyah renkli ferforje korkuluk vardır. Bu mekanı 2 kişi kullanmaktadır. Mekanda kullanıcılar için gerekli olan 2 çalışma masası, sandalye, kitaplık gibi donatı eşyaları bulunmaktadır. [Şekil 3.46]

Şekil 3.42. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Seramik Çerçevesiz Pano (15.03.2012)

Şekil 3.43. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Donatı Elemanları (15.03.2012)

Şekil 3.44. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Asma Kata Çıkan Merdiven
(15.03.2012)

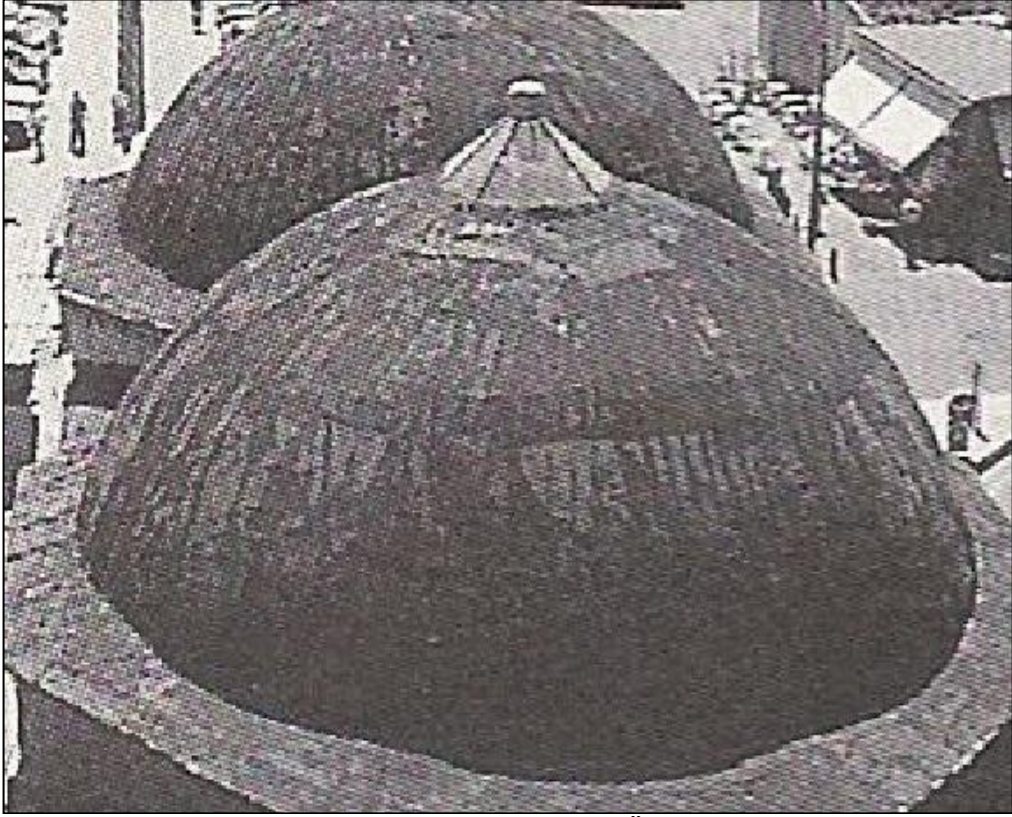
Şekil 3.45. Bekleme Salonu (K. Soğukluğu) ve Asma Kat (15.03.2012)

Şekil 3.46. Asma Katta Bulunan Donatı Elemanları (15.03.2012)

Bekleme Salonu’nda (*Kadınlar Soğukluğu*) Aydınlatma

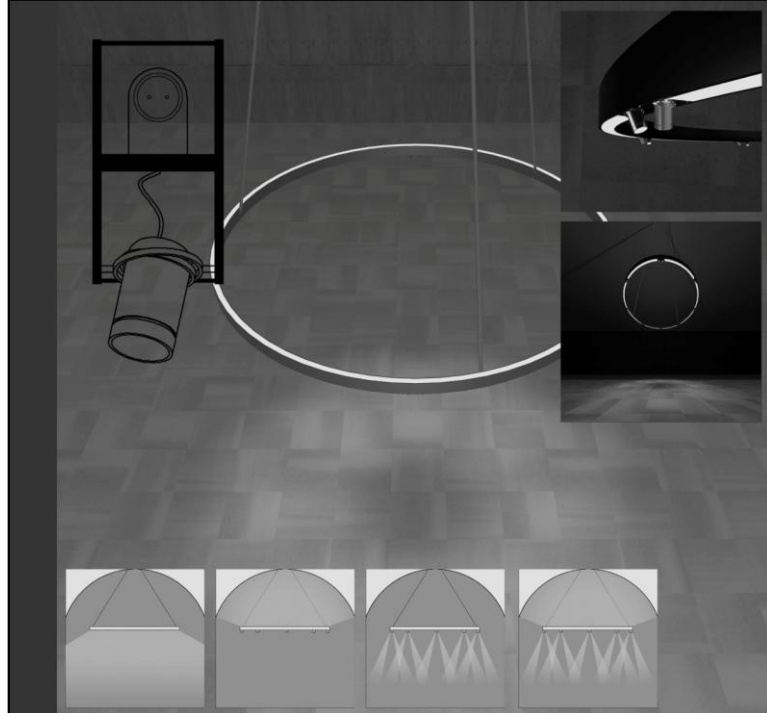
Mekanın doğal aydınlatması aydınlık feneri ve pencerelerle sağlanmaktadır. Yapı, özgün işlevini sürdürdüğü sırada bu mekanın üzerinde sekizgen prizma biçiminde bir aydınlık feneri bulunmaktaydı. [Şekil 3.47] İşlev değişikliği sırasında bu fener sökülmüş olup, Çemberlitaş Hamamı’nda bulunan aydınlık feneri örnek alınarak bu yeni bir fener yapılmıştır. [Şekil 3.48] [41] Ayrıca mekan içinde yapay aydınlatma kullanılmıştır. Aydınlık fenerinin merkezinden sarkıtılan ve spotlarla çevrilmiş olan floresanlı aydınlatma en etkin olan aydınlatma elemanıdır. [Şekil 3.49] Mekanın asma katın altındaki kısımlarında ahşap tavan kaplamasına tespit edilen spotlar, sergilenen mobilyalar için vurgu aydınlatması olarak kullanılmıştır. [Şekil 3.50] Mekanda baskın olan bir diğer aydınlatma da duvarla zemin arasında döşmeden yapılan dekoratif amaçlı led aydınlatmadır.

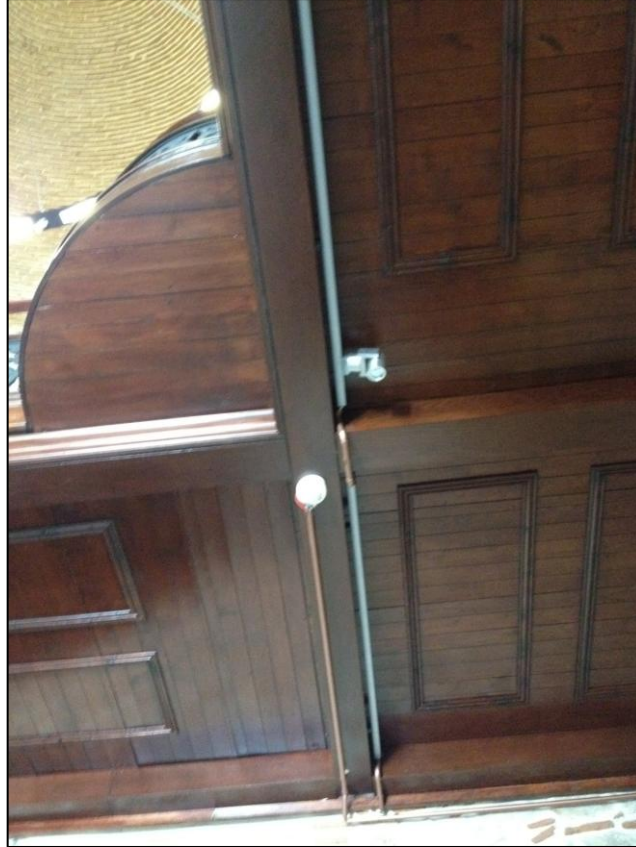
Şekil 3.47. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Öncesi Aydınlık Feneri [38]

Şekil 3.48. Ortaköy Hamamı'nın Restorasyon Sonrası Aydınlık Feneri (15.03.2012)

Şekil 3.49. Bekleme Salonunda (K. Soğukluğu) Bulunan Merkezi Aydınlatma
[Delta Ofis Arşivi'nden Alınmıştır.]

Şekil 3.50. Bekleme Salonu (K.Soğukluğu) Mekanında Bulunan Spot Aydınlatma
(15.03.2012)

Seminer Salonu / *Erkekler Soğukluğu*

Özgün işlevi erkekler soğukluğu olan bu mekan yeni kullanımında “seminer salonu” olarak işlevlendirilmiştir. Mekana, dışarıdan ulaşım yapının batısında bulunan kapı ile içeriden ulaşım ise bekleme salonunun kuzey duvarındaki kemerli açıklıktan sağlanmaktadır. [Şekil 3.51] Bekleme salonunda olduğu gibi bu mekanda da zemin Marmara mermeriyle kaplı ve duvarlar yapının özgün malzemesi olan almasıık taş duvardır. Mekanda batı ve kuzey duvarlarında 2’şer adet pencere nişi ile doğu duvarında 2 adet niş bulunmaktadır. Bu nişlerin içine dekoratif amaçlı vazolar konulmuştur.

Mekanın kuzey duvarına bitişik, zemin seviyesinden 24 cm yükseklikte mermer kaplı bir set vardır. [Şekil 3.52, 3.53.] Bu sete 2 basamakla çıkılır. Bu setin üzerinde 2 adet toplantı masası bulunmaktadır. Aynı zamanda bu mekanda sergi amaçlı masa, koltuk ve sandalyeler bulunmaktadır. Mekanın kuzey duvarına bitişik, kemerli duvar boşluğunun doğusunda zemin seviyesinden 2 basamak yüksekte mermer set vardır. Mekanda, çalışma masası, sandalye, konsol gibi mobilya ve vazo gibi donatı elemanları bulunmaktadır. [Şekil 3.54, 3.55]

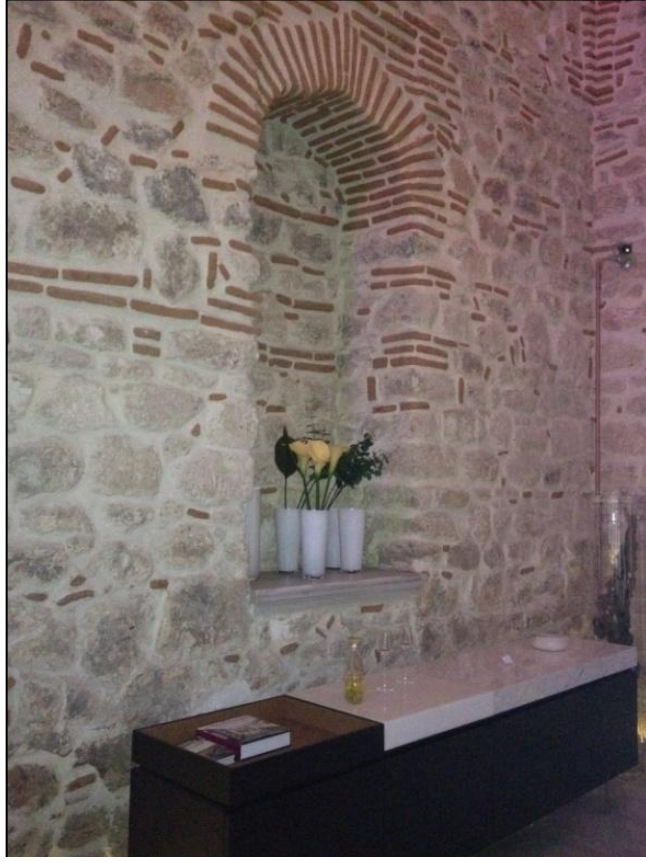
Şekil 3.51. Seminer Salonu (E. Soğukluğu) (15.03.2012)

Şekil 3.52. Seminer Salonu (E. Soğukluğu), Güney Duvarı (15.03.2012)

Şekil 3.53. Seminer Salonu (E. Soğukluğu), Doğu Duvarı (15.03.2012)

Şekil 3.54. Seminer Salonu (E. Soğukluğu) (15.03.2012)

Şekil 3.55. Seminer Salonu (E. Soğukluğu), Donatı Elemanları (15.03.2012)

Seminer Salonu'nda (*Erkekler Soğukluğu*) Aydınlatma

Mekan, kubbede yer alan aydınlık feneri ve pencerelerle doğal ışıqla aydınlanmaktadır. Yapay aydınlatma ise bekleme salonunda olduğu gibi, aydınlık fenerinin merkezinden sarkıtılan, spotlarla çevrilmiş floresanlı aydınlatma elemanı ile sağlanmıştır.

Tuvalet Bölümü / *Erkekler Helası*

Özgün işlevi erkekler helası olan bu mekan yeni kullanımında “tuvalet” olarak işlevlendirilmiştir. Mekana sergileme holünün kuzey duvarında bulunan cam sürme kapı ile girilmektedir. [Şekil 3.56] Bu mekan erkekler ve kadınlar olmak üzere 2 bölümden oluşur. Bu mekanlar birbirine bitişik konumdadır.

Şekil 3.56. Tuvalet Bölümlerine Giriş (E. Ilıklığı) (15.03.2012)

Kare planlı erkekler tuvaletinin kuzey duvarı önünde mermer kaplı lavabo tezgah vardır. Duvara dikdörtgen biçimli bir ayna asılmıştır. Asma klozet, mekanın doğu duvarı önünde, mermer kaplanmış yeni bir duvara asılmıştır. Kadınlar bölümüne kemerli, ahşap doğramalı, tek kanatlı bir kapıyla girilmektedir. Dikdörtgen planlı mekanın batı duvarı boyunca mermer kaplı tezgahın üzerinde 1 lavabo bulunur. Asma klozet, mekanın batı duvarı önünde, mermer kaplanmış yeni bir duvara asılmıştır. [Şekil 3.57, 3.58, 3.59]

Şekil 3.57. Tuvalet Bölümü, Erkekler Kısmı (15.03.2012)

Şekil 3.58. Tuvalet Bölümü, Kadınlar Kısmı (15.03.2012)

Şekil 3.59. Tuvalet Bölümü, Kadınlar Kısmı (15.03.2012)

Tuvalet Bölümü'nde (*Erkekler İlkığı*) Aydınlatma

Erkekler (1) ve kadınlar bölümünün (4) aydınlatılması fil gözleriyle sağlanmaktadır.

Yapay aydınlatma olarak ise spot lambalar kullanılmıştır. [Şekil 3.60,3.61]

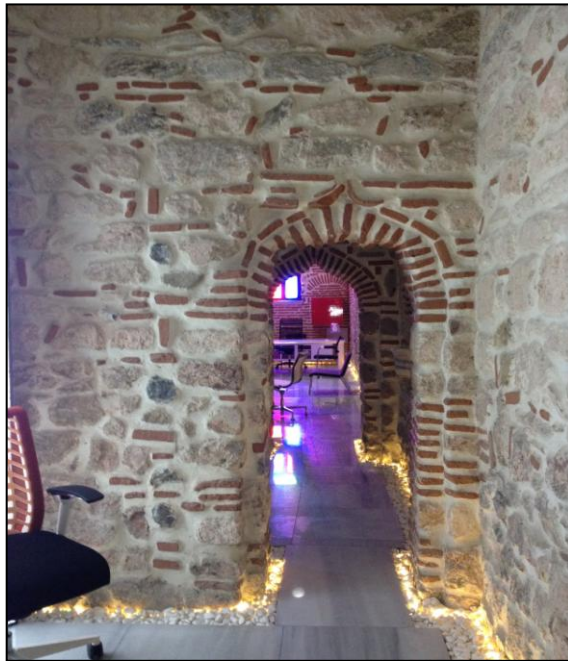
Şekil 3.60. Tuvalet Bölümleri Işıklıkları (15.03.2012)

Şekil 3.61. Tuvalet Bölümleri Işıklıkları (15.03.2012)

Sergi Holü / Erkekler Ilıklığı

Özgün işlevi erkekler ılıkığı olan bu mekan yeni kullanımında “sergi holü” olarak işlevlendirilmiştir. Seminer salonunun doğusundan girilen mekan aynı zamanda sergi mekanıyla (E. Sıcaklığı) da bağlantılıdır. [Şekil 3.62] Mekanın batı duvarında kemerli bir niş vardır. Yapının bütününde olduğu gibi bu mekanın duvarları da almalı taş duvardır. Zemini mermerle kaplı olan mekanda herhangi bir donatı elemanı bulunmamaktadır.

Şekil 3.62. Sergi Holü (E. Ilıklığı) (15.03.2012)

Sergi Holü'nde (*Erkekler Bölümü Ilıklığı*) Aydınlatma

Mekan fil gözleriyle (18)-(16) aydınlanmaktadır. Yapay aydınlatma olarak ise zeminle beden duvarı arasına konulan led aydınlatma kullanılmıştır.

Sergi Holü / *Kadınlar Ilıklığı*

Özgün işlevi kadınlar ılıkığı olan bu mekan yeni kullanımında “sergi holü” olarak işlevlendirilmiştir. Mekana, bekleme salonunun (K. Soğukluğu) doğusunda bulunan kemerli duvar boşluğundan girilmektedir. Mekan, aynı zamanda sergi holü (E. Ilıklığı) ve sergi mekanıyla da (K. Sıcaklığı) bağlantılıdır. Dikdörtgene yakın planlı mekanın özgün taş duvarları korunmuş ve zemini mermerle kaplanmıştır.

Bu mekanda sergi amaçlı beyaz bir çalışma masası, bir konsol ve sandalye bulunmaktadır. Mekanda vazo gibi dekoratif objeler de yer almaktadır. Mekanın güney duvarında zeminde 80 cm yükseklikte kırmızı renkte alüminyum kapaklı elektrik panosu bulunmaktadır. [Şekil 3.63]

Şekil 3.63. Sergi Holü (K. Ilıklığı) (15.03.2012)

Sergi Holü'nde (*Kadınlar Ilıklığı*) Aydınlatma

Mekanın doğal aydınlatması fil gözleri (16)-(18)-(6) ve bir pencere ile sağlanmıştır. Mekanda yapay aydınlatma olarak ise sadece masa lambası kullanılmıştır.

Sergi Mekanı / *Erkekler Sıcaklığı*

Özgün işlevi erkekler sıcaklığı olan bu mekan yeni kullanımında “sergi mekanı” olarak işlevlendirilmiştir. Mekan, kuzeyindeki sergi mekanı (K. Sıcaklığı) ile bitişik konumdadır. Mekana, sergi holünün (E. Ilıklığı) batısından girilmektedir. Aynı zamanda toplantı salonuyla (Külhan) da bağlantılı olan sergi mekanı, üç bölüme ayrılmıştır. Mekanın doğusunda özgün işlevi halvet olan 2 bölümün ara duvarı kaldırılarak, diğer mekanlarla bağlantılı kare biçimli bir mekan oluşturulmuştur. Bu mekanların duvarları yapının özgün malzemesi olan almalı taş duvar, zeminleri ise mermerle kaplanmıştır. Mekanda belirli zamanlarda firma sahibinin ürünlerinin sergilendiği mobilyalar bulunmaktadır.

Sergi Mekanı'nda (*Erkekler Bölümü Sıcaklığı*) Aydınlatma

Mekanın doğal aydınlatması kubbenin üzerinde bulunan fil gözleriyle (16) sağlanır. Yapay aydınlatma olarak ise mekanda yer lambası kullanılmıştır. [Şekil 3.64]

Şekil 3.64. Sergi Mekanı (E. Sıcaklığı) Işıklıkları (15.03.2012)

Sergi Mekanları / Kadınlar Sıcaklığı

Özgün işlevi erkekler sıcaklığı olan bu mekan yeni kullanımında “sergi mekanı” olarak işlevlendirilmiştir. Mekan, diğer sergi mekanı (E. Sıcaklığı) ile bitişik konumdadır. Buraya mekanın batısında bulunan sergileme holünden (K. Ilıklığı) girilmektedir, mekanın doğusunda bulunan toplantı salonu ile (külhan) bağlantılı olan bu bölüm diğer sergi mekanında (E. Ilıklığı) da olduğu gibi 3 kısımdan oluşmaktadır.

Mekanın doğusunda özgün işlevi halvet olan 2 bölümün ara duvarı kaldırılarak, diğer mekanlarla bağlantılı hale getirilmiştir. Mekanın ilk bölümünün batı ve doğu duvarında ikişer adet olmak üzere 4 kemerli niş bulunmaktadır. Bu nişlerin içine kurnalar konulmuştur. [Şekil 3.65] Bu kurnalar su tesisatı olmadığı için sadece görsel amaçlı sergilenmektedir. Bu mekanda ayrıca sergi amaçlı bir koltuk bulunmaktadır. [Şekil 3.66, 3.67] Mekanın güneyindeki halvet korunmuştur. Duvardaki tesisat boruları önüne metal plakalar yerleştirilmiştir. Bu mekanların duvarları yapının özgün malzemesi olan alması taş duvardır, zemin mermer kaplanmıştır. Mermer kaplama beden duvarına 20 cm mesafeli açıklıkta bitirilmiş ve bu açıklığa dekoratif amaçlı beyaz taş dolgu yapılmıştır.

Şekil 3.65. Sergi Mekanında (K. Sıcaklığı) Bulunan Kurna (15.03.2012)

Şekil 3.66. Sergi Mekanında (K. Sıcaklığı) Bulunan Kurna (15.03.2012)

Şekil 3.67. Sergi Mekanında (K. Sıcaklığı) Bulunan Kurnalar (15.03.2012)

Sergi Mekanı'nda (*Kadınlar Sıcaklığı*) Aydınlatma

Sergi mekanlarında bulunan bölümler kubbenin üzerinde yer alan fil gözleriyle (16) ve bir pencere ile aydınlanmaktadır. [Şekil 3.68, 3.69] Mekanda ayrıca yapay aydınlatma olarak yer lambası bulunmaktadır.

Şekil 3.68. Sergi Mekanı (K. Sıcaklığı), Işıklıklar (15.03.2012)

Şekil 3.69. Sergi Mekanı (K. Sıcaklığı), Penceresi (15.03.2012)

Depo / Su deposu

Depo olarak kullanılan bu mekana girilememiştir.

Toplantı Odası / *Külhan*

Özgün işlevi “külhan” olan bu mekanın yüksekliği onarım sırasında arttırılmış olup, yeni kullanımında toplantı odası olarak işlevlendirilmiştir. Mekan, dikdörtgen plana sahiptir. Diğer sergi mekanlarına (Kadınlar-Erkekler Sıcaklığı) bitişik konumda olan bu mekana duvardaki kemerli boşluklar ile girilmektedir.

Mekanın doğusunda mermer zemin kaplaması ile aynı malzemeden yapılmış olan mermer bir tezgah bulunur. Bu tezgah ürün sergi amaçlı olup, içinde nişler oluşturulmuştur. Bu nişlerin içine kurnalar yerleştirilmiştir. [Şekil 3.70] Mekanda, yeni işlevi gereği 8 kişilik toplantı masası ve sandalyeler yer almaktadır. Mekanda asma tavan ile beden duvarları arasında 20 cm boşluk bırakılmıştır.

Şekil 3.70. Toplantı Odası (Külhan) (15.03.2012)

Toplantı Odası’nda (*Külhan*) Aydınlatma

Mekanın doğal aydınlatması pencere ile sağlanmaktadır. Yapay aydınlatma elemanı olarak ise tavanda bulunan spot ve floresan kullanılmıştır. [Şekil 3.71, 3.72]

Şekil 3.71. Toplantı Odası (Külhan) Penceresi (15.03.2012)

Şekil 3.72. Toplantı Odası (Külhan), Asma Tavan (15.03.2012)

Depo

Depo olarak kullanılan bu mekana girilememiştir.

Ofis 1

Büro olarak kullanılan bu mekana girilememiştir.

Ofis 2

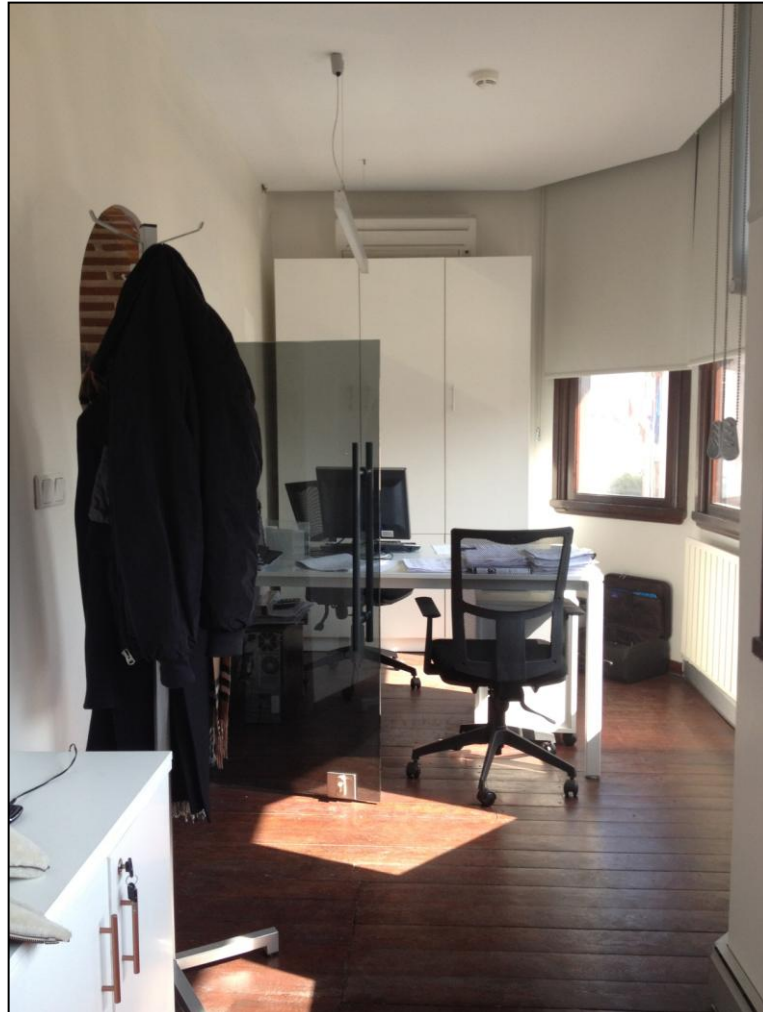
Büro olarak kullanılan bu mekana girilememiştir.

Ofis 3 / Ek Mekan

Bu mekan günümüzde “ofis” olarak kullanılmaktadır. Mekana kemerli duvar boşluğundan girilir. Bu kısım yapıya sonradan eklendiği için malzemesi farklıdır. Mekanın duvarlarında sıva üstü beyaz boya kullanılmış ve zemini ahşap parke kaplanmıştır. Kullanıcı gereksinimlerine bağlı olarak mekanda 3 adet masa, sandalye ve dolap bulunmaktadır. Mekanın ısıtılması kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. [Şekil 3.73]

Ofis 3 (Ek Mekan) Aydınlatma

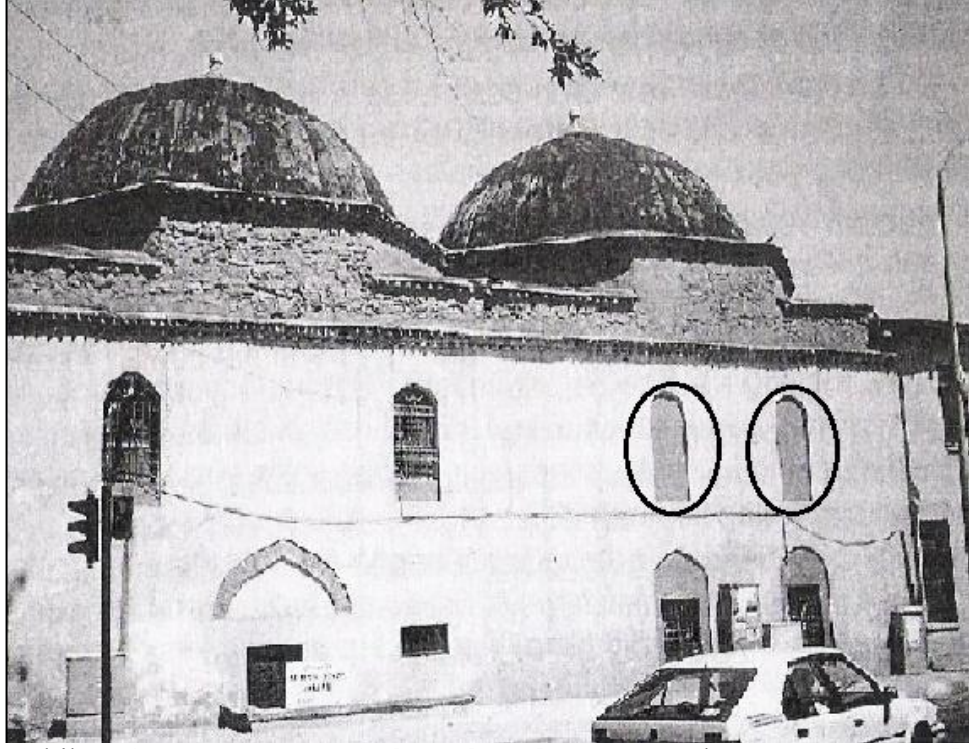
Ofis bölümü yapıya sonradan eklenen mekan olduğu için burada hamam yapısına özgün doğal aydınlatma yoktur. Aydınlatma tavandan sarkıtılan floresanlar ve masa lambalarıyla yapay olarak sağlanır.

Şekil 3.73. Ofis 3 Mekanı (15.03.2012)

3.2.2.3. Mimari Elemanlar

Yapının batı cephesinde, daha önce kapatılmış olan 2 pencere son restorasyon uygulamasında tekrar açılmıştır. [Şekil 3.74, 3.75] [29]

Şekil 3.74. Yapının Doğu Cephesinde Bulunan Kapatılmış Pencereleler [29]

Şekil 3.75. Yapının Doğu Cephesinde Yeniden Açılmış Olan Pencereleler (15.03.2012)

Pencereler:

Çizelge 3.6. Ortaköy Hamamı, Pencere Analizi

P1		•Bu tip pencere yapının batı cephesinde (4), kuzey cephesinde (2), güney cephesinde (4) bulunmaktadır. •Kemerli duvar boşluğu içerisinde bulunan, ahşap doğramalı tek kanat açılan penceredir. Mermer denizliği bulunur. Mavi, kırmızı ve yeşil renkli cam kullanılmıştır. •Pencerenin önünde siyah renkli alçı dışlık bulunur. •Kullanılan malzemeler yapının özgün malzemeleri değildir. •Pencerelerde herhangi malzeme bozulması gözlenmemiştir.
P2		•Yapının güney cephesinde dikdörtgen biçimli, ahşap doğramalı, çift olarak yapılmış sürme pencereler bulunur. •Yapının batı cephesinde bulunan ek kısımda ise dikdörtgen biçimli, ahşap doğramalı sürme pencereler bulunur. Bu pencerelerin mermer denizliği vardır. Pencerelerin önünde döküm demir korkuluk kullanılmıştır. •Pencerelerde herhangi bir malzeme bozulması gözlenmemiştir.

Kapılar:

Çizelge 3.7. Ortaköy Hamamı, Kapı Analizi

K1	
	•Bu tip kapı yapının kuzeybatı cephesinde bulunur. Seminer salonunun (E. Soğukluğu) giriş kapısıdır. •Ahşap doğramalı çift kanat açılan kapı, yapının iç mekanında dikdörtgen boşluklu ve taçlıdır. Yapının dış cephesinde ise kemerlidir. •Kapının önünde döküm demirden ferforje bir korkuluk bulunur. •Kullanılan malzemeler özgün malzemeler değildir. •Herhangi bir malzeme bozulması gözlenmemiştir.
K2	 •Bu tip kapı yapının güney cephesinde bulunur, bekleme salonunun (K.Soğukluğu) giriş kapısıdır. •Dikdörtgen biçimli ahşap doğramalı çift kanat açılan kapıdır. •Kapının üzerinde ahşap malzemeden yapılmış bir gölgelik bulunmaktadır. Bu gölgeliğin alt yüzeyi aydınlatma amaçlı 2 spot lamba yerleştirilmiştir. •Kapıda ahşap malzemelerde herhangi bir bozulma yoktur.

3.2.3. İç Mekan Oluşumunu Etkileyen Estetik Faktörler Analizi ve Hamam Algısı

Renk, Biçim, Doku, Işık, Malzeme:

Yapının bütününde renk, biçim, doku ve malzeme kullanımından görüldüğü üzere olabildiğince uyum sağlanmıştır. Bekleme salonunun (K.Soğukluğu) duvarında bulunan kahverengi kesme taşların rengiyle mekanda bulunan kahverengi ahşap çalışma masasının rengi birbiriyle uyum içindedir. Seminer salonunda (E. Soğukluğu) bulunan mermer malzemeyle kaplanan set zeminle bütünleşmiştir ve mekanla uyum içerisindedir. Bu setin üzerinde yer alan 2 adet masanın tablası beyaz lake, ayakları ise beyaz renkli paslanmaz metaldir. Bu mobilyalar kendi içinde uyumludur fakat mekana karşıt anlayışla tasarlanmıştır. Burada yapının özgününde kullanılan ahşap malzemelerin kullanılması daha uygundur. Ayrıca bu mekanda bulunan siyah ve beyaz renk lake malzemeyle tasarlanmış parlak, dokusuz bir konsol bulunmaktadır. Bu konsol girintili çıkıntılı olan taş duvarın önünde olduğu için mekanda baskın bir şekilde göze çarpmakta ve tarihi duvarı geri planda bırakmaktadır. Bu mekanda yapının özgününe yakın ahşap malzemesine yakın masalar ve konsol kullanılması daha uygundur. Tuvaletlerin olduğu bölümün ana girişinde cam sürme kapı, kadınlar ve erkekler tuvaletlerinin girişinde ise koyu renk ahşap kapı bulunmaktadır. Bu kapılar kendi içinde çelişki yaratmıştır. Ana giriş kapısı modern anlayış içinde tasarlanarak yapıya zıtlık yaratma, diğer kapılar ise uyum sağlamaktadır. Tuvaletlere girişte kullanılan kapı diğer kapılar gibi ahşap olmalı ya da bu kapının tamamen kaldırılması daha uygundur.

Yapının özgün kısımlarında bulunan pencerelerde yeşil, mavi ve kırmızı renkli vitray camlar kullanılmıştır. İç mekana doğal yolla renkli ışık vermektedir, dekoratif olarak bu kabul edilebilir fakat bu camlar mekana gelen ışığın miktarını azaltarak içerideki ışığı yutmasına sebep olmaktadır. Sergi mekanlarında bulunan geometrik formda kırmızı renkli koltuklar mekanın içinde bulunan kurnalardan daha çok dikkati çekmektedir. Bu koltukların yerine soğuk renkli koltuk konularak mekanın içindeki bütünlük dengelenebilir. Yapının iç mekanlarında mermer baskın bir şekilde kullanılmıştır. Yeni malzemenin zeminde duvarlara değmeden kullanımı, mekan sınırlarını belirginleştirmekte ve derinlik hissi oluşturmaktadır.

Toplantı odasında sergi amaçlı kullanılan mermer kaplı tezgah mekana uyum sağlamakta ve mermer malzemenin etkisini baskınlaştırmaktadır. Tavanda kullanılan alçı sıva tavan duvarlarla uyum sağlayamamaktadır. Özgün malzemeye zıtlık yaratmakta ve tarihi gölgelemektedir. Alçı esaslı tavanın kaldırılması özgün malzemenin olduğu gibi açıkta bırakılması daha uygundur.

Hamama bitişik olan ek mekan tamamen modern anlayış içinde tasarlanmıştır hiçbir şekilde tarihi yansıtmamaktadır. Kesme taş duvardan sıva üstü beyaz boyalı duvara keskin bir geçiş yapılmıştır. Kemerli duvar boşluğuna dikdörtgen biçimde siyah camlı tek kanat kapı konulmuştur. Duvarın boşluk biçimiyle kapının dikdörtgen biçimi uyumsuzdur. Buraya diğer bölümlerde olduğu gibi yapının özgüne yakın ahşap koyu renkli kapı konulması daha uygundur. Mekanın zemini koyu renk laminat parke ile kaplanmıştır. Yapının bütününde yer alan mermer zemin kaplaması hakimiyeti burada yok olmuştur. Duvarlar ve tavan aynı renkte olduğu için zemin koyu renginden dolayı daha çok ön plana çıkmıştır. Mekanda beyaz lake 3 masa, konsol ve dolap bulunmaktadır. Mobilyaların beyaz renkte olması ve beyaz renk duvarların önünde kaybolmasına sebep olmuştur. Burada zemin renginde ahşap konsol ve dolap kullanılması daha uygundur. Böylece zemin, duvar ve mobilyalarda kullanılan renklerde denge sağlanabilir.

Aydınlatma, Isısal Konfor:

Yapının mekanları gündüzleri doğal yolla aydınlanmaktadır. Işığın yetersiz olduğu zamanlarda ise yapay aydınlatma ihtiyacı duyulmaktadır. Yapının genelindeki armatür seçimleri mekanlarla uyum içerisinde. Bekleme salonu ve seminer salonunda kullanılan aydınlatma mekanizması kubbeden sarkıtılmıştır ve kubbenin formuyla bütünlük içerisinde. Bu mekanizmanın etrafında bulunan spotlar da kullanıcıların aydınlık ihtiyacını yeteri kadar sağlamaktadır. Bekleme salonunda bulunan spot aydınlatmalar, geniş mekanı kontrol altına alarak mobilyaların bulunduğu yerleri vurgulamaya yöneliktir.

Toplantı odasının (Külhan) geniş bir mekan olması, tavanının alçıyla kapatılmış olması ve burada 1 pencere bulunması bu mekanı yeteri kadar aydınlatmamasına sebep olmaktadır. Aydınlatma ihtiyacının karşılanması için tavanda kullanılan spotlar yeterlidir fakat mekana uyum sağlayamamaktadır. Bu mekana toplantı salonundaki gibi tavanın biçimine uyum sağlayan bir aydınlatma mekanizması konulmalıdır.

Asma katta bulunan ofis mekanında ise 3 adet uzun floresan sarkıtlar kullanılmıştır. Burada kullanılan floresanlar biçim olarak mekanın plan şekliyle ve kullanıcı ihtiyacını karşılamaktadır fakat mekanın ölçeğine göre oldukça büyüktür. Buraya daha küçük ölçekli aydınlatmalar kullanılması daha uygundur. Yapının ek kısım dışındaki yerlerinde beden duvarları ve zemin arasında kullanılan led aydınlatmalar ise aydınlatma ihtiyacını karşılamamakta sadece dekoratif olarak kullanılmaktadır.

Yapının özgün mekanlarında zeminin altına yerleştirilen ısıtma tesisatı kullanılmıştır. Kalın taş duvarları ve küçük pencereler sayesinde dışarıda bulunan hava ortamının iç mekanda etkisini azaltmaktadır. Yapının ek kısmında ise radyatör ve klima tesisatı uygulanmıştır. Mekanın ısınısını yeteri kadar sağlamaktadır fakat boyutları itibariyle estetik açıdan uygun değildir.

Mekan Gereksinimleri Analizi:

Yapı kullanıcı isteklerine göre şekillenirken, ek kısım dışındaki diğer mekanlarda özgüne yakın malzemeler kullanılmıştır. Yapıda yer alan mobilyalar kullanıcı isteklerine göre modern anlayış içinde tasarlanarak, yer seçimi doğru şekilde konumlandırılmıştır bu da sirkülasyonun düzgün şekilde işlenmesini sağlamaktadır.

Ek kısım dışında bulunan donatı elamanları, içinde bulunan mekanların büyüklüğüne göre ölçeklidir. Fakat ek kısımdaki ofiste bulunan mobilyalar mekana göre büyük ölçekte ve sıkışık tasarım endişesi taşımaktadır. Burada kullanılan mobilyalar mekanın ölçeğine uygun olarak seçilmelidir. Bu şekliyle kullanıcının estetik ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamayan bir hacim olasılığı güçlenmektedir.

Genel olarak yeni kullanımında özgün işlevinden tamamen uzak bir işlev sürdüren hamamda yapılan değişiklikler kabul edilebilir derecedir. Fakat yapıya sonradan eklenen ek kısım özgün yapıyla uyumsuz olmakla beraber tamamen farklı bir dili vardır.

Hamam Algısı:

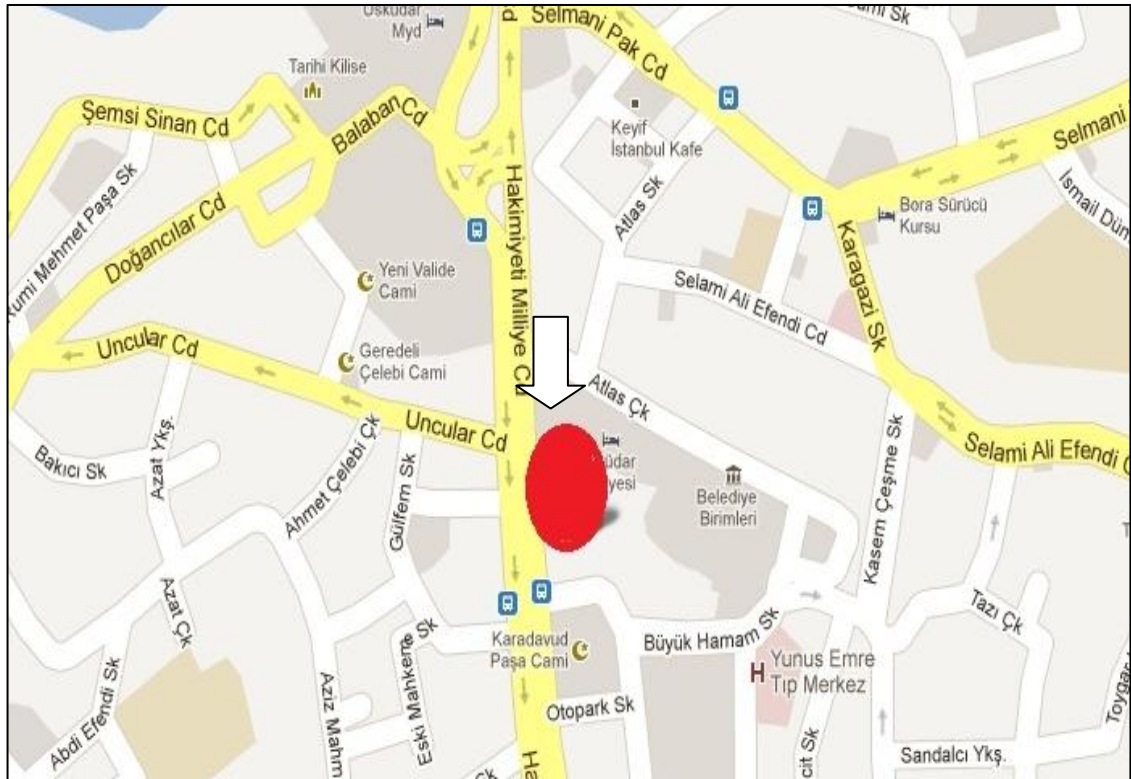
Hamamın genelinde görülen etki, eskiyle yeni arasında net bir ayrışma olmamakla beraber, yeni eklenenin eskisiyle olan ilişkisi eskiyi taklit ederek değil, yeni malzemenin eskiyle uyumlu bir doku oluşturacak biçimde kullanılması olarak özetlenebilir. Yapı özgün işlevini kaybetmesine karşın, mekan içerisinde hamam olgusu büyük ölçüde algılanmaktadır.

3.3. Büyük Yeşil Direkli Hamam, Üsküdar

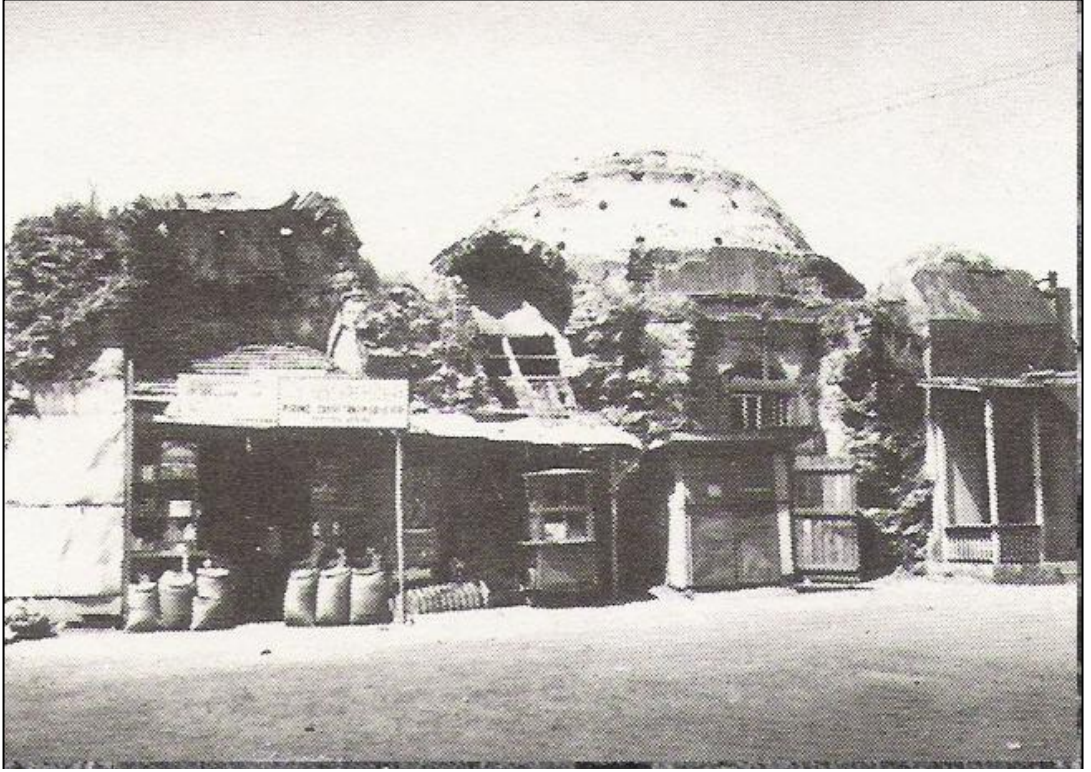
3.3.1. Konumu, Tarihçesi

Hamam, Üsküdar'da Hakimiyeti Milli Caddesi üzerinde Gülfem Hatun Camii karşısında bulunmaktadır. [Şekil 3.76] Nurbanu Valide Sultan tarafından, Atık Valide Külliyesine gelir olarak yaptırılmıştır. [41] Hamam, 18. yüzyıl ortalarında 300 seneliğine kiraya verilmek suretiyle vakıftan çıkmıştır. 1. Dünya Savaşı'nın sonlarında ise hamam ekonomik nedenlerle kapatılmıştır. [29] [Şekil 3.77][Bkz. Ek-C]

1932 yılında mülkiyeti değişen hamamın yeni kullanım döneminde cephesinde bulunan ilaveler kaldırılmış ve cadde boyunca üç dükkan eklenmiştir. Bu dükkanlar da 1958 yılında yıktırılmıştır. [29] Son olarak 1962 yılında hamam restore edilmiş ve Mimar Sinan Çarşısı olarak günümüzde işlevini sürdürmektedir. [Şekil 3.78]

Şekil 3.76. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın Konumu

Şekil 3.77. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın Restorasyon Öncesi Görünümü (Tarih bilinmiyor) [Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

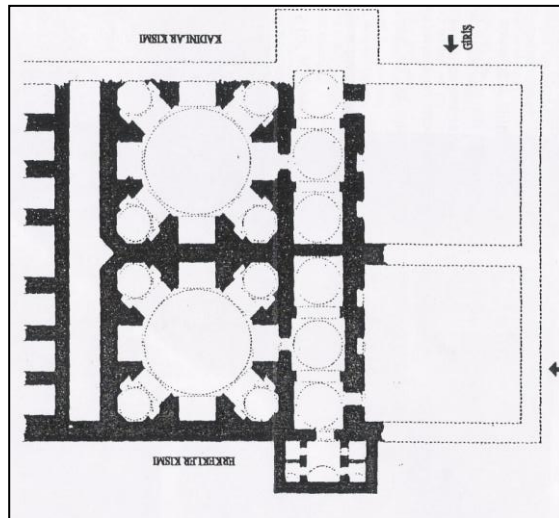
Şekil 3.78. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın Restorasyon Sonrası Görünümü (2011)

Çizelge 3.8. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı, Özgün Mekan Analizi

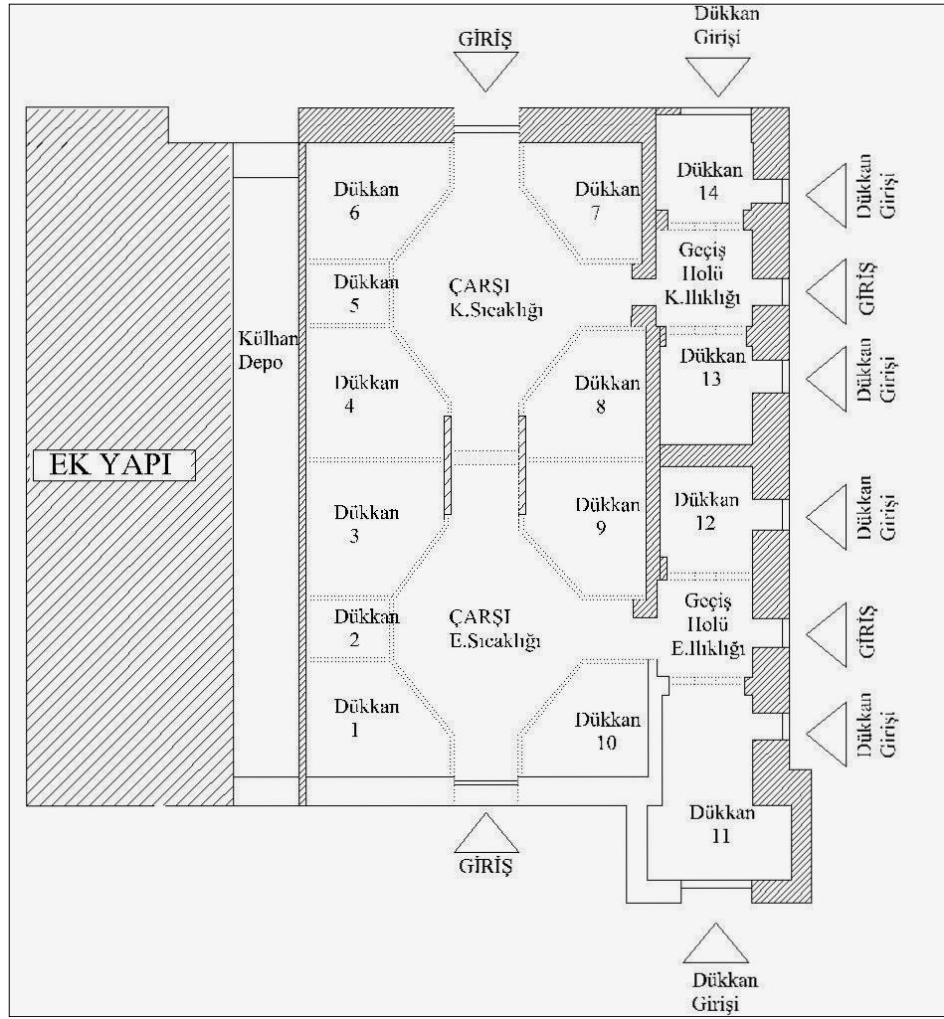
BÜYÜK YEŞİL DİREKLİ HAMAM ÜSKÜDAR							
Kadınlar Bölümü Mekan İncelemesi							
	Soğukluk (Soyunmalık)	Ilıklık			Sıcaklık		
		Ana mekan	Hela	Temizlik	Ana mekan	Eyvan	Halvet
Mekan Sayısı	-	3	2	2	1	3	4
Döşeme	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer
Örtü	Kubbe	Kubbe	B.Tonoz	Kubbe	Kubbe	Kubbe (1/2)	Kubbe
Duvar Örgüsü	Tuğla Hatıllı Kesme Taş Duvar						
Aydınlatma	Aydınlık Feneri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri
Erkekler Bölümü Mekan İncelemesi							
	Soğukluk (Soyunmalık)	Ilıklık			Sıcaklık		
		Ana mekan	Hela	Tıraşlık	Ana mekan	Eyvan	Halvet
Mekan Sayısı	-	3	2	2	1	3	4
Döşeme	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer	Mermer
Örtü	Kubbe	Kubbe	B.Tonoz	Kubbe	Kubbe	Kubbe (1/2)	Kubbe
Duvar Örgüsü	Tuğla Hatıllı Kesme Taş Duvar						
Aydınlatma	Aydınlık Feneri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri	Fil Gözleri
A.Tonoz= Aynalı Tonoz							
B.Tonoz= Beşik Tonoz							

3.3.2.2. Günümüzdeki Mekan Kullanımı

Özgün işlevi kadınlar ve erkekler soğukluğu olan mekanlar, Hakimiyet-i Milliye Caddesi genişletilirken yıkılmış olup günümüzde mevcut değildir. [Şekil 3.80] [29]

Şekil 3.80. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Planı [29]

Şekil 3.81. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam'ının Yeni Kullanımındaki Plan Şeması [Gözlemlenerek çizilmiştir.]

Geçiş Holü ve Dükkanlar / Kadınlar-Erkekler Ilıklığı

Özgün işlevi kadınlar ve erkekler ılıklığı olan bu mekanlar yeni kullanımında “geçiş holü” olarak işlevlendirilmiştir. Bu hol hem yapının doğusundan girişi sağlamak için hem de burada yer alan dükkanlara ulaşabilmek için kullanılır. Bu mekanlara çarşı mekanının doğusunda bulunan 2 adet duvar boşluğundan da ulaşılabilir. [Şekil 3.82, 3.83] Bu holler kareye yakın boyutlardadır. Kapı açıklığı sivri kemerle geçilmiş ve boşluğun her iki duvar yüzeyinde de mermer söve kullanılmıştır. Kapı boşluğunun önünde siyah renkli döküm demir kanatlı kapı bulunmaktadır.

Mekanların zemini mermerle kaplanmıştır, duvarlar ise sıva üstü boyalıdır. Mekanın batı duvarı üzerinde dikdörtgen biçiminde bir ayna bulunmaktadır. Diğer duvarlarda ise bilgilendirici tabela ve afişler asılmıştır.

Şekil 3.82. Geçiş Holü (E. İlkılığı) (15.03.2012)

Şekil 3.83. Geçiş Holü (K. İlkılığı) (15.03.2012)

Geçiş Holü'nde (*Kadınlar-Erkekler Ilıklığı*) Aydınlatma

Mekanların doğal aydınlatması fil gözleriyle (7) sağlanır. [Şekil 3.84] Mekanda yapay aydınlatma olarak ise duvarlarda bulunan aplikler kullanılmıştır.

Şekil 3.84. Geçiş Hollerinde (*Erkekler-Kadınlar Ilıklığı*) Bulunan Işıklıklar
(15.03.2012)

Çarşı / *Erkekler-Kadınlar Bölümü Sıcaklığı*

Özgün işlevi erkekler ve kadınlar sıcaklığı olan mekanlar yeni kullanımında “çarşı” olarak işlevlendirilmiştir. [Şekil 3.85] Bu mekanlara yapının güney ve kuzey cephesinde bulunan ana kapılardan girilmektedir. Mekan, dikdörtgene yakın boyutlardadır. Yapının özgün işlevinde bu iki mekanı ayıran duvarlar kaldırılarak uzun bir hol elde edilmiştir. Mekanın duvarları sıva üstü boyalıdır. Duvarlarda rutubetten dolayı boya dökülmeleri gözlenmiştir. Mekanın kuzey duvarında ise kubbeye geçiş elemanı olan tromplar sıvanmamış özgün malzemesi açıkta bırakılmıştır. [Şekil 3.86] Zemin mermerle kaplanmış olup mermerde yer yer kırılmalar gözlenmiştir.

Özgün işlevi eyvan ve halvet olan bölümler yeni kullanımında alüminyum doğramalar ile bölünerek dükkana dönüştürülmüştür. Bu mekanda alüminyum doğramalarla bölünen 10 dükkan bulunmaktadır. [Şekil 3.87] Mekanın içinde bulunan dükkanlarda satılan ürünlerin sergilenmesi için ahşap dolaplar, duvara sabitlenmiş raf ve hareketli askı sistemi kullanılmıştır. [Şekil 3.88] Bu bölümlerin havalandırması klima tesisatı ile sağlanmaktadır. [Şekil 3.89]

Şekil 3.85. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam, Çarşı Mekanı (Sıcaklık)
(15.03.2012)

Şekil 3.86. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam, Çarşı Mekanı (Sıcaklık)
(15.03.2012)

Şekil 3.87. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam, Çarşı Mekanı (Sıcaklık)
(15.03.2012)

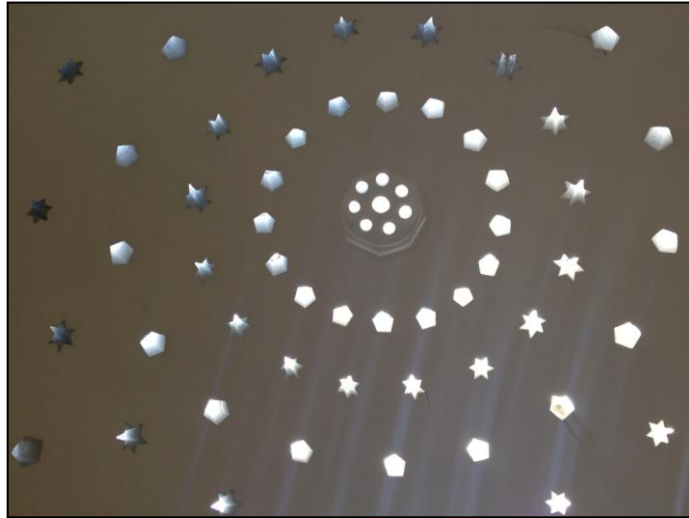
Şekil 3.88. Çarşı Holünde Bulunan Dükkan (Eyvan) (15.03.2012)

Şekil 3.89. Çarşı Holünde Bulunan Dükkan (Eyvan) (15.03.2012)

Çarşı Mekanında (*Erkekler-Kadınlar Sıcaklığı*) Aydınlatma

Mekanlar fil gözleriyle aydınlanır. Burada bulunan ışıklıklar, dairesel, çokgen ve yıldız şeklindedir. [Şekil 3.90, 3.91] Mekanlarda yapay aydınlatma olarak ise tavandan sarkıtılan floresan lambalar ve duvarlarda bulunan aplikler kullanılmaktadır.

Şekil 3.90. Çarşı Bölümü (Kadınlar-Erkekler Sıcaklığı) Işıklıkları (15.03.2012)

Şekil 3.91. Dükkanlarda (Eyvanlar) Bulunan Işıklıklar (15.03.2012)

3.3.2.3. Mimari Elemanlar

Pencereler:

Çizelge 3.9. Büyük Yeşil Direkli Hamamı, Pencere Analizi

P1		•Bu tip pencere yapının kuzey cephesinde (1) bulunmaktadır. •Kemerli duvar boşluğu içerisinde bulunan gri renkli döküm demir profillerle bölünmüş sabit penceredir. •Yapının pencerelerinde nemden dolayı tahribat oluşmuştur yer yer boya dökülmeleri ve paslanma gözlenmiştir.
P2		•Bu tip pencere yapının ek cephesinde (7) bulunmaktadır. •Kemerli duvar boşluğu içerisinde bulunan, döküm demir siyah renkli profillerle bölünmüş çift kanat açılabilen pencerelerdir. •Pencerelerde boya dökülmeleri gözlenmiştir.

Kapılar:

Çizelge 3.10. Büyük Yeşil Direkli Hamamı, Kapı Analizi

K1		•Bu tip kapı yapının kuzey (1) ve güney (1) cephesinde bulunmaktadır. •Bu kapılar, dikdörtgen biçimindeki duvar boşluğunda, gri renkli profillerle bölünmüş 2 kanat açılabilen kapılardır. Bu 2 kanadın doğu ve batısında sabit cam paneller bulunmaktadır. •Kapılarda nemden dolayı yer yer boya dökülmeleri ve paslanma gözlenmiştir.
K2		•Bu tip kapı yapının doğu cephesinde (2) bulunmaktadır. •Kemerli duvar boşluğu içerisinde, dikdörtgen biçiminde gri renkli döküm demirden yapılmış, tek kanat açılabilen camlı kapıdır. Bu kapının üzerinde bulunan kemerli kısımda gri renkli döküm demir profillerle bölünmüş sabit cam pencere bulunmaktadır.

3.3.3. İç Mekan Oluşumunu Etkileyen Estetik Faktörler Analizi ve Hamam Algısı

Renk, Biçim, Doku, Işık, Malzeme:

Yapının bütününde seçilen donatı elemanları renk, biçim ve doku uyumu sağlanamamıştır. Yapının iç mekan duvarlarında sıva üstü beyaz renkli boya kullanılmıştır. Çarşı mekanının kuzey duvarının bir bölümünde ise trompları sıvanmamış özgün malzeme olduğu gibi açıkta bırakılmıştır. Özgün malzemeyle yeni malzeme kendi içinde çelişmektedir. Yapının iç mekan zemininde kesme çok renkli mermer kullanılmıştır. Duvarların beyaz ve düz yüzeyli olması sebebiyle zemin oldukça dikkat çekmektedir. Çarşı mekanında siyah renk alüminyum doğramalarla bölünen dükkanlar yapının tarihini gölgelemektedir. Siyah renk oldukça baskın bir renktir, daha soğuk bir rengin kullanılması, bu doğramaların kaldırılması ya da özgüne yakın malzemelerle bölünmesi daha uygundur. Bu dükkanların içinde ahşap malzemeden yapılmış raf sistemi ve ürünleri sergilemek için hareketli askı sistemi kullanılmıştır. Yapının özgün dokusuyla sonradan oluşturulan dükkan iç mekan malzemeleri birbiriyle oldukça uyumsuzdur. Kullanılan ahşap raflı sistemler, küçük olan mekanı daha da küçültmüş ve mekan duvarlarını kapatmıştır. Mekanın sadece ışıklıkları açıkta kalmıştır. Özgün mekanı külhan olan bölümün duvarına bitişik iki katlı betonarme, düz çatılı bir ek yapı yapılmıştır. Bu ek yapıda kullanılan malzemenin farklı ve baskın olması da görsel olarak bütünlük sağlayamamakta ve özgün yapının çevreden algılanışı zorlaştırmaktadır.[Şekil 3.92]

Şekil 3.92. Hamama Sonradan Eklenen Dükkan Yapısı (15.03.2012)

Aydınlatma, Isısal Konfor:

Yapının mekanları genel olarak yapay yolla aydınlanmaktadır. Mekanın pencereleri kapatılmış olduğundan kubbede yer alan ışıklıklar gündüzleri dahi yeterli olmamaktadır. Çarşı holünde karşılıklı duvarlarda aplikler bulunmaktadır. Bu aplikler mekanla uyum sağlayamamaktadır. Apliklerin elektrik tesisatının sağlanması için karşılıklı duvar boyunca elektrik kabloları çekilmiştir. Bu kablolar görüntü kirliliğine yol açmaktadır.

Alüminyum doğramalarla bölünmüş dükkanlarda da diğer mekanlarda olduğu gibi kubbedeki ışıklıklar yeterli olmamaktadır. Bu mekanlarda kubbeden dikdörtgen biçiminde floresan lambalar sarkıtılmıştır. Bu aydınlatmalar, mekanın ölçeğine göre oldukça büyüktür ve biçim olarak mekanla uyumsuzdur. Kubbeyle uyumlu yuvarlak formda yapay aydınlatma seçilmesi daha uygundur. Geçiş hollerinde yer alan ışıklıklar ise bu mekanların küçük olması ve giriş kapılarına yakın olması sebebiyle gündüzleri aydınlatmanın sağlanması için yeterli olmaktadır. Doğal aydınlatmanın yetersiz olduğu zamanlarda ise duvarlarda yer alan aplikler kullanılmaktadır. Bu aplikler işleve cevap veren fakat tasarım olarak yapıyla zıt görüştedir.

Yapının bütününde klima tesisatı uygulanmıştır. Özellikle alüminyum doğramalarla bölünen küçük dükkanlarda bulunan klimaları baskın şekilde görülmektedir. Mekanın ölçeğine göre oldukça büyük olan bu klimalar boyutları itibarıyla mekanı küçültmektedir. Ayrıca elektrik tesisatı için kullanılan kablolar ise duvarlar boyunca görülmekte ve görüntü kirliliği yaratmaktadır.

Mekan Gereksinimleri Analizi:

Yapının kullanıcıları, yapının içerisinde bulunan dükkan sahipleri ve semt sakinleridir. Yapı kullanıcı isteklerine göre şekillenirken, oldukça tahrip edilmiştir. Hamamın yeni kullanım sonrasında özgün mekanlarının kaybolması, hamama bitişik inşa edilen ek yapının tamamen farklı bir dilde olması, genelinde özgününe tamamen zıt malzemeler kullanılması ve kullanıcıların yanlış kullanımından kaynaklanan tahribat beraberinde yapının dokusunun bozulmasına sebep olmuştur. Yapının içinde bulunan donatı elemanları mekanın ölçeğine göre oldukça büyüktür ve malzeme olarak birbiriyle uyum sağlayamamaktadır. Bu mekanlarda daha küçük ölçekli donatı elemanları kullanılmalıdır. Ayrıca mekanda sergilenen ürünlerin zeminde gelişigüzel sergilenmesi ve büyük bir alanı kaplaması sirkülasyonu engellemektedir.

Hamam Algısı:

Genel olarak yapının yeni kullanımında yapılan değişiklikler hiçbir şekilde kabul edilebilir değildir. Yapının özgün mimari elemanları çoğunlukla yok olmuş, var olan özgün elemanlarda oldukça tahrip edilmiştir. Günümüzde yeni işlevi için kullanılan mekanlar da birbiriyle bütünlük sağlayamamaktadır ve özgün işlev algısını engellemektedir.

3.4. Bölüm Sonucu

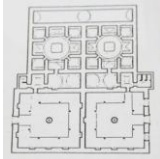
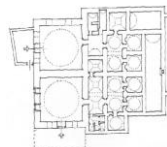
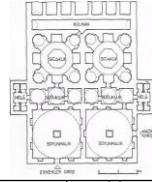
Tezin bu bölümü kapsamında yapılan araştırmalarda, İstanbul'da 16. yüzyılda inşa edilmiş ve işlev değişikliğine uğramış olan 4 hamam mevcut işlevleri ve durumları açısından analitik bir yöntemle incelenmiştir. Bu hamamlar tarih sırasına göre Samatya Ağa Hamamı, Üsküdar İskele Hamamı, Beşiktaş Ortaköy Hamamı ve Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam'dır.

Üsküdar'da bulunan İskele Hamamı 1991 yılında tamamen yıkıldıktan sonra 1994 yılında çarşı olarak yeniden inşa edilmiştir. [29] Yapı, günümüzde market olarak kullanılmaktadır. Yapının bölücü duvarları bütünüyle kaldırıldığı için hamam mekanları algılanamamaktadır. Özgün işlevinin değişmesiyle birlikte değişen malzeme ve donatı elemanlarının verdiği etkiyle iç mekan tamamen kimliğini yitirmiş, özgün detaylar kaybolmuştur. Bu sebepten dolayı bu yapı tez kapsamından çıkarılmış olup ayrıntılı olarak incelenememiştir. (Bkz. Ek-D)

Tez kapsamında incelenen hamamların hepsi çifte hamamdır. Hamamlar plan tipi olarak birbirlerinden farklı sıcaklık tipine sahiptirler. Özgün aydınlatma elemanları aydınlık fenerleri ve fil gözleridir. Günümüzde ise yeni işlevlerinin gerektirdiği üzere yapay aydınlatma elemanları kullanılmaktadır. Bu yapılar yeni işlevler doğrultusunda yapısal değişimleri belirlenmiş olup, kullanıcı ihtiyaçlarına göre donatı elemanlarının seçilmiş olduğunu görmekteyiz. Çalışma kapsamında yer alan bu hamamların estetik faktörler açısından birbirinden farklılık göstermekte olduğu görülmektedir.

İncelenen 3 yapıda Beşiktaş Ortaköy Hamamı'nın yeni işlevler gereği yapılan değişimlerin kabul edilebilir olduğu ve özgün yapı elemanlarını da olabildiğince koruduğu gözlenmiştir. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı ve Samatya Ağa Hamamı'nda ise yapılan değişimlerin kabul edilemez olduğunu ve özgün yapı elemanlarının çoğunu da kaybettikleri gözlenmiştir. İncelenen bu yapılardan Beşiktaş Ortaköy Hamamı'nın öne çıktığını ve hamam algısını sürdürmekte olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.11. Yeniden İşlevlendirilen 16.Yüzyıl İstanbul Çarşı Hamamları

YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN 16. YÜZYIL ÇARŞI HAMAMLARI							
YAPININ	Adı:	YAKUP AĞA HAMAMI		ORTAKÖY HAMAMI		BÜYÜK YEŞİL DİREKLİ HAMAMI	
	Yeri:	Fatih-İstanbul		Besiktas-İstanbul		Üsküdar-İstanbul	
	Yapım Yılı:	1545		1562		1583	
	Mimarı:	Mimar Sinan		Mimar Sinan		Mimar Sinan	
	Durumu:	Mevcut		Mevcut		Mevcut	
TÜRÜ	Bugünkü İşlevi:	Market		Tasarım Atölyesi		Çarşı	
	Ozel Hamam						
	Çarşı Hamamı Tek						
PLAN TİPİ *	Çarşı Hamamı Çift						
		Kadınlar Bölümü	Erkekler Bölümü	Kadınlar Bölümü	Erkekler Bölümü	Kadınlar Bölümü	Erkekler Bölümü
	Haçvari, 4 eyvanlı ve köşe halvetli tip	•	•				
	Yıldızvari sıcaklıklı tip					•	•
	Kare sıcaklık çevresinde sıralanan halvet hücreli						
	Çok kubbeli, sıcaklıklı tip						
	Ortası kubbeli, enine sıcaklıklı ve çift halvetli			•	•		
ÖZGÜN PLAN ŞEMASI	Soğukluk, sıcaklık ve halveti eş odalar halinde olan tip						
							
YENİ İŞLEVDE MEKAN KULLANIMI	MEKANLAR	K.B./ E.B.	YENİ İŞLEVİ	K.B./ E.B.	YENİ İŞLEVİ	K.B./ E.B.	YENİ İŞLEVİ
	Soğukluk	Kadınlar Böl.	Kullanılmıyor	Kadınlar Böl.	Bekleme Salonu	Kadınlar Böl.	Mevcut değil
		Erkekler Böl.	Kullanılmıyor	Erkekler Böl.	Seminer Salonu	Erkekler Böl.	Mevcut değil
	İlhak	Kadınlar Böl.	Kullanılmıyor	Kadınlar Böl.	Sergi Holü	Kadınlar Böl.	Çarşı
		Erkekler Böl.	Kullanılmıyor	Erkekler Böl.	Sergi Holü	Erkekler Böl.	Çarşı
	Sıcaklık	Kadınlar Böl.	Kullanılmıyor	Kadınlar Böl.	Sergi Mekanı	Kadınlar Böl.	Çarşı
		Erkekler Böl.	Kullanılmıyor	Erkekler Böl.	Sergi Mekanı	Erkekler Böl.	Çarşı
Külhan		Kullanılmıyor		Toplantı Odası		Kullanılmıyor	
	İlave mekan	Cehennemlik kotunda yer alan kat, market olarak işlevlendirilmiştir.		Ofis odaları		Hamama bitişik dükkan	

*Prof. Dr. Semavi Eyice tarafından yapılan plan tipolojisi esas alınmıştır.

Samatya Ağa Hamamı:

Hamam, restorasyon projesi hazırlanarak lokanta-çarşı olarak işlevlendirilmiştir. Yapı, turistik açıdan önemli bir bölgede yer almaktadır. Yapının değişen ön cephesi modern bir mimari anlayış içinde değiştirilerek yeniden yapıldığı için çevreden hamam olarak algılanışı güçtür. Özel mülkiyete geçen hamamın, onaylı restorasyon projesi olmasına karşın uygulama yapılmamıştır.

Günümüzde yapının sadece bodrum katı kullanılmaktadır. Bu kat market olarak kullanılmaktadır. Bodrum katta binanın özgün yapısına uygun olmayan malzeme ve donatı elemanları kullanılmıştır. Yapının özgün mekanlarından soğukluk bölümlerine ara katlar eklenmiştir ki, bu durum yapının özgün mimarisini bozmuştur.

Beşiktaş Ortaköy (Hüsrev Kethuda) Hamamı:

Restorasyon çalışmaları sonucunda hamam, günümüzde tasarım atölyesi olarak kullanılmaktadır. Hamamın cephesinde özgün niteliklerine yakın şekilde restore edilmesi ve merkezi konumda olması sebebiyle çevreden hamam olarak algılanışını kolaylaştırmaktadır. Yapı, yeni kullanımında kullanıcı ihtiyaçlarını karşılarken, özgün yapı elemanlarını da olabildiğince koruduğu söylenebilir. İç mekanlarda yeni işlev gereği kullanılan yeni malzemeler ve donatı elemanları yapıyla bütünlük sağlamakta ve hamam algısını olabildiğince sürdürmektedir.

Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı:

Çarşı olarak işlevlendirilen hamam Üsküdar'da merkezi ve oldukça işlek bir bölgededir. Yapının cephelerinde bulunan tabelalar hamam mimarisini gölgelemekte ve tarihi dokuya zarar vermektedir. Yapı yeni işlevinde kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamakta ancak özgün yapı elemanlarını tamamen yitirdiği için olumsuz bir örnektir. Hamamın soğukluk mekanları tamamen ortadan kaldırılmış, ılıklik mekanında bulunan duvarlar ise yıkılarak diğer mekanlarla birleştirilmiştir.

Yapının külhan duvarına bitişik olarak inşa edilen ek yapı ise hamam mimarisini taklit eden bir anlayışla tasarlanmıştır, ancak kullanılan malzemenin farklı olması sebebiyle yapının özgün kısmından ayrılmaktadır.

Yapıda gerek mekanların özgün bütünlüğünün bozulması, gerek yeni kullanımda kullanıcıların kötü kullanımı binanın tahribine sebep olmuş ve hamam olgusunun kaybına yol açmıştır.

Çizelge 3.12. Hamamların Yeni Kullanımındaki Kullanıcı Faktörleri Analizi

HAMAMLARIN YENİ KULLANIMINDAKİ KULLANICI FAKTÖRLERİ ANALİZİ									
	KULLANICI		KULLANIM			YIKILAN ÖZGÜN MEKAN		EK YAPI	
	Mülk Sahibi	Çevre Sakinleri	Kullanılmakta	Kısmi kullanım	Restore edilmekte	Var	Yok	Mevcut	Mevcut Değil
AĞA HAMAMI SAMATYA		•		•	•	•			•
ORTAKÖY HAMAMI BEŞİKTAŞ	•		•				•	•	
BÜYÜK YEŞİL DİREKLİ HAMAM ÜSKÜDAR	•	•	•			•		•	

Çizelge 3.13. Hamamların Yeni Kullanımındaki Estetik Faktörleri Analizi

HAMAMLARIN YENİ KULLANIMINDAKİ ESTETİK FAKTÖRLERİ ANALİZİ										
	RENK		MALZEME SEÇİMİ		AYDINLATMA		SEÇİLEN TEFRİŞ ELEMENLARI		MEKANSAL ALGI	
	Uyumlu	Uyumsuz	Uyumlu	Uyumsuz	Doğal	Yapay	Uyumlu	Uyumsuz	Mevcut	Mevcut Değil
AĞA HAMAMI SAMATYA		•		•		•		•		•
ORTAKÖY HAMAMI BEŞİKTAŞ	•		•		•	•	•		•	
BÜYÜK YEŞİL DİREKLİ HAMAM ÜSKÜDAR		•		•		•		•		•

4. SONUÇ

Hamam yapıları, değişen sosyal yaşam koşulları nedeniyle özellikle 20. yüzyılın 2. yarısından itibaren işlevlerini yitirmiş, kısmen boş, kısmen farklı işlevler için kullanılan yapılar olarak günümüze ulaşmışlardır. Nadiren işlevini sürdüren yapılar ise mekânsal özelliklerini korumakla birlikte, ısıtma, havalandırma ve aydınlatma gereksinimleri açısından yapılan müdahalelerle yapısal özelliklerini gün geçtikçe yitirmektedir. Kullanılmayan hamam yapılarının modern yaşamda var olmaları ise, yeniden işlevlendirilmeleri ile mümkün olmaktadır.

Yeniden işlevlendirilen 16. yüzyıl hamamlarını konu alan bu tez kapsamında incelenen 3 hamamda; kısmi olarak kullanım, insan tahribatı, yanlış restorasyon ve bayındırlık işlerinden kaynaklanan değişimler olduğu saptanmıştır. Yeni işlevler gereğince; yıkılan özgün mekan duvarları, değişen malzemeler, işlev zorlamasıyla eklenen ara katlar ve ek yapılar nedeniyle hamamların özgün mimari niteliklerini büyük ölçüde kaybettikleri tespit edilmiştir.

Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın özgün mekan duvarlarının yıkılması, iç mekanda uyumsuz malzemeler kullanılması bu yapılarda hamam algısının tamamen kaybolmasına sebep olmuştur. 1910 yılında yol genişletme çalışmaları sırasında Aksaray-Samatya yolunun genişletilmesi amacıyla Samatya Ağa Hamamı'nın ön cephesinde 3,5 m'lik bölümü yıkılmıştır. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'nın ise Hakimiyet-i Milliye Caddesi genişletilirken soğukluk mekanları tamamen yıkılmıştır. Beşiktaş Ortaköy Hamamı'na sonradan eklenen kısım, özgün yapıya zıt malzemelerle inşa edilmiştir. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamamı'na bitişik yapılan ek yapıda ise özgün yapıyı taklit eden malzemeler kullanılmıştır. Her iki yapıda da sonradan eklenen kısımlar özgün mimariyle uyum sağlayamamaktadır. Yapılan araştırma kapsamında incelenen 3 hamamın yeni işlevler gereğince ne denli tahrip edildiği mevcut olanaklarla tespit edilerek belgelenmeye çalışılmıştır.

Korunması gerekli kültür varlıklarının yeniden işlevlendirilmesinde binanın tarihi belge değeri ve mimari kimliğini bozmayacak müdahaleler konusunda koruma kurallarının onayı önem kazanmakta olduğu görülmektedir.

Hamam yapılarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için yeni işlev verilmesinin uygun olduğu fakat bu yapılara yeni işlev verilirken özgüne yakın işlev verilmesi, yapıya en az müdahalede bulunulması, mekanlarının özgün mimarisini zedelemeyecek, mekanlar arası özgün işleviyle örtüşecek işlevlerle donatılması gerektiği ve bu yapıların yaşamlarını ancak bu şekilde sürdürebileceği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

- [1] Devellioğlu, F., Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitabevi, s.385, Ankara, 1982.
- [2] Eyice, S., “Hamam” maddesi, Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.15, s.402-434, İstanbul, 1992.
- [3] Ögel, B., Türk Kültür Tarihine Giriş 3, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.
- [4] Önder, O., “Sivas İli Merkezindeki Türk Devri Hamamları”, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.13, Ankara, 2007.
- [5] Önge, Y., 12-13. Yüzyıl Türk Hamamları, Vakıflar Genel Müdürlüğü, s.10, Ankara, 1995.
- Şehsuvaroğlu, B. N., Anatolian Thermal Baths and Seljuks Turks, T.T.V.O.K., s.129, İstanbul, 1952.
- [6] Taşcıoğlu, T., Türk Hamamı, Unilever Yayınları, s.80, 1998, İstanbul.
- [7] Şehitoğlu, E., Bursa Hamamları, Tarih Vakfı Yurt Hamamları, ISBN: 978-975-333-223-1, s.9, İstanbul, 2006.
- [8] Aru, K. A., “Türk Hamamları Etüdü”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Doçentlik Tezi, İstanbul, 1949.
- [9] Seçkin, N., “19. Yüzyıl İstanbul Saraylarında Sultan Hamamları”, 150. Yılında Dolmabahçe Sarayı Uluslararası Sempozyumu, 23-26 Kasım 2006 Bildiriler, 1. Cilt, Dolmabahçe Sarayı, s. 294-315, İstanbul, 2007.
- [10] http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=22752 (20.06.2012).
- [11] İslam Ansiklopedisi, “Hamam” maddesi, Milli Eğitim Basımevi, C.5, S.175, 1964.
- [12] Ünver, S., Türk Hamamı, TTK Belleten, C.37, S.145., Ankara, 1973.
- [13] Ünver, S., “İstanbul Yedinci Tepe Hamamları’na Dair Bazı Notlar”, Vakıflar Dergisi Sayı 2, s. 245-252, Ankara, 1942.
- [14] Sözen M., Tanyeli U., Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, s.99, İstanbul, 1999.
- [15] Çakmak, C., Tire Hamamları, T.C. Kültür Bakanlığı Sanat Eserleri, ISBN: 975-17-2895-9, s.11-21, Ankara, 2002.

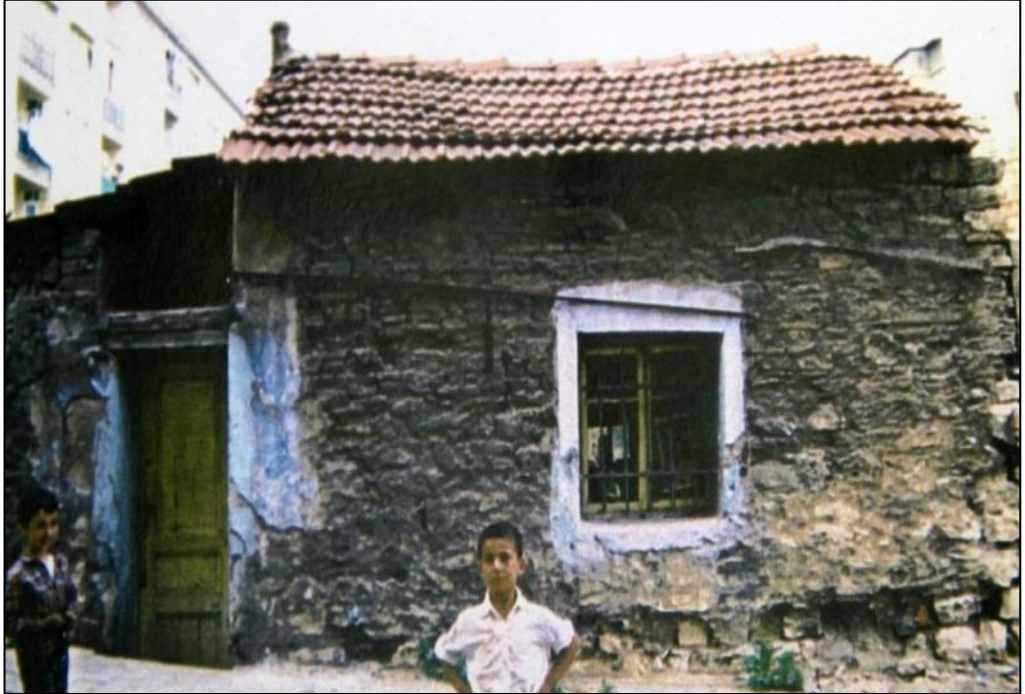
- [16] Yaman, T., “Türk Hamamının Mekansal Kurgusu İstanbul Hamamları”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.132, İstanbul, Şubat 2010.
- [17] Kuruçay, A., İstanbul’un 100 Hamamı, İ.B.B.K.Y., ISBN: 978-605-5592-96-7, İstanbul, 2012.
- [18] <http://www.cinilihamam.com/default.asp?p=galeri> (25.06.2012).
- [19] Önge Y., “Eski Türk Hamamlarında Aydınlatma”, Vakıflar Dergisi, s.121-137, Ankara, 1978.
- [20] Kudde E., “Küçük Mustafa Paşa Hamamı Erkekler Bölümü Restorasyon Projesi”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Nisan 2007.
- [21] Arseven, C. E., “Hamam” maddesi, Sanat Ansiklopedisi, C.2, s.678-689, İstanbul, 1983.
- [22] Ürer, H., İzmir Hamamları, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, ISBN: 975-17-2864-9, s.4-6, Ankara, 2002.
- [23] Kuban, D., 100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi, Gerçek Yayınevi, s.201, İstanbul, 1970.
- [24] Atlı, S., “Mimar Sinan Dönemi Hamamları Konusunda Bir Araştırma, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, s.38, İstanbul, 1990.
- [25] Yerasimos, S., İstanbul İmparatorluklar Başkenti, T.E.V.T.T.V, ISBN: 975-333-136-3, s.244, İstanbul, 2000.
- [26] Ödekan, A., Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, “Hamam” maddesi, Yem Yayınları, ISBN: 978-9944-757-11-9, s.656-658, İstanbul, 2008.
- [27] Kuban, D., Osmanlı Mimarisi, Yem Yayınları, ISBN: 978-975-8599-89-9, İstanbul, 2007.
- [28] Cansever, T., Mimar Sinan, Albaraka Türk Yayınları, ISBN: 975-00582-0-8, İstanbul, 2005.
- [29] Haskan, M. N., İstanbul Hamamları, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, ISBN: 975-7641-22-7, İstanbul, 1995.
- [30] Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, “Hamam” maddesi, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, C.3, s.541, İstanbul, 1994.
- [31] Ayverdi, E.K., Osmanlı Mimarisinin İlk Devri, İstanbul Mimari Çağının Menşesi, İstanbul, 1989.

- [32] Yılmazkaya O., Aydınlık Kubbenin Altındaki Sıcaklık: Türk Hamamı, Çitlembik Yayınları, ISBN: 975-6663-22-7, s.42-47, İstanbul, Aralık 2002.
- [33] Yeşilbaş, E., “Diyarbakır’da Su Mimarisi”, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.27, Konya, 2007.
- [34] Orcan, D., “Tarihi Yarımada Bölgesinde Bulunan Hamamların İncelenmesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.
- [35] Tayla, H., Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları, T.A.Ç.T.D.K.V., ISBN: 978-975-97484-6-3, C.1, İstanbul, 2007.
- [36] Ahunbay, Z., Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yem Yayınları, ISBN: 975-7438-38-3, s.97-98, İstanbul, 1996.
- [37] Eyice, S., Tarih Boyunca İstanbul, Etkileşim Yayınları, ISBN: 975-269-193-5, s.151-160, İstanbul, 2006.
- [38] Yalçın,Ş., “15-17. Yüzyıl Arası İstanbul’da Yapılmış Hamamlarda İşlev Değişikliklerinin Mimariye Yansıması”, Haliç Üniversitesi, F.B.E., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008
- [39] <http://agahamam.com/Fotodraflar/fotodraflar.html> (23.10.2012)
- [40] Onur, H., “Korunması Gerekli Mimari Anıtlara Ek Yapı Tasarımında İlkeler”, M.S.Ü., Doktora Tezi, s. 276, İstanbul, 1991
- [41] Çeçener, H.B., Üsküdar Merkez Mahalleleri Osmanlı Dönemi Su Uygarlığı Eserleri, Üsküdar Araştırmaları Merkezi Yayınları, ISBN:978-9944-5807-2-1, İstanbul, 2007

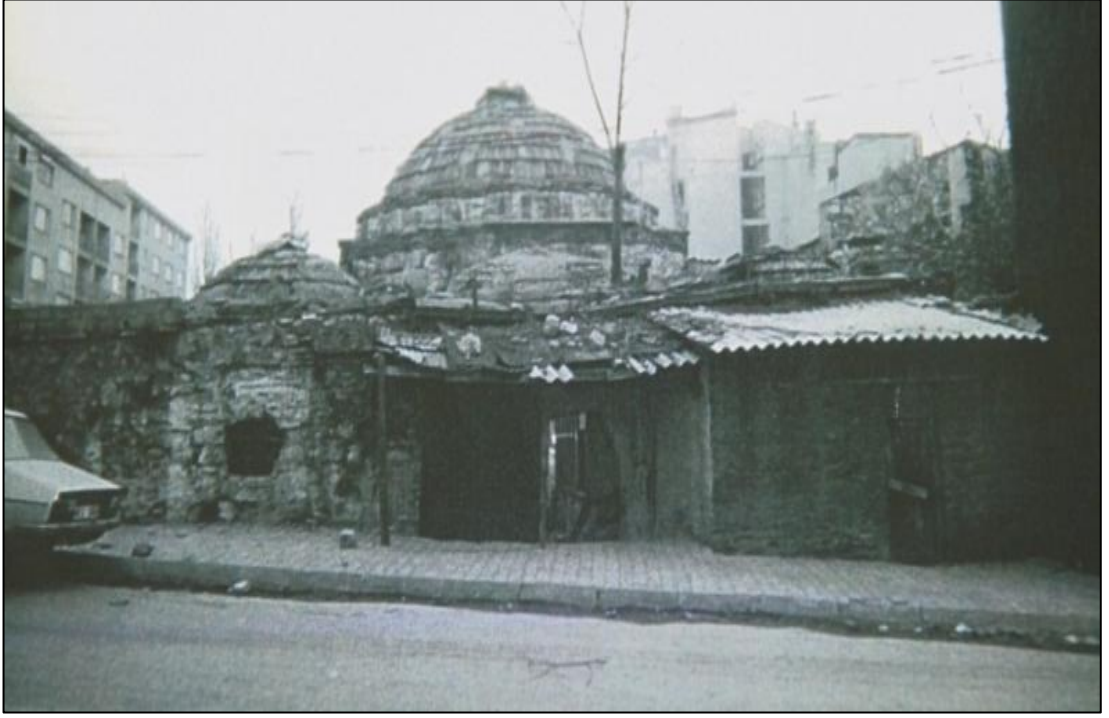
EK-A SAMATYA AĞA HAMAMI

Şekil EK-A.1. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Öncesi Görünümü
[<http://agahamam.com/Fotodraflar/fotodraflar.html>] (10.09.2012)

Şekil EK-A.2. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Öncesi Görünümü
[<http://agahamam.com/Fotodraflar/fotodraflar.html>] (10.09.2012)

Şekil EK-A.3. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Öncesi Görünümü
[<http://agahamam.com/Fotodraflar/fotodraflar.html>] (10.09.2012)

Şekil EK-A.4. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Öncesi Görünümü
[<http://agahamam.com/Fotodraflar/fotodraflar.html>] (10.09.2012)

Şekil EK-A.5. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Öncesi Görünümü
[<http://agahamam.com/Fotodraflar/fotodraflar.html>](10.09.2012)

Şekil EK-A.6. Samatya Ağa Hamamı Restorasyon Öncesi Görünümü
[<http://agahamam.com/Fotodraflar/fotodraflar.html>] (10.09.2012)

EK-B SAMATYA AĞA HAMAMI CEPHE ÖNERİSİ

Şekil EK-B.1. Samatya Ağa Hamamı Kurula Sunulan 3 Öneri
[Onur, H., “Korunması Gerekli Mimari Anıtlara Ek Yapı Tasarımında İlkeler”,
M.S.Ü., Doktora Tezi, s. 276, İstanbul, 1991]

EK-C ÜSKÜDAR BÜYÜK YEŞİL DİREKLİ HAMAM

Şekil EK-C.1. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.2. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.3. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.4. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.5. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.6. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.7. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.8. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

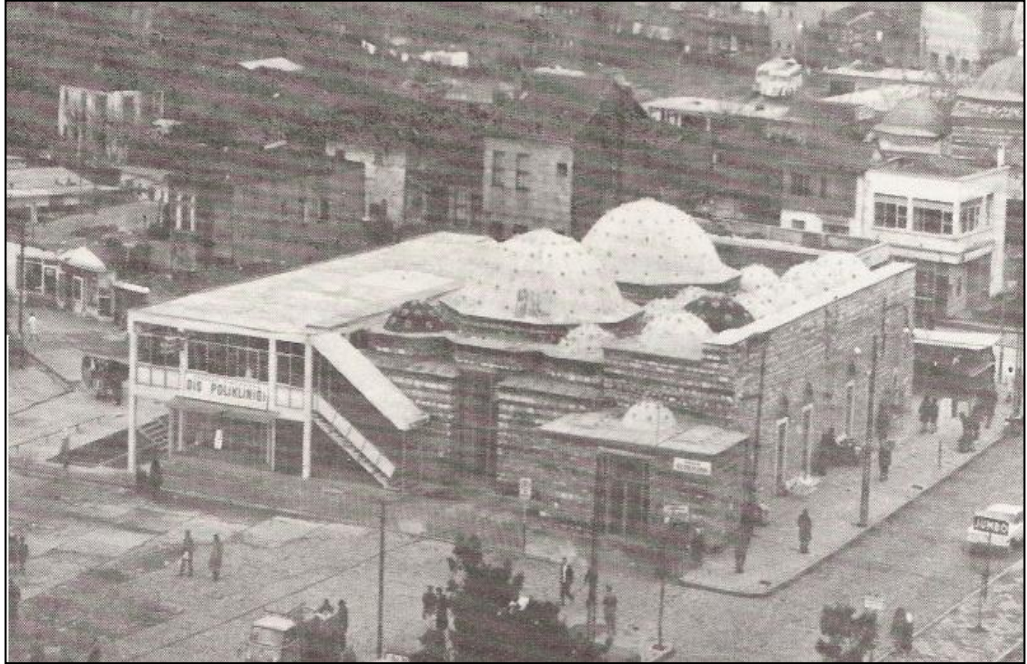
Şekil EK-C.9. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.10. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

Şekil EK-C.11. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Öncesi Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

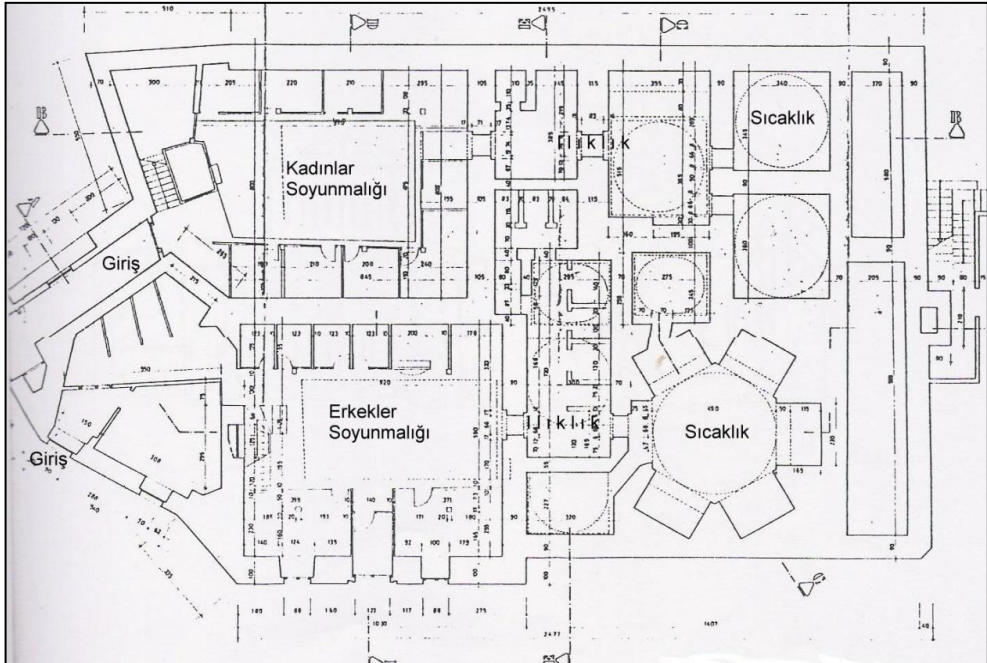

Şekil EK-C.12. Üsküdar Büyük Yeşil Direkli Hamam Restorasyon Sonrası
Görünümü
[Hamamın Girişinde Bulunan Tanıtım Panosundan]

EK-D ÜSKÜDAR İSKELE HAMAMI

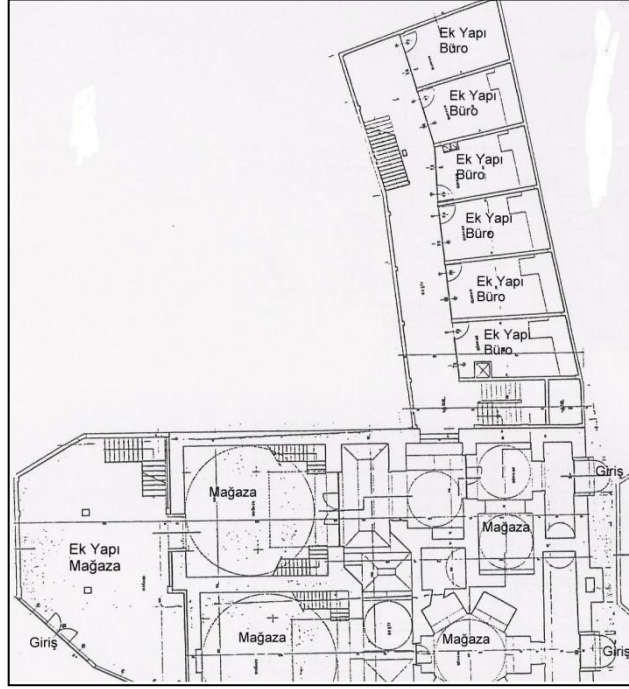

Şekil EK-D.1. Üsküdar İskele Hamamı'nın Konumu

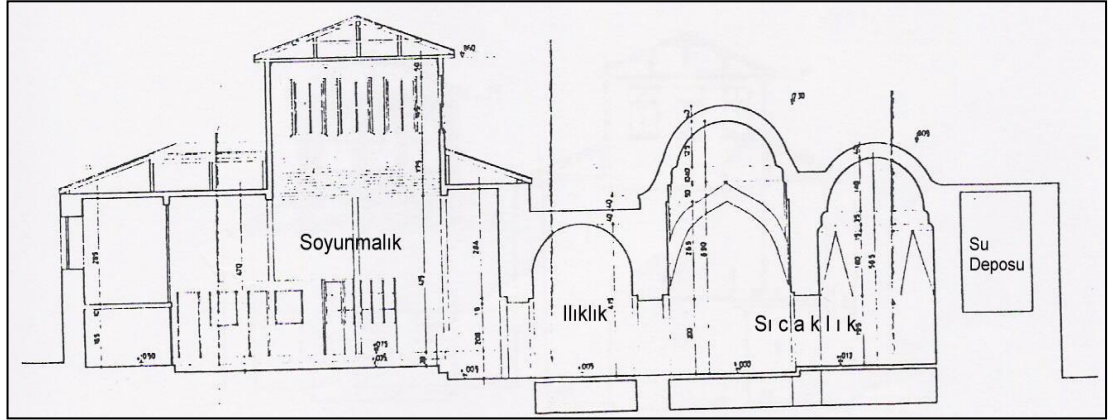

Şekil EK-D.2. Üsküdar İskele Hamamı Özgün Planı

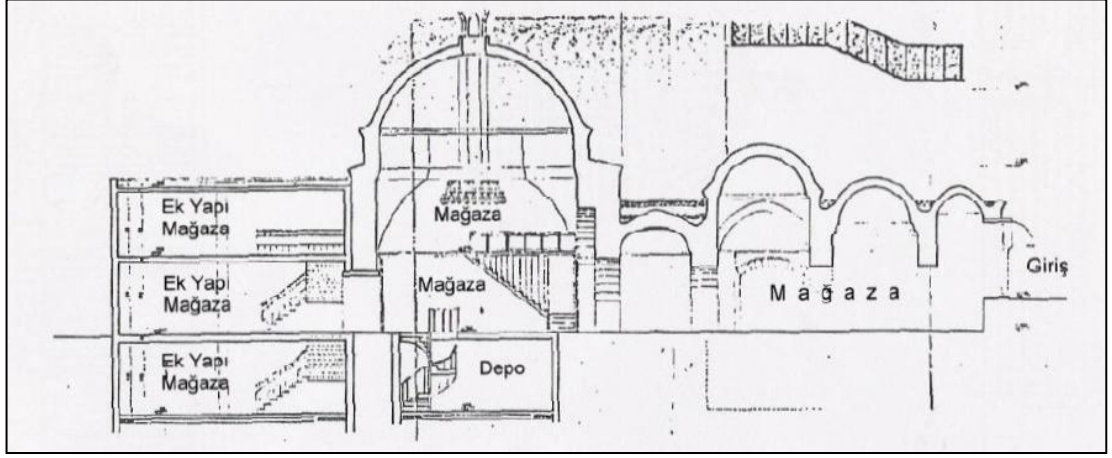
[Yalçın, Ş., “15-17. Yüzyıl Arası İstanbul’da Yapılmış Hamamlarda İşlev Değişikliklerinin Mimariye Yansıması”, Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 109, İstanbul, 2008]

Şekil EK-D.3. Üsküdar İskele Hamamı Özgün Planı
 [Yalçın, Ş., “15-17. Yüzyıl Arası İstanbul’da Yapılmış Hamamlarda İşlev Değişikliklerinin Mimariye Yansıması”, Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 109, İstanbul, 2008]

Şekil EK-D.4. Üsküdar İskele Hamamı Özgün Kesiti
 [Yalçın, Ş., “15-17. Yüzyıl Arası İstanbul’da Yapılmış Hamamlarda İşlev Değişikliklerinin Mimariye Yansıması”, Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 110, İstanbul, 2008]

Şekil EK-D.5. Üsküdar İskele Hamamı Özgün Kesiti
 [Yalçın, Ş., “15-17. Yüzyıl Arası İstanbul’da Yapılmış Hamamlarda İşlev Değişikliklerinin Mimariye Yansıması”, Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 110, İstanbul, 2008]

Şekil EK-D.6. Üsküdar İskele Hamamı Restorasyon Öncesi Görünümü
 [http://www.uskudar.bel.tr/tr-tr/hizmet/rehber/Sayfalar/Rehber-Detay-Icerik.aspx?GuideID=10&SubID=49&ContentID=18785] (23.09.2011)

Şekil EK-D.7. Üsküdar İskele Hamamı Günümüzdeki Görünümü (15.03.2012)

Şekil EK-D.8. Üsküdar İskele Hamamı Günümüzdeki Görünümü (15.03.2012)

Şekil EK-D.9. Üsküdar İskele Hamamı (15.03.2012)

Şekil EK-D.10. Üsküdar İskele Hamamı (15.03.2012)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı : Gülşah Cebioğlu

Uyruğu : T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri : 05.01.1986, İstanbul

E-posta : gulsahcebioglu@hotmail.com

Ünvanı : İç Mimar

Eğitim Bilgileri:

2005 - 2009 : Maltepe Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü

2004 - 2001 : Marmara Koleji

Yabancı Dil : İngilizce

Mesleki Deneyim:

2009 - 2012 : Çeşitli Özel Kuruluşlarda / İç Mimar

2012 - : 2C Design Mimarlık / İç Mimar / Kurucu Ortak